

planinski

V E S T N I K

REVIIJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

111. LETO / MAJ 2006 / 750 SIT / 3,13 EUR

Revija
Planinske zveze
Slovenije

5

**50 let
Mladinske komisije**

**Odlični vzponi
v Patagoniji**

PRODAJA:

POHODNIK

ŠMARTINSKA 152, BTC-HALA A
LJUBLJANA

tel: 01 585 26 30

e-mail: pohodnik@univet.si

www.pohodnik-si.com

 berghaus®
TRUST IS EARNED

BERGHAUS®, "TRUST IS EARNED" and are registered trademarks of Berghaus Limited. ©Berghaus Ltd. 2006.

ANNAPURNA

KRAKOVSKI NASIP 4

TEL.: (01) 426 34 28

**AKCIJSKE CENE GORE-TEX JAKEN IN VELURJEV DUMO
PRVIČ PRI NAS V PRODAJI ŠVICARSKE TURNE VEZI NAXO
TURNI ČEVLJI SCARPA PO LANSKOLETNIH CENAH
PONOVO V PRODAJI ODLIČNE PALICE KOHLA**

**10% GOTOVINSKI POPUST
ZA IMETNIKE POTRJEANE PLANINSKE IZKAZNICE.**

VABLJENI!

Izdajatelj in založnik:

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja enkrat mesečno.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

106. letnik

Naslov uredništva:

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Uredništvo Planinskega vestnika

Dvoržakova ulica 9, p.p. 214

SI-1001 Ljubljana

telefon: 01 434 56 87, faks: 01 434 56 91

e-pošta: pv@pzs.si

http://www.planinskivestnik.com

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič-Svetel,

Andrej Mašera, Mateja Pate,

Emil Pevec (tehnični urednik),

Andrej Stritar (namestnik odgovornega

urednika), Tone Škarja, Slavica Tovšak

Lektoriranje: Mojca Volkar

Oblikovanje: Zvone Kosovelj, Aljoša

Markač

Grafična priprava:

Repro studio SCHWARZ, d.o.o.

Tisk: SCHWARZ, d.o.o.

Naklada: 5040 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri Abanki, d.d., Ljubljana. Naročnina 7.500 SIT (31,3 EUR), 55 EUR za tujino, posamezna številka 750 SIT (3,13 EUR). Članarina PZS za člane A vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirata Ministrstvo za šolstvo in šport in Fundacija za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

Fotografija na naslovnici:

Skupina Torre v Patagoniji

Marko Prezelj

Navdušenje in čudenje

Kar nekaj tet in stricev mi je kot otroku pripovedovalo o visokih gorah, nekajkrat višjih od Gore, ki se je dvigala nad domačo hišo. Njihove zgodbe so me prevzele, saj so vsaj nekateri govorili z navdušenjem. Polni žara. V osnovni šoli sem šel v planinski krožek, veliko je k temu pripomogla mentorica, mlada psihologinja gospa Miličeva, ki je bila vesela, prijazna, polna želje potovati, iti, videti ... Korakali smo in peli in na koncu šli v kino, na Piko Nogavičko. In potem gimnazija. Malone karizmatični prof. Marolt je poskrbel, da so gore postale prvo, najpomembnejše, tisto, zaradi česar je bilo vredno »pretrpeti« šolski teden. Dogajalo se je! Neverjetne stvari – prišel je predavat sam Nejc Zaplotnik, gorske rože so na tečaju Gorske straže, pri katerem je sodelovala tudi gospa Slavica (Lesica Koleša), nenadoma postale stvarnost, poznane, dišeče, zvenceče tudi po latinsko ... In izleti prvo jesen, ko je nekaj tednov v dolini ležala megla, mi pa smo vsak konec tedna v majhah pohajali po Stolu, Dobriču, Grintovcu ... in v poznojesenski temi peščačili iz Kamniške Bistrice do Stahovice, saj smo zamudili zadnji avtobus. Doživetje za doživetjem. Prvo gaženje v mračnem zimskem dnevu, ko je na Vršiču v nas »puhnili« piš plaz izpod Prisojnika, zgodbe o plazovih, naš profesor je enega takih preživel tudi sam, zasnežena kočna na Ratitovcu v zgodnji pomladi ... Malice, slastne salame, topli čaji, mešanica zemeljskih in prvinskih vonjev gora. Prva dvodnevna tura, dež do Korošice, potem pa neizmerno lep sončen zahod pod Planjavo, silhuete kozorogov, sveča na Kamniškem sedlu in »pridige« slovitoga Franceljna, ki je bil takrat gori oskrbnik. Pisanje napisov, ki so še nekaj časa krasili kočno ... In naslednji dan, sredi avgusta, na vrhu Skute, sneženje iz oblačne kape! Kdo se ne bi čudil? Vso pot pa, takole potih, so pogledi uhajali k njej, v njene dolge, plapolajoče lase, vlažne od gorskih megla, v njeno karirasto srajko, pod katero so dihale dekliske prsi ...

Zagotovo se ne bi tako zapisal goram, če tisti, ki so me tja povedli, ne bi sami tako žareli, tako občudovali vsake meglice, vsake zarje, grebena, preduha, če ne bi žareli nad podobami, ki so kipele v nebo, če ne bi vztrajno grizli v breg in se dvigali nad zemeljsko stvarnost, fizično in duhovno. In prav to je verjetno edino, kar lahko pritegne mladega. Da je mentor, vodnik, ki odstira lepote gorske narave, sam še bolj »butnjen« kot tisti, ki mu sledijo. Da pokaže, da ni vse kar samo od sebe dano, da se je vredno čuditi čudsom, kar tako, ker si zato vesel, ker ne vidiš tega vsak dan, ker si se za to pošteno potrudil, ker si to dosegel sam. Povzpel si se gor, nekaj si naredil, takorekoč ustvaril – ustvaril podobo v duši, ki jo je navdušenje vanjo zapisalo za vedno. In če so »podlago« pripravili že starši, bo slika še toliko obstojnejša. Četudi jo bodo kdaj zastrle sence vsakdanjosti, bo vendarle ob prvem sončnem žarku znova zasijala v vsej lepoti. Kajti podoba gora je bila v te mlade duše zapisana z veseljem, navdušenjem, žarom, čudenjem ... s stvarmi, ki jih danes težko razumemo ali čutimo. A vendarle – navdušen gornik, ki se ne neha čuditi lepotam gorskih prostranstev, podobam skrivnostne narave, bo z mladimi ostajal mlad in bo zasejal seme, ki bo vzkliklo tudi v ozki skalni razpoki, v drobni zaplati ruše, na skromni blazinici ostrega gorskega grebena ...

Marjan Bradeško

TEMA MESECA 4–23

50 let Mladinske komisije

Iztok Rojc, Irena Mučibabić

Tekmovanje Mladina in gore

Peter Šilak

Ciciban planinec in Mladi planinec

Borut Peršolja

Planinska orientacija

Bojan Rotovnik

Mladinski planinski vodnik

Roman Ponebšek

Bavšica

Roman Ponebšek

Mladinska komisija UIAA

Zdenka Mihelič

NA TURO 24–36

**Kar sem jih spoznala,
vse so očarljive - Babe**

Jana Remic

Košutica, 1968 m

Irena Mušič

Monte Agnèr, 2872 m

Andrej Mašera

Tukserska dolina in Frauenwand

Tea Obrč

PLANINSTVO 37–54

Louis Quatorze

Dušan Škodič

Pogovori in spomini

Francka Mihelič

Storžič

Ivan Vreček

Temperaturne razmere

v slovenskih mraziščih

Teja Logar in Andrej Trošt

Problematika elektrifikacije planinskih koč

Metod Rogelj

Ti, kmet, pa ostani doma

Klavdij Weisenbach

Velika planina, raj motornih sankočev

Marko Petek

Izšla je zloženka o Alpski konvenciji

Milan Naprudnik

55–58 INTERVJU

Tak je kot njegova knjiga - Miro Štebe

Mojca Luštrek

59–75 ALPINIZEM

Čar negotovosti še krasi Patagonijo

Marko Prezelj

Maratonsko plezanje na Fitz Roy

Boris Lorenčič

Moj prvi stik s Patagonijo

Miha Valič

10 let ...

Boris Bertonec

76–78 NAŠA SMER

Čez sive plošče Vežice

Smr Geršak-Grčar, Boris Strmšek

79–81 NOVICE IZ VERTIKALE

82–84 LITERATURA

85–86 NOVICE IN OBVESTILA

86 Kako poznamo naše gore?

Andrej Stritar

**87–96 Analiza nesreč in
reševalnega dela v letu 2005**

50 let Mladinske komisije

Osnova za trajen razvoj vsake skupnosti je kvalitetno delo s podmladkom. Tako je treba tudi v planinstvu posvetiti veliko aktivnosti delu z mladimi člani. V ta namen je Planinska zveza Slovenije že pred 50 leti ustanovila Mladinsko komisijo. V njej sodelujejo mladi in tisti, ki delajo na področju planinske aktivnosti mladih. Za najmlajše člane planinske organizacije skrbijo mentorji planinskih skupin, ki po večini delajo na osnovnih šolah, ponekod pa tudi že v vrtcih, in motivirajo najmlajše za aktivno preživljanje prostega časa. Le-to postaja v današnji družbi pomemben dejavnik za kakovosten razvoj vsakega posameznika ter družbe kot celote v vseh starostnih obdobjih.

Mi mladi pa lahko v planinstvu najdemo še veliko več. Mladinski odseki planinskih društev se ukvarjajo z izobraževanjem na planinskem področju in v planinski orientaciji ter organizirajo tekmovanja v znanju planinskih vsebin in orientacije. Tako imamo še večjo motivacijo za stalno delo. Veliko mladih najde svoje mesto v športnem plezanju, alpinizmu, vodništvu, varstvu narave in preostalih dejavnostih, povezanih s planinstvom.

Mladi imajo veliko možnosti za delovanje v planinski organizaciji. Veseli smo vsakega novega obraza, ki ga vidimo v hribih, saj se zavedamo kvalitet naše skupne poti.

Vaše pobude in ideje bodo dobrodošle in potrudili se bomo, da bomo v prihodnje pripravljali še boljše programe za preživljanje prostega časa. Za vse so vam na voljo mentorji na šolah, člani mladinskih odsekov na planinskih društvih ter mladinska komisija, ki v letu 2006 praznuje 50-letnico svojega delovanja.

Iztok Rojc, v. d. predsednika MK PZS

Leta 1956 so na skupščini PZS ustanovili komisijo, odgovorno za mladino – Mladinsko komisijo (MK). Ta je takoj začela intenzivno delati. Že v naslednjem letu je bil na posvetu vodij mladinskih odsekov opazen velik napredek pri razmišljanju o ljudeh, ki delajo z mladimi planinci in v izobraževanju le-teh. Ugotavljali so, da je največ uspehov pri delu z mladimi planinci tam, kjer so k sodelovanju

pritegnili pedagoške delavce. Večina PD je v tem obdobju dajala večji poudarek delu s pionirji (osnovnošolci). Konec petdesetih let je MK uvedla tečaje za mladinske vodnike, leta 1968 pa tudi seminarje za prosvetne delavce, ki so delali z mladimi planinci. Da bi več otrok spodbudili k hoji v gore, so leta 1969 uvedli akcijo "Pionir planinec"; zaradi dobrih rezultatov, ki jih je prinesla, se ji je leta 1975 pridru-

žila podobna akcija za predšolske otroke, akcija "Ciciban planinec".

Leta 1981 je Zavod SRS za šolstvo vsem šolam znova poslal priporočilo za razvoj planinske dejavnosti v OŠ. Žal je to priporočilo že marsikje pozabljeno in ima skrb za planinsko vzgojo planinske organizacije premajhno podporo v šolskem sistemu.

Planinska organizacija ima dobro razvit vzgojno-izobraževalni sistem, ki se začne že vrtcu z akcijo "Ciciban planinec". Z akcijami za vzgojo planinskega podmladka in z vzgojo kadra, ki dela z mladimi planinci, se ukvarja MK pri PZS.

S planinsko šolo se konča vzgoja, nujno potrebna za vsakogar, ki se želi samostojno in varno ukvarjati s planinstvom. Hkrati pa je planinska šola osnova za vso nadaljnjo planinsko vzgojo.

Pri delu z mladimi je izredno pomembna vzgoja mentorjev in mladinskih planinskih vodnikov (po letu 1992 so se ti skupaj s planinskimi vodniki preoblikovali v vodnike PZS), kajti ti se najbolj ukvarjajo z mladimi. Kakovostna vzgoja teh kadrov je pglavitni pogoj za kakovostno delo z mladimi.

Za kakovostno vzgojno-izobraževalno delo z mladimi planinci MK od leta 1993 podeljuje priznanje "mladina in gore". To je njeno najvišje priznanje za dosežke na področju vzgoje in izobraževanja planinske mladine. Podeljuje tri nagrade: MO ali PD, posameznikom in organizacijam zunaj PZS.

Nagrade brez dvoma dobijo organizacije in društva, ki dobro delajo z mladimi. Zato bi bilo treba njihove izkušnje, uspehe in ideje razširiti tudi med druge, ki se ukvarjajo z mentorstvom (morda na izpopolnjevanjih, v knjižici ipd.).

Vzgoja mladih planincev je pri nas na precej visoki ravni, vendar stanje ni idealno. Manjka nam ustrezne literature za mlade planince in delo z njimi, planinstvo je še premalo vključeno v vzgojno-izobraževalni sistem, bodoči razredni učitelji – čeprav vodijo otroke tudi na izlete – v obdobju šolanja dobijo premalo znanja in izkušenj s tega področja ... Seveda pa je krivce za te težave treba iskati tudi drugje, ne le v planinski organizaciji.

Odlomek iz diplomskega dela: Irena Mučibabić – Razvoj in pomen mentorstva mladim v planinstvu (1995). ○

Dosedanji predsedniki MK PZS

1. Mara Švent: 1956–1958
2. Milan Kristan (+ 1993): 1958–1960
3. Tomaž Banovec: 1961–1964
4. Peter Soklič: 1965–1967
5. Mirt Svetlič: 1967–1969
6. Gregor Rupnik: 1969–1971
7. Miha Marenče: 28. 3. 1971–1973
8. Franjo Krpač: 1973–1975
9. Andrej Brvar: 1975–1977
10. Bojan Žlender: 1977–1979
11. Andrej Brvar: 1979–maj 1981
12. Zora Ščavničar: 21. 4. 1981–1983
13. Janko Ferlinc: 12. 4. 1983–15. 11. 1984
14. Miro Vrhovec: 15. 11. 1984–25. 3. 1985
15. Bojan Brvar (+ 1992): 15. 4. 1985–4. 5. 1987
16. Marija Fabčič: 4. 5. 1987–6. 11. 1989
17. Dragan Miklavčič: 6. 11. 1989–1991
18. Borut Peršolja (PD Domžale): 1991–1994
19. Katja Godec (PD IMP), Roman Ponebšek (PD Litija): v. d. načelnice od 23. 4. 1994 do januarja 1995
20. Vladimir Bensa (PD Nova Gorica): maj–oktober 1995
21. Roman Ponebšek (PD Litija): 1995–23. 11. 1996
22. Bojan Rotovnik (PD Šoštanj): 1996–1998
23. Matjaž Hafner (PD Škofja Loka): 1998–2000
24. Peter Šilak (PD Ptuj): 2000–2002
25. začasno kolektivno vodstvo MK PZS: Peter Šilak (PD Ptuj), Mojca Novak (PD Velenje), Matjaž Hafner (PD Škofja Loka), Mitja Glešič (PD Nova Gorica) in Zdenka Mihelič (PD Ribnica), 23. 11. 2002–5. 4. 2003
26. Jure Cencelj (PD Žalec): 5. 4. 2003–20. 11. 2004
27. Maja Mohar (PD Litija): 20. 11. 2004–19. 11. 2005
28. v. d. predsednika MK PZS: Iztok Rojc (PD Dravograd), 19. 11. 2005–

Tekmovanje Mladina in gore

17-letna tradicija tekmovanja, ki povezuje mlade gornike

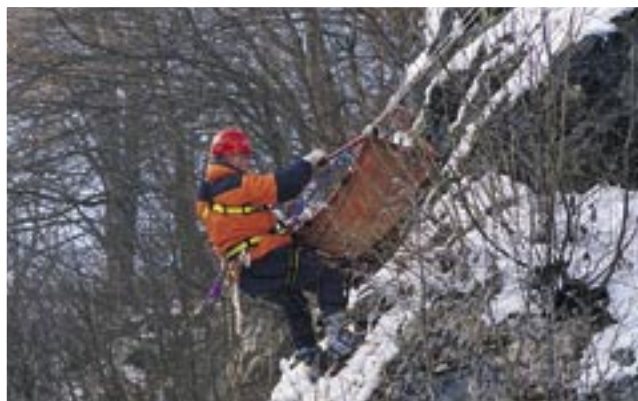
✍ Peter Šilak ✎ Emil Pevec

Nekje na Primorskem, v soboto, 13. januarja 2007.

»Prebudila sem se v mrzlo januarsko jutro. Čeprav je sobota, mi ni bilo težko vstati, se obleči. Še zajtrk in starši so me odpeljali v šolo. Danes je poseben dan! Naša ekipa, v kateri so še Tilen, Nina in Miha, se je namreč uvrstila na državno tekmovanje Mladina in gore. Pred šolo sta nas že pričakala učiteljica Lidija in kombi, s katerim smo šli na dolgo pot proti Koroški. Kmalu je burjo zamenjala zasnežena pokrajina, mi pa smo nestrpno ponavljali snov za tekmovanje. Vsak izmed nas se je moral naučiti del snovi; pri tem nam je veliko pomagala naša učiteljica, obiskali pa so nas tudi vodniki PZS, gorski reševalci in botanik. Naenkrat smo morali iz kombija ... tukaj smo, pred šolo, srečujemo prijatelje z lanskega

tekmovanja. Preden smo vstopili, smo si potihoma zaželeli ... vse leto smo se pripravljali, se trudili, hodili na izlete, dajmo, pokažimo, kaj znamo ... želimo si v finale! ...«

Približno takšni so dnevniki mladih planincev, ko se vsako leto, že 17 let zapored, udeležujejo tekmovanja Mladina in gore (MIG), ki ga organizira Mladinska komisija PZS. Tekmovanje ima že dolgoletno tradicijo in pomeni

Med tekmovanjem v Trzinu so kamniški gorski reševalci prikazali reševanje v steni

enega osrednjih vsakoletnih dogodkov MK PZS. Na njem se srečajo mentorji, vodniki, člani UO MK PZS – in predvsem več kot 250-glava množica mladih nadobudnežev od 5. do 9. razreda osnovne šole, ki redno obiskuje planinske krožke, hodí na planinske izlete, spoznava gorsko naravo in želi svoje znanje predstaviti tudi drugim.

Prav posebno mesto si zaslužijo neutrudni vodje ekip, na katerih leži breme priprave ekip. Motivacija mladih planincev, organiziranje izletov, planinskih krožkov, taborov, ki so potrebni za kakovostno pripravo na tekmovanje, tolažba, jok, smeh in vzpodbuda so njihovi vsakokratni spremljevalci.

Tekmovanje MIG pomeni tudi zgledno in tesno povezavo med MK PZS in MO PD, ki s skupni močmi pripravljajo tekmovanje. Zavedati se moramo, da organizacija takšnega tekmovanja zahteva zelo veliko truda in prostega časa vseh sodelujočih, največ pa članov MO PD, ki velikokrat ostanejo v senci, neopaženi. Toda napolni jih energija mladih tekmovalcev.

Tekmovanje Mladina in gore je ekipno tekmovanje, ki zahteva duh 4-članske ekipe,

Spomin na leto 1989 - gost tekmovanja je bil legendarni Jaka Čop

Mlade planince znani gosti vedno zelo pritegnejo (Davo Karničar v Braslovčah)

medsebojno pomoč, prijateljstvo in skrb, ki kot vrednote odlikujejo prave planince.

Tekmovanje se ves čas trudi vnesti v svoj koncept zelo pomembno družabnost. To je del, v katerem mladenke in mladeniči pozabijo na tekmovalje, se zabavajo, igrajo in ugotavljajo, da je lahko planinstvo tudi zabavno. Tako so se na dosedanjih tekmovanjih dogajale prav zabavne in zanimive stvari. Spoznavali so znane goste (Grošelj, Karničar, Humar), se zabavali s popularnimi glasbenimi skupinami (Čuki, Foxy teens, Adi Smolar, Čudežna polja), plezali po umetnih stenah, opazovali gorske reševalce

pri njihovem delu, se igrali družabne igre, sodelovali pri zabavnih kvizih, risali predstavitvene plakate, gledali filme, se šli orientacije, hodili na planinske pohode in še kaj bi se našlo.

Različne tematike

Pomembna značilnost tekmovanja so različne tematike, ki se iz leta v leto spreminjajo in največkrat predstavljajo posebnosti kraja in okolja, v katerem poteka tekmovalje. Zahtevana znanja so sicer sestavljena iz dveh sklopov. Osnova je znanje osnov planinske šole, to je

Leto	Kraj	Naslov, tema	Št. ekip	Zmagovalec	Organizator
2007	Mežica				PD Mežica
2006	Ljubljana	Kratka zgodovina slovenskega gorništv	26 (61)	PD Ljubljana Matica OŠ Sostro	PD Ljubljana Matica OŠ Sostro
2005	Nova Gorica	Trnovski gozd	35 (61)	PD Ljubljana Matica OŠ Sostro	PD Nova Gorica OŠ F. Erjavca
2004	Ruše	Dve leti na Ruški planinski poti	29 (68)	PD Fram OŠ Fram	PD Ruše OŠ J. Glazerja Ruše
2003	Trzin	Gorska reševalna služba Slovenije	35 (54)	PD Ruše OŠ J. Glazerja Ruše	PD Onger trzin OŠ Trzin
2002	Ljubljana	Ljubljanska mladinska pot	26 (77)	PD Onger Trzin OŠ Trzin	PD Ljubljana – Matica OŠ F. Bevka Ljubljana
2000	Braslovče	Savinjsko planinstvo	35 (90)	PD Ljubljana – Matica OŠ F. Bevka Ljubljana	PD Dobrovlje Braslovče OŠ Braslovče
1999	Fram	Naravni park Pohorje	51	PD Dobrovlje Braslovče OŠ Braslovče	PD Fram OŠ Fram
1998	Šempeter pri Novi Gorici	Planinska šola	91	PD Nova Gorica OŠ I. Roba Šempeter	PD Nova Gorica OŠ I. Roba Šempeter
1997	Podlehnik	Kamniško-Savinjske Alpe Haloška planinska pot	71	PD Nova Gorica OŠ I. Roba Šempeter	PD Ptuj OŠ M. Koresa Podlehnik
1996	Trzin	Gorniška literatura	61	PD Onger Trzin OŠ Trzin	PD Onger Trzin OŠ Trzin
1995	Komen	Kras in njegove značilnosti	64	PD Onger Trzin OŠ Trzin	PD Sežana OŠ A Šibelja - Stjenka
1994	Hoče	TNP in Naravni park Pohorje	65	PD Sežana OŠ A Šibelja - Stjenka	PD Fram OŠ D. Flisa Hoče
1993	Ilirska Bistrica	Turistovski klub »Skala«	42	PD Fram OŠ D. Flisa Hoče	PD Snežnik Il. Bistrica
1992	Nova Gorica	Orientacija	24	PD Nova Gorica	PD Nova Gorica
1991	Ljubljana	Spoznavanje in varstvo gorske narave	25	PD Nova Gorica	MK PZS
1990	Mostec	Gorniško-športne igre	12	PD Špik OŠ Sostro	MK PZS
1989	Domžale	Razvoj svetovnega in slovenskega alpinizma do 2. sv. vojne	8	PD Jezersko	PD Domžale

Uspelo nam je! (člani MO PD Ljubljana Matica v Braslovčah, 2000)

tisto znanje, ki bo vsakemu planincu venomer koristilo. V njem so skrita znanja o zgodovini, organizaciji, varstvu narave, živalskem in rastlinskem svetu, orientaciji, prvi pomoči, prehrani, gibanju v gorah, nevarnostih, vremenoslovju in tudi o gorski reševalni službi. Tematski del pa je raznovrsten. Sodelujoči so tako spoznavali Pohorje, Haloze, Trnovski gozd, Kras, hribovje osrednje Slovenije in Savinjske doline ter gore Kamniško-Savinjskih Alp. Svoje mesto je našla tudi narava s temami o Triglavskem narodnem parku in spoznavanju in varstvu narave. Nikdar ni bila pozabljena zgodovina, tako slovenskega gorništvaja kot tudi alpinizma in Gorske reševalne službe ter Turistovskega kluba Skala. V Trzinu pa so se mladi tekmovalci potili tudi ob spoznavanju gorniške literature.

Uvedba regijskih tekmovanj

Število ekip je vztrajno naraščalo vse do leta 2000, ko je bilo prvič in edinkrat doslej prijavljenih več kot 100 ekip (101). Prav to in izgubljanje smisla tekmovanja (druženje in izkustveno učenje) je leta 2000 privedlo do pomembnega mejnika. Začela sta se reorganizacija in prehod na izbirni način tekmovanja. Tako so ekipe morale najprej na izbirna regij-

ska tekmovanja, ki so dala udeležence državnega tekmovanja; tega se odtlej udeležuje 25–35 ekip. To pa je obvladljiva množica, ki se ji je moč bolje posvetiti.

Vsako tekmovanje je enkratno in neponovljivo doživetje, vendar bi rad posebej omenil dve – tisto, ki je potekalo leta 1998 v Šempetru z nepozabnim zabavnim festivalom mladih, in tisto v Trzinu leta 2003, ko je bil odziv na številne zabavne in sproščujoče aktivnosti odličan.

Še eno pomembno novost je uveljavila reorganizacija. Odmik od strogo knjižno ovrednotenih znanj. Pomembno težo so dobila splošna gorniška znanja, izkustvena in življenjska. Danes so tako na najvišje mesto postavljena znanja, ki si jih mladi planinci pridobivajo s celoletnim aktivnim planinskim delovanjem, pa naj bodo to izleti ali taborjenja, planinski krožki ali družinsko gorništvaja.

Zaradi vse te kompleksnosti, obsežnosti in tradicije je tekmovanje Mladina in gore ponos Mladinske komisije PZS in vseh, ki so z njo povezani. Občutki in doživetja, ki jih najuspešnejši udeleženci prinašajo domov, so nepozabni. Še posebno občutki z nagradnih pohajkovanj po Sloveniji in tujini. Zmagovalci namreč za nagrado za trud in znanje odpotujejo

Utrinek iz uvodne predstavitve

Jože Drab

na tedenske taborne v tujino. Največkrat v našo soseščino – Italijo in Avstrijo –, bili pa so tudi v Romuniji, na taborih, ki jih organizira Youth commission UIAA. Tam se srečajo mladi iz različnih držav, plečejo nova poznanstva in dobivajo nova spoznanja in izkušnje. Drugo- in tretjevrščne ekipe pa za nagrado odkrivajo slovenske gore.

Zdaj ste spoznali, kaj je tekmovanje Mladina in gore. Pa še ne bom končal, ampak se bom vrnil povsem na začetek. Začeli smo v prihodnosti, ko bo tekmovanje prvič na Koroškem. Zato bom zdaj obrnil časovni stroj in se začel vračati proti začetku tekmovanja, na katerem se bo naša zgodba končala. Pa poglejmo mesta in naselja, ki so imela doslej priložnost, da pozdravijo mlade planince na poti spoznavanja gorništva kot načina življenja. Letos so bili tekmovalci že tretjič v Ljubljani, lani tretjič v Novi Gorici, pa v Rušah, drugič v Trzinu, v Braslovčah, Framu, Podlehniku, Komnu, Ilirski Bistrici, Mostecu in tam, kjer se je vse skupaj pravzaprav začelo – v Domžalah. MO PD Domžale je bil namreč tisti, ki je podobno tekmovanje začel že leta 1982, ga vodil do leta 1988 in ga prepustil Mladinski komisiji z željo po razširitvi na vso Slovenijo. In tako se je začela 17-letna tradicija tega tekmoval-

nja, Domžale pa so zasedle častno mesto prvega organizatorja.

Še preden končamo v letu 1957, pa je prav, da ob 50-letnici MK PZS zasedejo svoje mesto najuspešnejši mladinski odseki, ki so gonilna sila dela z mladimi na področju planinstva. Tudi dobri rezultati so močno povezani z njihovim uspešnim delovanjem. Štiri zmagovalne ekipe imata MO PD Ljubljana Matica in MO PD Nova Gorica, trikrat so se veselili v MO PD Onger Trzin, dvakrat v MO PD Fram, po enkrat pa so bili ponosni na svoje člane v MO PD Jezersko, MO PD Komen na Krasu, MO PD Dobrovlje Braslovče in MO PD Ruše.

Tako, pa končajmo na začetku. MK PZS je namreč že skoraj vsega začetka povezana tudi s tekmovanji MO. Prvo omembo tekmovanja, ki ga je organizirala MK PZS, najdemo že leto po njeni ustanovitvi, torej leta 1957. Zasnova je bila takrat povsem drugačna in tudi tekmovanje ni imelo nobene povezave z današnjim. Takrat so namreč MO-ji tekmovali med seboj in zbirali točke s celoletnimi aktivnostmi, ki so se ovrednotile in na koncu dale najuspešnejši MO. Na koncu te časovne osi sem tudi jaz. Še kaj zanimivega o zgodovini tekmovanja pa lahko najdete tudi na spletnih straneh MK PZS. ○

Ciciban planinec in Mladi planinec

✍ Borut Peršolja

Akcija **Ciciban planinec** je namenjena vsem predšolskim otrokom. Izvajalci so vrtni, ponekod pa jo samostojno izvajajo tudi mladinski odseki. Vsak otrok ob začetku sodelovanja v akciji dobi dnevnik Ringa raja. Cicibani narišejo vtise z izletov, v dnevnik nalepijo fotografijo ali razglednico, odtisnejo žige z vrhov ter iz planinskih postojank. Izleti, ki jih otrok opravi skupaj s starši, so enakovredni organiziranim društvenim izletom oziroma izletom planinske skupine. Za našitek cicibana planinca mora ciciban ali cicibanka sodelovati na najmanj petih izletih, za udeležbo na osmih prejme priponko cicibana planinca, za dvanajst dosežkov pa je nagradjen/a s pesmarico. Ob koncu akcije, ko je bil/a že na petnajstih potepanjih, dobi dnevnik mladega planinca (planinke) ter pova-

bilo, naj se pridruži planinski skupini. Akcija je ponekod dopolnjena tudi s programom **CICIBANOVIH PLANINSKIH URIC**, pri katerem se najmlajši prek pravljic, zgodbic in pesmi seznanjajo z življenjem z naravo.

Primož Trop

Predstavitve akcije Ciciban planinec v Tivoliju

Namenjena je tudi otrokom, ki niso vključeni v vrtec, saj omogoča druženje z vrstniki in socializacijsko vpliva na razvoj mlade osebnosti. Akcija je zaradi svoje vzgojne narave uvrščena v **nacionalni program športa v Republiki Sloveniji**, v njej pa lahko sodelujejo tudi vsi cicibani, ki tekmujejo za športno značko.

Akcijo **Mladi planinec** je Mladinska komisija uvedla že leta 1969. Zato je precej

utečena in tudi bolj množična. Osnovnošolci od 1. do 8. razreda tekmujejo za bronasti, srebrni in zlati znak mladega planinca. Posamezen znak dobijo glede na število opravljenih izletov. Vtise z izletov si zapisujejo v dnevnik Mladi planinec, ki je hkrati članska izkaznica in dnevnik po Slovenski planinski poti. To akcijo izvaja večina mladinskih odsekov prek planinskih skupin na osnovnih šolah. Redna

Seminar Ciciban planinec na Jesenicah (1979)

tedenska srečanja so namenjena družabnosti in spoznavanju vsebin posameznih predmetov gorniške šole, kot so: gibanje in varnost v gorah, orientacija, planinska oprema, prehrana in vremenslovje, izdelovanje vozlov ... Akcijo vodijo vodniki PZS, ponekod pa tudi učitelji in mentorji planinske vzgoje; za to jim gre vsa zahvala. ●

Planinska orientacija

✉ Bojan Rotovnik ✉ Andrej Veternik

Planinska orientacijska tekmovanja so se v Jugoslaviji začela leta 1951, prvo tovrstno tekmovanje v Sloveniji pa je potekalo maja 1955. Organiziralo ga je PD Univerze v okviru I. zbora študentov planincev Jugoslavije. Dvodnevno tekmovanje, ki se ga je udeležilo 17 ekip, je potekalo na trasi Črna v Podstudencu–Ljubno ob Savinji–Travnik–Durce–Logarska dolina.

Pomembnejša tekmovanja

Med pomembnejšimi tekmovanji imajo zagotovo posebno mesto tekmovanja z nazivom Milovanovičev memorial, ki so se začela leta 1959 v Završnici v organizaciji MK PZS in so nato potekala v različnih predelih Slovenije v organizaciji planinskih, taborniških in borčevskih društev vse do leta 1987, ko je bilo v Savinjski dolini izvedeno zadnje takšno tekmovanje v organizaciji MK PZS in PD Zabukovice. V začetku šestdesetih let minulega stoletja so se začela tekmovanja za pokal Kozjaka, pokal Jelovice in pokal Šmohorja, ki so dokaj redno potekala skoraj 20 let. Tudi na republiški ravni so od leta 1965 naprej potekala tekmovanja, ki so hkrati pomenila kvalifikacije za državna (jugoslovanska) tekmovanja. Po letu 1975 je bil v veljavi sistem izbirnih področnih tekmovanj za kvalifikacije za republiška tekmovanja. Največje planinsko orientacijsko tekmovanje, organizirano v Sloveniji, je bilo leta 1979 na področju Snežnika, ko je Slovenija gostila državno prvenstvo Jugoslavije. Največji uspeh na področju orientacije pa je dosegla leta 1982, ko je postala ekipni državni prvak Jugoslavije.

Prvo orientacijsko tekmovanje za posameznike po pravilih mednarodne orientacijske zveze (IOF) je bilo 17.

oktobra 1976 v Radovljici. Po tem tekmovanju se je vse več tekmovalcev odločalo za tekmovanja po tem sistemu, vse manj pa za klasična planinska orientacijska tekmovanja. Po letu 1996 se je vnovič začel vzpon planinskih orientacijskih tekmovanj, in sicer najprej v Savinjskem MDO-ju, nato pa so se tekmovanja razširila na skoraj vso Slovenijo. Vzpostavljen je bil sistem področnih tekmovanj (tri področne lige v Savinjskem MDO-ju, poleg njih pa še Podravska, Zasavska, Koroška, Gorenjska ter Primorska liga), po katerem se najboljše ekipe uvrstijo na Slovensko planinsko orientacijsko tekmovanje. Ta sistem, ki ima podlago tako v Pravilih za planinska orientacijska tekmovanja kot v Pravilih planinske orientacijske lige, velja še danes.

V vsej zgodovini planinskih orientacijskih tekmovanj pa se je bolj ali manj pojavljal problem, čemu dati več poudarka: času na progi (pri tem se pokaže fizična pripravljenost tekmovalcev) ali dodatnim planinskim vsebinam, kot so preizkusi praktičnega znanja orientacije, prve pomoči, vozlov ipd. (pri tem se pokaže znanje). Ker dolgo ni bilo enotnih meril, so se orientacijska tekmovanja v planin-

Pred začetkom orientacijskega tekmovanja

Na tekmovanjih v planinski orientaciji je potrebno imeti čimveč planinskega znanja

ski organizaciji razlikovala, to pa je še poglobljalo nesoglasja.

Organiziranost

Že od samih začetkov planinskih orientacijskih tekmovanj je ta dejavnost v organizacijskem pogledu sodila v okvir Mladinske komisije PZS in Komisije za orientacijo Planinske zveze Jugoslavije, v kateri so slovenski predstavniki redno sodelovali. Pomembna prelomnica v organizacijskem pogledu je ustanovitev Odbora za orientacijo MK PZS v letu 1975. Od začetkov do danes so ta odbor vodili: Jože Pezdič (1975–1979), Roman Novšak (1979–1981), Roman Sladič (1981–1983), Marijan Leban (1983–1986), Bojan Jevševar (1986), Roman Volčič (od l. 1987 do razpustitve leta 1989), Bojan Rotovnik (1997–1998), Matjaž Mandelj (1998–2000) in Dušan Prašnikar (od l. 2000 do danes). V letu 1983 se je Planinska zveza Jugoslavije in s tem posredno tudi PZS včlanila v Mednarodno orientacijsko zvezo (IOF) in je bila njena članica vse do razpada Jugoslavije.

Usposabljanja

Orientacija nikoli ni bila le tekmovalne narave, ampak je bila sestavni del mnogih

planinskih vzgojno-izobraževalnih programov. Tako je od leta 1957 vključena v program za prostovoljne vodnike, od leta 1959 v program planinske šole in od leta 1960 v program alpinistične šole. Za začetek organiziranih usposabljanj na področju orientacijskih tekmovanj štejemo leto 1979, ko je na Mrzlici potekal seminar za organizatorje orientacijskih tekmovanj v organizaciji Odbora za orientacijo MK PZS. Nato so se po vsebinski strani ločila usposabljanja za vaditelje orientacije (ti so postali usposobljeni za nadaljnje poučevanje orientacije) ter na traserje (ti so se usposobili za pripravo tekmovanj). Ta usposabljanja so se

začela z letom 1981 in so trajala do leta 1987, po večini pa so potekala na Igu.

V letu 1997 je bilo s 1. seminarjem orientacije na Menini prekinjeno dolgoletno mirovanje na področju usposabljanj. Znotraj planinske organizacije je bil uveden strokovni naziv vaditelj orientacije PZS. Do leta 2000 so vsako jesen potekali enotni seminarji orientacije, nato pa so se razdelili na dva dela: seminar orientacije in seminar za traserje in organizatorje POT. Takšen sistem poznamo še danes. Leta 2002 je bil v Planinski založbi izdan učbenik Planinska orientacijska tekmovanja, v katerem je predstavljen natančnejši zgodovinski pregled razvoja planinske orientacije. Poleg tega je učbenik učni pripomoček na seminarjih in tečajih ter pomeni bogat vir informacij za organizatorje tekmovanj.

Orientacija je zelo pomemben sestavni del planinstva; to dokazuje velika vpletenost orientacije v skoraj vse programe usposabljanja v planinski organizaciji. Planinska orientacijska tekmovanja so dopolnilna dejavnost planinstva, v okviru katere lahko sodelujoči v planinsko manj zanimivih obdobjih leta utrjujejo svoje znanje in izkušnje z različnih področij planinstva. Vsekakor pa ni namen teh tekmovanj, da bi vnašali nove, neplaninske vsebine. V Sloveniji obstaja veliko različnih vrst orientacijskih tekmovanj, zato lahko vsakdo najde kaj zase! ●

Mladinski planinski vodnik

Nepogrešljivi sopotnik MK PZS

✍ Roman Ponebšek 📍 Primož Trop

Vodenje po gorah ima dolgo tradicijo. Vodniki so bili domačini, ki so gore dobro poznali (Hanibalov prehod Alp s sloni). Pozneje so rudarji, pastirji, lovci in vsi tisti, ki jim gore niso bile tuje, priložnostno vodili vanje obiskovalce in raziskovalce ter s tem dodatno zaslužili. V Sloveniji štejemo za začetek gorskega vodništva prvi vzpon na Triglav l. 1778. Uradno vodništvo, ki ga je država priznala za poklic (oblasti so vodnikom izdajale dovoljenja za opravljane vodniške službe), pa se je začelo l. 1874 z objavo dokumenta Red za gorske vodnike na Kranjskem. Z razvojem gorniške dejavnosti se je razvijalo tudi vodništvo. SPD je prvi tečaj za vodnike organiziralo l. 1906 v Ljubljani; udeležilo se ga je 20 slušateljev. Poklic gorskega vodnika se je ohranil vse do danes. Že pred drugo svetovno vojno se je v skavtski organizaciji, katero je vodil legendarni Pavel Kunaver, pojavil »prostovoljni vodnik«. Leta 1936 je mednarodna gorniška organizacija UIAA začela načrtno usposabljanje svoje članstvo za hojo v gore. Po drugi svetovni vojni je PZS organiziralo prostovoljno vodništvo.

Začetek leta 1957

Leta 1957 se je s prvim tečajem za mladinske vodnike začela vzgoja mladinskih planinskih vodnikov, leta 1976 pa še vzgoja planinskih vodnikov. »Program snovi za mladinske vodnike in osnovno planinsko šolo« štejemo za prvo urejeno gradivo za Mladinske planinske vodnike. Izšlo je l. 1966, izdala ga je Mladinska komisija, avtorja pa sta bila Jože Melanšek in Danilo Škerbinek s sodelavci. Mladinska komisija je sklenila, da mora vsak mladinski planinski vodnik obvladati letno in zimsko hojo v gorah. Iz tega sklepa je izšla delitev tečaja na zimski

in letni del. Istega leta (decembra 1966) je bil na Kalu 1. republiški zbor mladinskih planinskih vodnikov, na katerem so sprejeli odločitev, ki velja še danes – namreč, da vodnik dobi vodniški znak, šele ko dopolni 18 let (danes kandidat ne sme na tečaj pred dopol-

njenim 18. letom). Jeseni leta 1969 je plenum Mladinske komisije na Lubniku imenoval odbor za vzgojo in izobraževanje pri Mladinski komisiji (OVIZ). Ta odbor je postal strokovni organ Mladinske komisije in deluje še danes. Vse do združitve planinskih in mladinskih vodnikov je vodil, načrtoval, izvajal in analiziral področje mladinskega vodništva. Leta 1992 je začel veljati nov pravilnik o izobraževanju, kategorizaciji in registraciji vodnikov Planinske zveze Slovenije, ki je poenotil mladinske in planinske vodnike v vodnike Planinske zveze Slovenije. Do ustanovitve Vodniške komisije v letu 2002 pa je OVIZ še vedno opravljal vlogo izobraževalca vodnikov Planinske zveze Slovenije v okviru Mladinske komisije.

Opisani razvoj prostovoljnega vodništva v Sloveniji je sledil duhu časa; najprej se je pojavila potreba po kadru, ki bi vzgajal mlade, saj še danes velja reklo, da na mladih svet stoji. Razcvet organiziranega planinstva v drugi polovici sedemdesetih in začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja pa je ustvaril potrebo po vodnikih za starejše in tako je nastala še druga vrsta prostovoljnega vodnika, seveda pa so vseskozi delovali tudi gorski vodniki, ki so načelno vodili in vodijo za zaslužek. Mladinski planinski vodniki so že na začetku morali opravljati ločena tečaja za zimskie in

letne razmere, planinski vodniki pa so se do leta 1991, ko so bila sprejeta pravila o enotni kategorizaciji vodnikov, tako za letne kot za zimske razmere, izobraževali na istem tečaju (ki je seveda tako pozimi kot poleti navadno potekal v nestrnjeni obliki, ob koncih tedna). Omenjena pravila so bila prvi dokument, ki je omogočal poenotenje tečajev. Prinesla so tudi pojem permanentnega izobraževanja; to je pomenilo, da se morajo vodniki, ki se želijo registrirati za vodenje, enkrat na tri leta udeležiti izpopolnjevalnega tečaja. Pravila so med vodniki in organi Planinske zveze Slovenije sprožila veliko polemik. Ti koraki so bili nujni, če smo se hoteli vključiti v primerljive sisteme izobraževanja na ravni države.

V sistemu izobraževanja za mladinske planinske vodnike so bila že pred kategorizacijo (pred letom 1979, ko je izšel priročnik *Izvajanje letnih tečajev za mladinske vodnike*) določena merila za ocenjevanje znanja mladinskih vodnikov, in sicer: Pomočnik, lažje ture; Samostojno, lažje ture; Pomočnik, težje ture; Pomočnik, težje ture/Samostojno, lažje ture; Samostojno, težje ture. Sistem prehoda na kategorizacijo je bil za mladinske planinske vodnike tako bolj transparenten in lažji, saj so se omenjeni kriteriji vsaj delno ujemali s kategorijami.

Izobraževanje inštruktorjev

Spoznanje, da si morajo izobraževalci vodnikov pridobiti nova znanja, je vodilo v organizacijo prvega seminarja za inštruktorja planinske vzgoje (l. 1970). Inštruktorji so tako postali nosilci razvoja prostovoljnega vodništva, saj so spoznanja pri praktičnem izvajanju tečajev vnašali v literaturo in tako ustvarjali in spreminjali doktrino prostovoljnega vodništva. Zagotovo je bila mejnik pri izobraževanju mladinskih planinskih vodnikov dolina Bavšice, v kateri je Mladinska komisija leta 1980 postavila vzgojno-izobraževalni center (VIC) Bavšica. Vsi letni tečaji za mladinske vodnike so potekali v Bavšici (razen v letih 1988 in 1989, ko je v VIC Bavšica potekala prenova). Izobraževanja in usposabljanja so tako postala še bolj kakovostna, saj je neobljudenost zagotav-

ljala kvaliteto pedagoškega procesa. Gore nad dolino Bavšice so po težavnosti raznovrstne in zato zelo primerne za praktično delo. To velja še danes, ko tam že šesto leto stoji sodoben objekt, namenjen za izvajanje planinskih učnih vsebin.

Leta 1979 je izšel priročnik za inštruktorje z naslovom *Izvajanje letnih tečajev za mladinske vodnike*; v uvodu je bilo zapisano, da je nastal z namenom, da se kriteriji in samo izvajanje tečajev poenotijo in uskladijo. Leta 1982 so izšle *Teze za tečaj za mladinske planinske vodnike* (do leta 1994 so doživele štiri dopolnjene izdaje), namenjene predvsem tečajnikom kot opora in vodilo za lažje delo na tečaju, za pripravo na tečaj in utrjevanje znanja. Temelj teh tez sta bila Program snovi za mladinske

vodnike in Planinska šola, katerih dopolnjena izdaja je izšla leta 1969. Že takrat je Mladinska komisija v uvodu obljubila izdajo *Vodniškega učbenika*, ki bo zagledal luč sveta ravno v jubilejnem 50. letu obstoja te komisije (po 24-letih od prve omembe).

Ugotovimo lahko, da je imela Mladinska komisija pri razvoju prostovoljnega planinskega vodništva vidno vlogo. Sledila je toku razvoja gorniške stroke in se zavedala, da dober vodnik brez vsebin o taborjenjih, pedagogiki, družabnosti, metodiki in organizaciji dela težko kakovostno vodi in navdušuje mlade za prostovoljno delo. ●

Bavšica

Dolina, ki ostane zapisana v srcu

✍ Roman Ponebšek 📖 Emil Pevec

Dolina Bavšice, mnogim nepoznana, zaradi odmaknjenosti kljubuje v svoji prvobitnosti. Vpliv človeka v dolini je skladen z naravo, nove zgradbe so redke, pa še te so v trentarskem slogu, skladno z izročilom. Običajni gorniki si Bavšico le redko izberejo za izhodišče, saj so ture dolge in zahtevne. Tudi zato je še vedno tako avtentična.

Številni generaciji članov Mladinske komisije v najširšem pomenu besede Bavšica, danes s sedmimi stalnimi prebivalci, pomeni kraj učenja gorniških vrlin, druženja in nepozabnih doživetij. Odločitvi Mladinske komisije pred več kot četrto stoletja, da v dolino Bavšice postavi vzgojno-izobraževalno središče, tudi današnja generacija ne bi oporekala. Odločitev ni bila naključna, saj se je Planinska zveza, ki je v družbi upravičeno uživala velik ugled, odzvala na razmere, ki so takrat vladale na Bovškem. Obmejno območje, slabe življenjske razmere, težavno delo za preživetje na kmetiji – vse to za mlade ni bilo obetavno, zato so odhajali. Razvoj je zastal, življenje pa je izginjalo. Za nameček pa je območje leta 1976 prizadel hud potres. Planinska zveza Slovenije se je z legendarnim predsednikom, spoštovanja vrednim dr. Mihom Potočnikom, odzvala na razmere in z izbiro Bavšice za izobraževalno središče PZS prispevala k razvoju demografsko ogroženega območja.

Prvo obdobje

Leta 1980 so v Bavšico pripeljali dve gradbiščni baraki, in sicer večjo za potrebe kuhinje, jedilnice in učilnice ter manjšo za sanitarije. Baraki so sprva uporabljali pri graditvi hitre ceste Ljubljana–Maribor, znane kot Slovenika. Pod kuhinjo, ki je bila skromno opremljena, je

bil skladiščni prostor. Poleg kuhinje je bila soba, namenjena za počitek kuharju oz. kuharici. Udeleženci so bili nameščeni v šotorih. Ti so bili vojaški, s stranicami in streho, tako da je človek povprečne velikosti lahko stal v njih. Takšna je bila poletna podoba zatrepa Bavšice skoraj dve desetletji. Krivično bi bilo pozabiti na »skajlab«, oranžen bivač v obliki vrtavke, ki so ga v začetku nameravali postaviti pod Bavškim Grintavcem. Morda mu je zmanjkalo sape za vzpon, morda pa se je v izbrani družbi tako dobro počutil in se imel za tako koristnega, da je opustil misel na vzpon in je dopolnjeval podobo VIC (Vzgojno-izobraževalni center) Bavšica vse do začetka graditve sodobnega planinskega učnega središča Bavšica leta 1998, ko je delil usodo z barakama in končal na gradbiščni deponiji. Ustno izročilo pa pravi, da je bil »skajlab« prototip bivačkov, ki naj bi jih nameščali ne samo po naših gorah, ampak tudi drugod po Alpah. Postavljen je bil na eno samo točko,

Bivač »Skajlab« je bil zaščitni znak VIC Bavšica

Slika na naslednji strani: Bavšica, kot so jo spoznali mnogi mladi planinci (1992).

to pa je za postavitve na skalah velika prednost. Stabilnost je omogočala že omenjena oblika vrtavke. Žal je bil pretežak za transport pod Bavški Grintavec in je zato ostal v Bavšici. Misel, da bi še naprej stal tam v spomin na VIC Bavšica, smo opustili, saj so stroge zahteve, ki jih je podal Triglavski narodni park, dovoljevale zgolj graditev objekta, namenjenega za usposabljanje, brez spremljajočih objektov. Prvotni načrt iz leta 1985 je predvideval dve fazi. Prva naj bi obsegala graditev osrednjega objekta v slogu planinske kočice s krušno pečjo v jedilnici oziroma učilnici, kuhinjo, sanitarne prostore in prenočišče, druga pa graditev spalnih prostorov, in sicer v obliki »ostrgačev« (trentarski način sušenja sena – okoli palice s številnimi vejnimi roglji so nanесли seno in tako oblikovali kopice, ki so bile sorazmerno visoke in ozke. Ti elegantni kupi sena so krasili in še krasijo avtentično podobo Bavšice). Načrti, ki so bili sodobno naravnani in so že upoštevali okoljevarstvene vidike, ki so danes uzakonjeni, so obležali v predalih.

Drugo obdobje

Podoba VIC Bavšice je klicala po obnovi; to je razumljivo, saj je bilo najprej predvideno,

Gorski reševalec Boris Mlekuč je bil »ikona« Bavšice. Z njegovo smrtjo na Okrešlju je odšel tudi del nas ...

da bo barakarsko-taborni sistem zgolj prehodne narave, kot vemo, pa se je obdržal kar dve desetletji. Leta 1988 je UO MK odločil, da VIC Bavšica ne izpolnjuje osnovnih zahtev izobraževalnega središča in da je potrebna prenova. Seveda so se takratni člani odločali med prenovo in novo stavbo po že omenjenih načrtih. Največji problem so pomenile finance, zato je bila izbira preprosta. Dve sezoni sta minili brez že utečenih vzgojno-izobraževalnih akcij. Z obnovo VIC Bavšica pa se je začelo drugo obdobje, saj je funkcijo gospodarja prevzel Jelko, ki to delo opravlja še danes. Pred njim je bil gospodar Karlo. Oba sta domačina

in Dolino zelo dobro poznata. Srečevala sta se z mnogimi problemi, največji pa je bila zagotovo oskrba z vodo, saj so akcije potekale v sušnih mesecih in včasih je zmanjkalo vode že za kuho, tuširanje pa je bilo zgolj iluzija. Pa vendar sta vsako leto rešila vse težave in tako veliko pripomogla k izvedbi programov. Prenova konec osemdesetih let prejšnjega stoletja je bila kozmetične narave.

Notranjost barake VIC Bavšica

S prostovoljnimi delom članov UO MK PZS in na ekološkem delovnem taboru MK PZS so bili prepleškani vsi leseni deli, notranjost barak so bili prebelili, popravili streho, okolico opremili z novimi mizami in klopmi, uredili platoje za šotore, skratka, VIC Bavšica je zadihal v sveži preobleki. Poleti 1990 je bilo tam spet vse po starem: zgodnje vstajanje, celodnevno delo in nepozabni večeri ob tabornem ognju in zvokih najrazličnejših instrumentov in petja, ki se je prepletalo s pogovori v pestri množici slovenskih narečij. Drugo obdobje je trajalo do leta 1998, ko je še zadnji program potekal v baraki in pod šotori. Dolgoletne sanje so se uresničile. Komaj smo pospravili šotore in izpraznili barako, že so prihrumeli stroji in začeli rušiti. Navdajali so nas mešani občutki veselja in nostalgije. V hipu so bile pozabljene vse nevšečnosti, ki nam jih je povzročala logistika – postavljanje šotorov, iskanje kuharjev, ki so premogli toliko entuziazma, da so kuhali v takih razmerah, vsakdanja oskrba z živili, vremenske nevšečnosti, pospravljanje s sušenjem ... Zavedali smo se odgovornosti gospodarjenja z objektom in ohranjanja avtentičnosti Bavšice. Spomini na številne akcije mladinske komisije, planinskih društev in njihovih odsekov so oživel. V poletnih terminih, ko ni bilo izobraževalnih programov mladinske komisije, so v Bavšici taborili mladi iz mladinskih odsekov. Seveda pa je to le konec obdobja, staro se umika novemu, vsebina pa ostaja.

Tretje obdobje

Prvotni že omenjeni načrti so bili spremenjeni in prilagojeni sodobnim zahtevam učnega središča. Veliko je bilo idej, ki smo jih izražali pri prenovi načrtov. Zamisel je bila, da bo v PUS Bavšica prostor za mlado družino, ki bo oskrbovala središče in se s tem preživljala. Misel na drugo fazo graditve smo opustili, saj bi bila ta preveliko breme za okolje. Temeljne zahteve, ki smo si jih zadali – da bi PUS (Planinsko učno središče) Bavšica postal sodobno izobraževalno središče, sprejemljivo za okolje in okolico – so vodile k odločitvi, da naj bo to objekt s štiridesetimi prenočišči, zaprtega tipa in namenjen zgolj usposabljanju. Imeli smo priložnost soustvarjati podobo planinskega učnega središča, o katerem je sanjalo lepo

število članov različnih generacij Mladinske komisije. Leta 1999 je napočilo tretje obdobje izobraževanja v Bavšici. Upam si zapisati, da je to zrelo obdobje. V letu 1999 je narava pokazala svojo moč. Hudourniški potok Suha je na kraj, na katerem so stali šotori, naplaval kamenje iz svoje struge. Morda se je tako hotel posloviti in prekriti sledove človeškega delovanja. Sreča je bila, da tam nismo več imeli šotorov, saj bi bila ogrožena človeška življenja.

Zdaj v Bavšici stoji sodoben objekt, ki omogoča izvajanje programov tudi pozimi, izboljšale so se delovne razmere. Stopili smo v korak s časom, s sodobnimi tokovi izobraževanja. Teče že sedmo leto tretjega obdobja. V teh letih se je v Bavšici zvrstilo še več programov kot prej; to je seveda tudi razumljivo. PUS

Nova stavba PUS Bavšica danes

Manca Volk

Bavšica je gostil šole, vojsko (med uporabniki so bili tudi tuji gostje slovenske vojske) in seveda številne mladinske odseke, ki so izvajali planinska usposabljanja.

Sprehod po spominu namenoma ne izbrska več kot tri imena in nekaj letnic. Kot je zapisano, je PUS Bavšica sad zamisli, idej in dela mnogih generacij mladih planincev. Zagotovo je bila temeljna ideja poiskati prostor, na katerem bi lahko v miru izvajali vzgojno-izobraževalne projekte Mladinske komisije. Hvala vsem, ki ste prispevali kamenček, kamen ali skalo v današnjo podobo mozaika PUS Bavšica. ●

Mladinska komisija UIAA

✉ Zdenka Mihelič

Mladinska komisija PZS se že desetletja povezuje z različnimi mednarodnimi gornškimi organizacijami, tako na formalni kot na neformalni ravni. PZS je vključena v Svetovno združenje planinskih organizacij (UIAA), v katerem sodeluje večina držav z razvitim organiziranim planinstvom. MK PZS je ustanovna in hkrati polnopravna članica YC (Youth

Commission) UIAA. Čeprav smo bili do leta 1991 člani prek Planinske zveze Jugoslavije, je bila udeležba iz drugih republik zelo skromna. Sklep o ustanovitvi YC UIAA je bil sprejet leta 1970 na redni skupščini UIAA. Nalogo koordinatorja je prevzel dr. Hans Faber, predsednik DAV. Naslednje leto, leta 1971, je bila YC UIAA tudi uradno ustanovljena. Sestavljali so jo delegati planinskih zvez Avstrije, Češkoslovaške, Južne Tirolske, Jugoslavije, Švice, Bolgarije in Poljske. Na predlog MK PZS je PZJ imenovala Danila Škerbinka za delegata v to komisijo; tako je postal prvi predstavnik MK PZS v YC UIAA. Za predsednika je bil izbran g. Gerhard Fridl, takratni načelnik YC DAV. Danes YC UIAA sestavljajo predstavniki teh dežel oz. njihovih planinskih zvez: Velike Britanije (predsednica Anne Arran), Romunije, Italije, Združenih držav Amerike, Južne Afrike, Južne Tirolske, Gruzije, Rusije, Nemčije, Švice, Španije, Avstrije, Indije, Ukrajine, Francije, Filipinov in Slovenije.

Na seje, ki so praviloma dvakrat na leto, na seminarje, delovne skupine ter preostale aktivnosti, katerih dobršen del poteka tudi prek elektronske pošte, pa so vabljeni še nekateri iz Pakistana, Hong Konga, Anstrije, Rusije itn., ki prispevajo svoje znanje in izkušnje v mozaik dela z mladimi.

Namen in poslanstvo YC UIAA je:

- podpirati plezanje in pohodništvo z otroki in mladimi predvsem z vzpodbujanjem organizacij, naj začnejo delati z mladimi in zagotovijo ustrezno strokovno znanje in kader;
- poudariti ne samo pustolovsko in rekreacijsko naravo, ampak tudi pomembnost vzgoje, izobraževanja in družbenega pomena našega športa za mladostnike;
- razvijati aktivnosti ob spoštovanju narave in okolja;
- priskrbeti pomoč pri izobraževanju mladinskih vodnikov;
- podpirati mednarodno izmenjavo z usklajevanjem zglednih mednarodnih taborov za mlade iz članic UIAA;
- priskrbeti strokovno znanje in kader na vseh področjih dela z mladimi;
- pospeševati izmenjavo zamisli med mladinskimi vodniki in na taborih.

Dosedanja mednarodna dejavnost MK PZS je vključevala izmenjavo izkušenj in akcij ciciban in Mladi planinec, programe za mladinske vodnike, primerjanje dela, seznanjanje z učnimi gradivi in vzgojnim delom, predstvitve naših lepih gora in dežele, udeležbo na sejah YC UIAA in najrazličnejših seminarjih, tudi v sklopu izobraževanja za Mladinske planinske vodnike, udeležbo na delovnih skupinah, izvedbo številnih taborov in akcij v okviru YC UIAA ter sodelovanje na različnih mednarodnih srečanjih ter planinskih, raziskovalnih, ekoloških ali plezalnih taborih v drugih državah.. Tudi glavna nagrada državnega tekmovanja Mladina in gore je mednarodni tabor v tujini v okviru YC UIAA. V letih sodelovanja

smo pripravili veliko uspešnih mednarodnih aktivnosti, taborov (zadnja leta mednarodni teden turne smuke in poleti gorniški tečaj) in sej (nazadnje v PUS Bavšica oktobra 2003), pa tudi naši mladi planinci so uspešno sodelovali na tujih taborih, seminarjih in izmenjavah ter popotovanjih. V okviru YC UIAA smo med drugim na podlagi naših meril za tabor pripravili Kriterije in priporočila za mladinske tabor in druge aktivnosti, ki jih je potrdila YC UIAA, z namenom, da bi čim bolj izboljšali pogoje in izvedbo mednarodnih taborov.

MK PZS se vedno trudi dodati svoj košček razmišljanja v mozaik različnih spoznanj. Sledimo načelu »delo mladih z mladimi«. K temu pripomore tudi marsikateri mladinski odsek PD, ki je v svojem raznovrstnem in privlačnem programu stopil prek meja in organiziral svoje tabor v tujini; nekateri mladinski odseki so celo povabili mlade planince iz tujine na svoje tabor.

Naj tudi za nas velja: *“Ljubezen do gora in pripravljenost na spoznavanje prijateljev nikoli ne mineta!”* Imejmo odprte oči in srce za vse novo, drugačno, lepo, veselo, koristno in poučno. Naj nas razveseljuje! Kar je dobro, ohranimo, slabo pa pustimo. ●

Umrl je Vlasto Kopač

27. aprila 2006 je umrl Vlasto Kopač (1913–2006), častni predsednik PZS, pisec, arhitekt, alpinist in gorski reševalec, ljubitelj ter reševalec naravnih vrednot, javni in kulturni delavec na mnogih področjih.

Na gori sem ti bliže

Na gori sem ti bliže kot kjer koli.
V tišini in samoti nisem sama;
nevidna vez se tukaj tke med nama,
vendàr le jaz jo čutim, ti nikoli.

Dotikam skal se, in čeprav je stena
pod prsti raskava, jo roka boža
in živa je kot tvoja topla koža,
ki v sanjah le ljubkuje me svilena.

V navezo svojo nikdar me ne vzameš,
samotna pota iščeš, proč od mene,
v objem planin te tiha žalost žene.

Tolažbe moje nočeš, ne objameš
nikoli me. Le goram se predajaš,
iz dneva v dan bolj tujec mi postajaš.

Metka

Moj koledar

Pomlad zelena lažne upe vzbuja
mi vsako leto s soncem, šopki cvetja,
da k meni prideš, da poslej poletja
v gorah s teboj užijem. Strast prebuja.

V pripeki hladno vodo na planini
v dlani zajemam, iz studenca pijem,
v prijazno senco se za stanom skrivam –
brez tebe spet. Kljubujem bolečini.

Ko rdeči krik jesenskih barv potihne,
še vedno hrepenenje v prsih kljuje,
a žar v očeh ugaša, pojenjuje.

Ledeni veter zadnji up odpihne
in sneg nasuje čez stopinje tvoje.
Ko se stali, pa spet srce zapoje ...

Metka

Kar sem jih spoznala, vse so očarljive - Babe

»Babji« vrhovi v Karavankah, Kamniško-Savinjskih Alpah in Julijcih

✍ Jana Remic

Vsaka gora je nekaj posebnega, vsaka nudi prav posebno doživetje, pa ne le enega; kadar koli jo obiščemo, vsakokrat se nam predstavi drugače. V času prebujajoče se pomladi, v cvetočem poletju ali v škrlatnih barvah jeseni, v sončnih dneh, ali pa ko svet prekrivajo oblaki, pa seveda pozimi, ko narava počiva pod debelo snežno odejo, vsak trenutek nas sprejme drugače, dovoli, da kot gostje občudujemo

Košutica (Ljubeljska Baba) iz stene Toplarja v Košuti

gozdove, travnata pobočja in belo skalovje na vrhu, da pohajamo po stezicah in počivamo na razglediščih.

Verjetno se Babe od drugih gora ne razlikujejo kaj dosti, zagotovo pa ni dvoma, da so vse lepe. Tako so jih že pred stoletji imenovali naši predniki, ker jih je že kakšna posebna oblika v pobočjih spominjala na babe. Razmišljala sem, o kateri Babi bi lahko pisala, potem pa je

✉ Zoran Gaborovič

Velika Baba (Jezerko) s Špegovca

 Vladimir Habjan

oživelo nekaj prijetnih spominov, in ker lepotic ne gre zapostavljati, naj vam zaupam, kako sem spoznavala nekatere teh gora.

Ljubeljska Baba – Košutica

Bilo je prijetno, toplo poletje in tistega dne smo se s prijatelji in z otroki namenili na krajšo turo, potem, za nagrado pa še na kopanje. Peljali smo se proti Ljubelju, nekaj ovinkov pred mejnim prehodom smo pustili avta in počasi odšli proti planini Korošici.

Na planini je bilo otrokom hoje več kot dovolj in moje pregovarjanje, da bi šli na lepo oblikovani vrh, ki je vabil ves odet v pisano poletno cvetje, je bilo zaman. Otroci so predlagali, da bi se igrali na pašniku in opazovali krave in teličke, mi pa naj brez skrbi gremo tja gor. Odhiteli smo proti Ljubeljski Babi (Košutici). Vzpon po travnatem pobočju je bil prijeten in hitro smo se bližali vrhu. »Poglej, dežuje,« je zaskrbljeno ugotavljala sestra malo pod vrhom. »Nikar ne skrbi, to le malo iz tehle meglic prši,« sem jo potolažila in pospešila korak, da si družba ne bi slučajno premislila in se obrnila ... Tako smo ob rahlem pršenju dežnih kapljic le prišli na vrh, za užitek ob raz-

gledovanju pa res ni bilo časa, saj nas je skrb za otroke priganjala, da smo odhiteli proti planini: deževalo je namreč vse bolj.

Na planino Korošico smo prišli že kar premočeni, prav taki, pa resnih in zaskrbljenih obrazov so nas pričakali tudi otroci. »Kaj bomo pa sedaj?« so spraševali. »Malo počakajmo, le poletna ploha je, saj bo kmalu mimo,« sem predlagala, ko smo stali pod ozkim nadstreškom pastirske kočice. Deževalo pa je vse močnejše ... Čez nekaj časa je zajokala najmlajša, Tina: »Mene zebe!« »Kaj misliš pa sedaj?« me je obtožujoče vprašala sestra, kot da bi jaz uravnavala oblake, pa čas in količino padavin! »Glede na to, da smo že mokri, lahko tudi gremo,« sem obotavljajoče se predlagala, in čeprav to ni bilo nikomur preveč všeč, smo odhiteli v dolino ... deževalo pa je bolj in bolj, bil je pravi poletni naliv ... Po grobi makadamski cesti, ki vodi s planine, smo hodili po vse globljih strugah deročih potočkov, ki so nam, pravkar ustvarjeni, delali veselo družbo. Končno smo prišli do avtov in takrat, res prav takrat je prenehalo deževati. Otroke smo obrisali in ovili v kopalne brisače, saj je bil naš izlet tako zaključen. Kopanje je bilo pač v dežju, ne pa v bazenu ...

Košutica, 1968 m

✉ Irena Mušič

Košutica, 1968 m, (to je njeno koroško ime) s svojim dvoglavim vrhom leži v grebenu, ki poteka od mejnega prehoda Ljubelj proti vzhodu in po katerem teče tudi državna meja med Slovenijo in Avstrijo. Imenujemo jo tudi Ljubeljska Baba, Kranjci pa ji rečejo Korošica. S Hajnževim sedlom, 1701 m, je povezana z masivom Košute. Na njeni južni strani se razprostirajo pašniki planine Korošica, z vrha pa so lepi razgledi na severno, prepadno stran Košute. Na vzhodni avstrijski strani vidimo Hajnžev graben, po katerem pelje tudi markirana pot, pogled na zahod pa seže čez mejni prehod Ljubelj prav do Begunjščice, Vrtače in Stola.

Koča: Planšarija na planini Korošica, 1554 m, stoji na izredno slikovitem kraju med poljanami in pašniki pod Košutico, 1968 m. Planšarija je stalno odprta v poletni sezoni.

Od starega mejnega prehoda Ljubelj. Začnemo na mednarodnem mejnem prehodu Ljubelj, 1058 m, kjer parkiramo na parkirišču pred prehodom. Tik pred predorom na desni nas stara cesta pripelje v 1 uri na sedlo, 1369 m, z dvema piramidama. Spustimo se na severno stran (Pozor, prečkanje meje je tu uradno prepovedano - možno bo šele, ko bo v Sloveniji v celoti uveljavljen Schengenski sporazum!), pri prvem velikem ovinku na desni sledimo markacijam 650 do grebena in po njem čez Rjavo peč, 1614 m, in preko pašnikov do sedla Čez Grunt, 1627 m. Steza je do sedla v slabem stanju, na ključnem mestu nam pomaga lesena lestev. V nadaljevanju proti Košutici pa po grebenu vodi dobro vidna pot, ki nekoliko pred vrhom zavije tudi na avstrijsko stran. Zahtevna markirana pot do sedla Čez Grunt, 1627 m, naprej nezahtevna markirana pot, skupaj 1.30 - 2 uri.

Izpod gostišča Koren mimo planine Korošica. Na desni strani ceste pri stari leseni uti parkiramo, lahko pa tudi malo višje na parkirišču pri gostišču Koren. Sledimo markacijam in gozdni cesti, ki se začne dokaj hitro strmo vzpenjati, do planšarije na planini Korošica, 1554 m. Od planšarije nadaljujemo po uhojeni stezi proti Hajnževemu sedlu, 1701 m, levo nad dolino. Na sedlu se po neoznačeni, a dobro uhojeni stezi odpravimo v strmo pobočje na naši levi. Steza je med travo in skalovjem dobro vidna. Na grebenu se obrnemo proti zahodu, kjer nam pri prvem izpostavljenem mestu hojo olajša jeklenica, ravno tako tudi v nadaljevanju pri spustu v škrbino med vršnimi glavama. Nezahtevna markirana pot do Hajnževega sedla, 1701 m, naprej zahtevna nemarkirana pot, skupaj 2 - 2.30 ure.

Od zadnjega levega ovinka pred mejnim prehodom Ljubelj. Najprej po kolovozu, nato pa desno po dobro vidni neoznačeni stezi se strmo vzpenjamo skozi gozd. Pot vseskozi vodi rahlo v desno po pobočju gozdnega hrbta in po njem do planine, kjer lahko izberemo 100 m brezpotja proti severu na greben. Na grebenu zavijemo desno po prvi opisani poti proti vrhu Košutice. S planine pa lahko po udobni stezi nadaljujemo pot proti SV in v velikem loku pridemo do planine Korošica. Naprej nadaljujemo po označeni poti do Hajnževega sedla in Košutici. Nezahtevna nemarkirana pot do planine Korošica, 2 - 3 ure.

Od Hajnža skozi Hajnžev graben. Do opuščene Hajnževe kmetije na avstrijski strani se pripeljemo iz Borovelj skozi Bajdiše v dolino Zgornji Kot in naprej proti severu do konca ceste. Skozi Hajnžev graben vodi markirana pot po desnem pobočju do velikega balvana s spominsko ploščo. Tu zavijemo levo in v ključih pridemo na Hajnževo sedlo, 1701 m. Na sedlu zavijemo desno in po zgoraj opisani poti pridemo na Košutico. Nezahtevna markirana pot do Hajnževega sedla, naprej zahtevna nemarkirana pot, skupaj 2.30 - 3 ure.

Z Dovjakovega sedla. Do sedla pripelje pot od Hajnža skozi Hajnžev graben, kjer pri balvanu s spominsko ploščo zavije desno, preko vmesnega sedla, 1625 m, na Dovjakovo sedlo, 1728 m. Od sedla pripelje pot »Gerhard Orasch Steig« po skrotju in med ruševjem v severnem pobočju Košutice tik na vrh. Nezahtevna markirana pot do Dovjakovega sedla, naprej zelo zahtevna markirana pot (samo za izurjene, mestoma plezanje I. stopnje!), skupaj 3.30 ure.

Vodnik: Stanko Klinar: Karavanke (Planinska založba).

Zemljevidi: Stol in Begunjščica, 1 : 25.000 (PZS); Karavanke, 1 : 50.000 (PZS); Tržič, 1 : 25.000 (Občina Tržič).

Doma so se nam seveda smejali, ko smo mokri, otroci pa v brisačah lezli iz avtov: »Ja, kaj pa je bilo?« Tina (da, tista najmlajša!) je hitro odgovorila: »Jana je rekla, da samo malo iz megle prši ...«

Na ta račun jih slišim še sedaj, po nekaj letih, Košutica pa mi je kljub temu ostala v prelepem spominu – kot lep, zelen, s cvetjem posejan vrh.

Velika in Mala Baba v Kamniško-Savinjskih Alpah

Jasno nedeljsko jutro ... svetlo modro nebo .... Čeprav sem zvečer razmišljala, da bom spala, sem se že peljala na Jezersko. Imela sem občutek, da mi narava podarja ta hladen, jasen dan. Severno od mogočnih sten Grintovca, Dolgega Hrbta, Skute in Rink kraljuje Velika Baba, v grebenu, ki vodi od vrha proti severu, pa je na karti označen tudi vrh Male Babe, čeprav ni izrazit. Stene so mi bile vse bližje, ko sem po prijetni stezi prišla do zahtevnejše, resnično lepe Slovenske poti in naprej na Ledine (Vadine, Vodine – katero ime je bilo prvotno rabljeno?). Nekaj minut hoda od kočice se pot razcepi, desno gre proti Jezerskemu sedlu, levo pa zavije v pobočje Ledinskega vrha proti gladkim skalam Velike Babe. V izredno krušljivem pobočju pot rahlo valovi in šele čez nekaj časa pripelje do grape, kjer se izgubi na strmi gladki skali. Preko mogočne bele plošče je napeljana jeklenica, vodila me je strmo do zoba. Oddahnila sem si in ob lepoti okoliških vrhov pozabila na hladen veter. Uživala sem na dokaj zahtevni poti, prijela sem za klin, žico, vzela sem si čas za hojo.

Na vrhu sem poklepetala s planinci, ko pa sem iz nahrbtnika vzela malico, so se mi pridružile še rumenokljune kavke in zadovoljno pobirale drobtinice. Potem sem obsedela sama in opazovala svet okrog, igro vetra z lahnimi belimi oblaki, pesem miru in tišine ... Mogočno ostenje vse od Kočnice pa tja do Rink je s tega vrha kot na dlani. Proti vzhodu se svet strmo spušča proti Matkovemu kotu, na zahodu se odpira široka, zelena dolina Jezersko, na jugovzhodu pa lahko pozdravim Kamniško sedlo in okoliške vrhove.

Tako majhno sem se počutila na samotnem vrhu, pa vendar je v meni vedno toliko

hrepenenja, želja, volje, moči; za trenutek sem si zaželela, da bi poletela nad ljubimi skalnimi vrhovi ...

Po grebeni poti proti Jenkovi planini pa sem na željo o letenju raje pozabila, grušč na skalah me je silil, da sem stopala počasi in skrajno previdno. Pozdravila sem lepe, stare sivkaste viharnike in sprejela me je mokra gozdna stezica. V vrhovih dreves je zašumel veter in korak mi je zastal. Kako čudovita je pesem vetra v vrhovih dreves! Ne slišim je vedno. Včasih to pesem preglasijo moje misli, pa morda slaba volja ali žalost in utrujenost, ko

Velika Baba nad Lepeno

Andrej Stritar

življenje od mene terja več, kot zmorem dati. Pa vendar vedno, vedno nazadnje najdem pot. Pot, ki pelje v gozdove, v gore. Včasih so dnevi, tedni, meseci, ko samo hodim, ne vidim gozda, mehkih trav, cvetja in skal ob poti. Nato pa znova pride dan, ko spet opazim »svoj« svet. Spet ob poti cvetijo ciklame, vrhovi dreves se klanjajo, ko zaveje veter, in zaigrajo nežno, najlepšo melodijo. Ponovno zaživim, imam voljo za delo in veselim se vsakega dne ...

Z Jenkove planine sem pohitela skozi gozd. Stezica vodi po strmih pobočju v okljukih proti dolini. Tako lep dan sem preživela ... želela bi podariti del lepote, ki sem jo našla v naravi, ljudem, ki jih imam rada ...

Velika Baba na Komni

Pohajanje čez prelepo Komno je nekaj posebnega. Travnati grički in prijetna, z ruševjem porasla pobočja ter kotanje nudijo prijeten, nezahteven sprehod, hkrati pa ves čas podarjajo toliko lepote na oglede, da pogosto nehote zastane korak; rože tako živih barv, kot jih v dolini ni nikjer, tiho, neskončno ponavljajoče se življenje v pragozdu trav, preko katerega vodi kamnita stezica, macenov gozd, ki varuje skrivnosti nekaterih prebivalcev gora, ki pa le včasih pridejo iz svojih skrivališč; v daljavi stoji veriga vrhov Bohinjskih gora, kasneje pa pritegne pogled prijetna dolinica, ki obljublja skrivnost v nedoumljivi, tihi pokrajini. Zares, korak obstane pred zelenomodrim biserom, v katerem se ogleduje strmo pobočje Lemeža. Čeprav ni ne lakote ne žeje in tudi utrujenosti ne, si vzamem čas, da bi trenutek trajal in trajal ...

Od doma pri Krnskem jezeru proti severu vodi steza v Lepeno, že po nekaj minutah hoda pa se proti vzhodu odcepi ozka potka. Čeprav je bilo okrog doma vse polno planincev, glasnega govorjenja in smeha, sem se prav kmalu znašla v pravi samoti. »Kakšna pa bo ta Velika Baba?« sem se spraševala, ko sem čez travnik zavila na gruščnato stezo v pobočje. Velika Baba pa mi je podarila vse, kar imam rada: vijugasto stezo med ruševjem, živobarvno cvetje na travnatih pobočjih, ptičje petje, srečanje z gamsom in med malico na vrhu družbo črnih kavk. Pa razglede – vrhovi vseokrog so kar lebdeli v jasnem poletnem popoldnevu, očarana sem opazovala

prelepi svet Komne prav tja do Bogatina. Resnično, tu so Zlatorogovi zakladi, tu je tista pravljica deželna ...

Proti Bogatinu sem jo mahnila kar čez pobočja, med ruševjem in belimi skalami, med tisočericimi cvetovi, med tihim šepetom poletnih trav, ob melodijah drobnih žuželk in šele na sedlu sem se obrnila in pomahala Babi: »Nad zakladi bediš ... čuvaj jih še naprej, naj jih ne uničimo ljudje s svojo prisotnostjo in pohlepom. Naj ostane ta pokrajina pravljica tudi sedaj, v tem času ... Na svidenje ...«

Svet okrog Kanina

Tudi v Kaninskem pogorju imamo Babi – Veliko in Malo. Z Vrha Laške Planje vodi proti jugu na Veliko Babo markirana pot, nekoliko jugozahodno od tega vrha pa je še Mala Baba. Obe sta proti jugu Kaninskega pogorja zadnja skalnata vrhova, severno od njiju pa se odpira prelep, skoraj bel kraško-gorski svet.

Na Veliko Babo sem šla v tistem čarobnem poletju, ko je bilo še in še lepih in sončnih dni. Najprej na Veliki Babanski skedenj, od koder je bila Baba tako lepa, očarljiva in je vabila, naj jo le obiščem. Saj mi ni bilo treba dvakrat reči. V blede sivem labirintu gladkih skal, razpok, jam in žlebičev, v oddaljeni samoti, v tišini, ki jo zmoti le drobna ptica, sem najprej sestopila v skalnato kotanjo med vrhovoma, na drugi strani pa sem v pobočju iskala prehode med globokimi razpokami in se počasi vzpenjala. Pohajanje po gorskem krasu je resnično nepopovljivo lepo doživetje. Prepustiš se hoji, v skalovju najdeš celo odtis življenja iz davne preteklosti in občuduješ tiste majhne, najvztrajnejše in najlepše grmičke gorskih rožic, ki krasijo drobne razpoke sem ter tja v skalovju. Uživala sem in tako je čas kar prehitro mineval. Na grebenu sem prišla na stezo, ne kaj dosti uhojeno, in ta me je vodila na vrh. Proti zahodu se svet spusti globoko v zeleno dolino Rezijo, v daljavi že pozdravljajo vrhovi Dolomitov, občudovala sem oddaljene velikane. Šele potem sem obsedela in znova tiho zrla v mogočnost Kaninskih podov, pa mimo Velikega Babanskega skednja proti vzhodu na Julijce ...

Tako neverjetno lep svet je, da se ga nisem mogla nagledati ... potem pa sem morala hiteti, da sem pred nočjo sestopila v dolino. ○

Monte Agnèr, 2872 m

Kakšna gora!

Kmalu bo pri Planinski založbi PZS izšla knjiga »Čudovite Alpe«, izbirni vodnik, ki ga je napisal naš urednik Andrej Mašera. V njem je opisal vzpone na 45 vrhov v Karnijskih in Ziljskih Alpah, Dolomitih, Severnih apeniških Alpah in Visokih Turah. Objavljamo poglavje o Monte Agnèrju v Dolomitih.

LEGA: Zahodni Dolomiti, skupina Pale di San Martino, Italija

VIŠINSKA RAZLIKA: 1124 m

TEŽAVNOST: F+ (II-/I)

Ko stojimo na koncu doline Valle di San Lucano, ki je videti kot globok in ozek fjord, vklešččen med visokimi stenami, ostrmimo osupli pred veličastnim prizorom, ki mu v vseh Alpah skoraj ni enakega. Kar 2200 m nad nami se v višino poganja orjaški skalnat obelisk, kot dovršena zgradba navpičnih, gladkih sten in naostrenih razov. Agnèr – magično, skrivnostno zvenceče ime fantastične gore, pod katero ostanemo pretreseni in nemi v strahospoštljivih zamaknjenosti. Najbolje bo, če se uležemo v mehko naročje bujnega travnika

Južno ostenje Agnèrja

pri zaselku Col di Prà in si mogočno goro ter njene trabante ogledamo v miru bolj natančno. Poleg osrednjega Agnèrja, dominirata levo od njega drzni ostrici Spiz d'Agnèr Nord, 2545 m in za spoznanje manj priostreni Spiz d'Agnèr Sud, 2617 m. Oba se ponašata z navpičnimi in visokimi stenami. Desno (zahodno) se dviga Torre Armena, 2652 m, ki je na prvi pogled pomanjšana kopija Agnèrja. Med njima je ozka, mračna grapa Vanet del Piz, v katero nikoli ne posije sonce in po kateri se vijejo ozki jeziki modrikastega snega. Komaj za odtenek manj odbijajoča je nekoliko širša sosednja grapa Vallon delle Scandole, med vitkim Torre Armena in širokoplečim Lastei d'Agnèrjem, 2861 m, v kateri se strma snežišča izmenjujejo s težko prehodnimi skalnimi skoki. Celotno okolje daje poleg svoje mogočnosti in divjine še vtis skoraj tesnobne resnosti, tišine in večnega miru. Že sama dolina San Lucano je tiha; njen južni zaključek, Valle d'Angheraz, pa je sploh eden najsamotnejših kotičkov v Dolomitih. Tudi proti jugu je skupina Agnèrja skal-

Proti vznožju Agnèrja

nata in strma, toda obsijana od sonca, s širnimi pašniki ob vznožjih sten, deluje neprimerno bolj pohlevno in prijazno. Prav ti pašniki, kjer so se od davnine pasle ovce z jagenjčki, so botrovali imenu gore (agnello = jagnje); sicer pa ga domačini imenujejo enostavno Il Pizzòn (Veliki vrh).

Z južne strani so se po značilni nagnjeni gredini prvič povzpeli na vrh Agnèrja leta 1875 znani alpinist Cesare Tomé, ki sta ga spremljala vodnika T. Dal Col in M. Gnech. Po njihovih sledih pelje danes tudi običajna pot, ki je najbolj priporočljiv pristop na goro. Kasneje so nadelali tudi pot skozi globoko grapo med Agnèrjem in sosednjim Lastei d'Agnèrjem (Sentiero del Canalone), ki jo je zaradi plazov in padajočega kamenja težko dobro vzdrževati. Leta 1979 pa so nadelali izjemno drzno, skrajno izpostavljeno in športno ferato »Stella Alpina«, ki premaga 300 m visoko navpično steno Lastei d'Agnèrja. Ferata je ena najtežjih v Dolomitih, če ne sploh najtežja. Zavarovana je samo z neprekinjeno jeklenico, premaguje

navpične kamine, raze, plati in tudi rahlo previsne odstavke: torej zahteva močne bicepse in dobro plezalno tehniko, ponuja pa zvrhano mero adrenalina. Kljub velikem slovesu, ki ga ta pot uživa pri določeni vrsti gornikov, avtor knjige meni, da je popolnoma odveč.

Kdor hoče na Agnèrju pokazati, da je pravi »mojster«, naj se poskusi lotiti severne plati gore. Ta je seveda pridržana samo vrhunskim alpinistom. V teh neskončno visokih stenah so neizbrisno zapisali svoja imena velikani dolomitskega alpinizma. Že leta 1921 (!) so F. Jori, A. Andreoletti in A. Zanutti splezali v severni steni 1500 m visoko smer V. tež. stopnje, kar je bilo za tisti čas izjemno alpinistično dejanje, smer pa je še danes zelo cenjena. Leta 1932 sta C. Gilberti in O. Soravito preplezala znameniti severni raz, najvišji in najdaljši v Dolomitih; 1600 višinskih metrov fantastične smeri, kjer težave segajo že v VI. stopnjo. Po 2. svet. vojni so v severni steni splezali težavne prvenstvene smeri tudi taki mojstri kot so R. Messner, D. Costantini, L. Massarotto in številni drugi.

V okolici Agnèrja se nahajajo ena koča in dva bivaka. Bivak E. Cozzolino stoji pod severno steno in je namenjen izključno aspirantom za velike smeri v severnem ostenju; do njega vodi markirana pot iz doline San Lucano. Nad planino Malga Losch na južni strani gore je prijazna koča Scarpa – Gurekian, 1735 m, kjer prenočujejo naskokovalci Agnèrja po označenih poteh. Zelo pomemben pa je bivak Biasin, 2650 m, ki leži nad škrbino Forcella del Pizzòn, 2623 m, v pobočju Agnèrja; vse označene poti na goro se združijo pri njem.

PRISTOP DO IZHODIŠČA: Mejo z Italijo prestopimo pri Novi Gorici ali Sežani in vozimo po avtocesti mimo Portogruara, Vittoria Veneta do izstopa Piàn di Vedóia pri Bellunu. Od Belluna zavijemo na sever v dolino Val Cordévole do Agorda. Od tu peljemo proti jugozahodu v dolino Valle Sarzana do letoviškega kraja Frassené, 1084 m, kjer pustimo vozilo in se do koče Scarpa – Gurekian na planini Malga Losch zapeljemo s sedežnico. Morda bo koga zanimalo, da je bil Ohhanes Gurekian armenski emigrant v Italiji, ki se je prvi povzpel na Torre Armena in mu po svoji nesrečni domovini dal ime.

VZPON: Če žičnica ne vozi (kar se žal lahko zgodi tudi sredi sezone), moramo do koče pač peš. Vzpon iz Frassenéja traja uro in pol, po poti št. 771, ki jo prekinjajo smučarske proge, vendar gotovo ne bomo zašli. Od koče gremo po udobni poti proti severu čez travnike do slikovite krnice, ki leži pod iztekom velike grape Gran Canalone. Pot se usmeri proti vzhodu in skozi zagruščeno ruševje pod stenami Agnèrja, pripelje do travnatega sedla Col Colander. Tu je konec prijetnega pohajkovanja, začel se bo resen vzpon. Po strmem travnatem rebro in skalnih plateh dosežemo uravnavo pod stenami navpičnega stebra Becco d'Aquila, ki je skrajni odrastek jugovzhodnega grebena Agnèrja. Sedaj nas rumene markacije usmerijo odločno v levo na veliko nagnjeno gredino, po kateri se bomo vzpenjali še kar lep čas. Plezanje po gredini na prvi pogled obeta monoton vzpon, vendar ni tako. Pot vodi čez strme travnate vesine, preplezati moramo številne skalne skoke z odličnimi oprimki, obiti strme,

priostrene raze, tako da je napredovanje zelo zanimivo in nikjer močnejše izpostavljeno. Čeprav je strmina neusmiljena, se plezalske težave večinoma gibljejo v območju I. tež stop., morda je tu pa tam kak prehod za spoznanje zahtevnejši (II-). Čez čas se naši poti z leve pridruži pot skozi Gran Canalone, gredina postaja vse manj izrazita in se preobrazi v strmo, precej zagruščeno skrotasto pobočje. Po njem končno dosežemo Biv. Biasin, ki je viden že od daleč. Pri bivaku se skupni poti pridruži tudi razvpita ferata Stella Alpina; v vpisni knjigi lahko beremo številne navdušene komentarje njenih »zmagovalcev«. Zdaj pa še na vrh, do katerega nas čaka še ura vzpona. Takoj za bivakom obidemo raz in se znajdemo na izpostavljeni polici, ki je zavarovana z jeklenico. Prikaže se Torre Armena, pod nami pa zazija omotična globina severozahodne stene Agnèrja, ki prepada v dolino San Lucano. Pot vodi vztrajno v levo po ozkih policah in razčlenjenem skalovju. Varovala kmalu izginejo, zato zelo previdno plezajmo naprej. Težave so med I. in II. tež.stopnjo, markacije pa zanesljivo kažejo najlažje prehode. Od izrazitega žleba, po nagnjeni ploščati gredini priplezamo na severozahodni greben. Ta je sprva strm in priostren, se pa pod bližnjim vrhom položi in razširi. Vrh je nepričakovano prostoren, obvezni križ pa stoji

na izpostavljenem robu nekoliko nižje; tako se lahko vidi celo iz Agorda. O širnem razgledu ne kaže zgubljeni besedi; daleč bolj nas prevzame neznansko zadovoljstvo, da stojimo na temenu tako velike in lepe gore.

SESTOP: Priporočam sestop po poti vzpona. V zadnjem času so zopet popravili varovala na poti Sentiero del Canalone in bi za spremembo lahko sestopili tudi po njej ter se nekoliko hitreje vrnili do izhodišča. Kljub temu je običajna pot bolj varna in predvsem bolj zanesljiva: na njej se ne mučimo z vprašanji ali so varovala v redu, na njej ni nadležnega gruščja, možnih snežišč in tudi nevarnost padajočega kamenja je bistveno manjša. Sicer pa se o stanju poti seznanimo v koči Scarpa – Gurekian.

NAJPRIMERNEJŠI ČAS: Od julija do konca septembra.

DOLŽINA TURE: Izhodišče–Biv. Biasin 3.15 h

Biv. Biasin–Agnèr 1 h

Skupaj vzpon 4.15 h

Sestop 3.15 h

Vse skupaj 7.30–8 h

OPOZORILA: Vzpon na Agnèr je veličastna tura, primerna le za izurjene gornike, manj večji naj si raje privoščijo pomoč gorskega vodnika. Tehnične težave niso prehude, toda strmina je stalno napeta, čeprav pot razen nad bivakom Biasin ni močnejše izpostavljena. Tura zahteva odlično telesno pripravljenost. Ker je pot povečini izpostavljena soncu in ni na njej nikjer vode, začnimo z vzponom v zgodnjih jutranjih urah.

ZEMLJEVID: Pale di San Martino. Tabacco 022, 1 : 25.000. ●

Do bivaka Biasin pridemo po značilni gredini

Tukerska dolina in Frauenwand

Svet pod mogočnim Olpererjem

✍ in 📷 Tea Obrč

Slikovita dolina, ki je name že ob prvem srečanju naredila globok vtis – srce mi vedno znova zaigra, kadar se vrnem v tiste kraje – leži v Zillertalskih Alpah, zahodno od Mayrhofna na Tirolskem. Od Ljubljane je oddaljena kakih 340 km (približno 5 ur vožnje). Na koncu doline leži na višini 1500 m turistično središče Hintertux. V njem je nekaj hotelov in spodnja postaja gondolske žičnice, s katero se lahko popeljemo na višino 3250 m.

Odlično negovana dolina

Dolina je dovolj široka, da je v poletnih mesecih obsijana s soncem od zgodnjih jutranjih ur pa vse do večera. Na njenih vzhodnih pobočjih se dvigajo obširni travniki, ki više preidejo v pašnike, zahodna stran pa je porasla z macesni in pretežno smrekovim gozdom.

Celotno območje je prepredeno s številnimi planinskimi potmi, ki so si različne tako po dolžini kot po težavnosti, po lepotah pa ne, saj so vse speljane po prečudoviti naravi, skozi tihe in skrivnostne gozdiče in mimo pašnikov, na katerih se pase na stotine glav živine. Travniki in pašniki se bahajo s prečudovitim cvetjem, med katerim prevladujejo rododendron, svišč in encijan, temno zeleno nizko ruševje pa lepšajo in umirjajo pisane gorske rožice. Vse poti so dobro označene (oštevilčene), na tablah so pripisani tudi časovni podatki.

V teh hribih domujejo ljubki svizci, ki se veselo igrajo in podijo naokoli, pozirajo obiskovalcem in planincem ali pa jih opazujejo z varne razdalje in popestrijo izlet ali gorsko turo, ki jo spremljata le še ptičje petje in šumenje potokov. Vsakdo si lahko poišče in izbere turo, primerno svojim telesnim zmogljivostim in

Pogled s Sommerbergalma na Tukersko dolino

Eden od množice slapov na poti od Sommerbergalma proti Tuxer Wasserfälle

razpoloženju; najdejo se tako ture, primerne za družine z otroki, kot take za zahtevnejše planince, alpiniste ter za starejše obiskovalce; prav zadnjih je zelo veliko.

Najvišji vrh nad dolino je Olperer, ki je visok 3476 m in se vzpenja nad ledenikom, na katerem vse poletje pridno trenirajo alpski smučarji. Vzpon na Olperer je zelo zahteven in terja uporabo zimske opreme (cepin, dereze). Sicer pa se vrhovi nad dolino dvigajo od višine 2100 m navzgor.

V tem gorskem kraljestvu se poleti z vseh pobočij penijo in bučijo številni mogočni slapovi, katerih vode se stekajo v strugo rečice Tuxbach. Ob močnejšem deževju ta postane divja in hudourniška, sicer pa živahno skaklja in šumlja mimo ličnih alpskih hiš, okrašenih s prekrasnim cvetjem, v najrazličnejših barvnih kombinacijah in z lepo urejeno okolico.

Poglavitna gospodarska dejavnost tistih krajev je turizem, ki traja vse leto – pozimi ponuja vse vrste zimskih radosti, poleti pa možnosti za pohodništvo, alpinizem in kolesarjenje. Hkrati se tamkajšnji prebivalci ukvarjajo tudi z živinorejo. Poleti, ko je živina na visokogorskih pašnikih, kmetje marljivo in skrbno kosijo obsežna strma pobočja in spravljajo seno za zimsko krmo. Kako natančni so pri svojem delu, se prepričamo, ko na travniku zama-

iščemo posušeno travno bilko. Zaradi strmih večino dela opravljajo ročno. Izdelano imajo posebno strategijo, ki jim na nekaterih travnikih omogoči tudi po tri košnje ...

... in ko sonce zaide za vrhovi in mrak tiho leže nad pokrajino, postane vse tiho, mirno in spokojno. Ta mir se naseli tudi v meni. Ko pride čas slovesa, se le težko ločim od doline in potem mesece in mesece hrepenim po pnovičnem snidenju.

Vzpon na Frauenwand

Dostikrat se spomnim na načelo »od nižjega k višjemu in od lažjega k težjemu«. To me je prešinilo tudi ob mojem prvem snidenju s tem krajem. Na parkirišču ob spodnji postaji žičnice Hintertux pa me je ob pogledu na uro (za resne vzpone je bilo že veliko prepoznano) le še odločneje prepričalo, naj si izberem preprost in hitro dosegljiv cilj. Sprva sem se namenila obiskati le kočjo Tuxer-Joch Haus, ki leži na višini 2313 m. Pot se začne počasi dvigati desno od parkirišča, ob živahnem potočku, ki teče mimo obsežnega pašnika. Skozi smrekov gozdlič pridemo do prevozne makadamske ceste in se od nje spet poslovimo nekoliko višje, kjer krenemo na desno, na ozko stezico. Tam je svet odprt in dobro pregleden,

saj se nam ves čas ponuja pogled na drugi breg doline in na ledenik, ki nam je vedno bliže. Po približno dveh urah hoje pridemo do koč. Odpre se nam pogled na nepregledno morje vrhov in grebenov, saj stoji koča na vrhu zelo razglednega grebena. Po njem se pot nadaljuje do vrha Frauenwanda; zanj sem se odločila šele, ko sem prišla do koč. Pot je ves čas nezahtevna in razgledna na vse strani, saj je vrh skalnat in samostojen. Z njega se da sestopiti po precej bolj strmi poti proti jugu, v smeri ledenika Tuxer Ferner, ob vznožju katerega se

pot priključi udobni stezi, ki vodi proti kočam na ledeniku oz. prvi postaji gondolske žičnice. Tam skalovje zamenjajo travniki, polni gorskega cvetja. Za sestop do parkirišča lahko uporabimo pot, po kateri smo že hodili, ali pa tisto, ki vodi levo (zahodno) od prve postaje. Ta nas pelje mimo slapov in skalnih pregrad s pogledom na celotno dolino, prav do našega izhodišča.

Vzpon na Frauenwand je lepa krožna tura za pokušnjo, užitek in sprostitvev, za katero ne potrebujemo dosti več kot 5 ur. ●

Tukerska dolina in Frauenwand, 2541 m

Tea Obrč

Slovenijo lahko zapustimo skozi predor pod Karavankami (vinjeta in plačilo za predor) in nadaljujemo pot mimo Spittala do Lienza ali pa prek Rateč in Trbiža mimo Šmohorja (Hermagor) in Oberdrauburga do Lienza. Od tam naprej peljemo skozi predor Felber Tauern (predornina 10 evrov) in čez prelaz Gerlos; plačilo se lahko izognemo, če z glavne ceste, ki pelje na prelaz, takoj zavijemo na desno (mimo cerkvice) na ozko in slabšo bližnjico. Tretja možnost je avtocesta mimo Spittala in Salzburga proti Innsbrucku; pri izvozu Athensee/Zillertal zavijemo proti Mayrhofnu. Od tam je le še 17 km do konca doline pri Hintertuxu.

Nastanimo se lahko v hotelih, apartmajih ali privatnih sobah ali pa prenočujemo v planinskih kočah. Cene so od 20 evrov naprej. Edini avtokamp je v Mayrhofnu; je cenovno ugoden in lepo urejen.

V turističnih uradih in tudi pri vseh zasebnih ponudnikih storitev se dobijo prospekti z vsemi vrisanimi potmi.

Izhodišče: Parkirišče spodnje postaje gondolske žičnice Hintertux.

Vzpon: Z najvišjega dela parkirišča zavijemo na desno, na stezo, in sledimo oznakam za Tuxer Joch. Pozorni moramo biti tudi na makadamski cesti, saj se naša pot nadaljuje na desno po stezici nad cesto,

ki bi nas sicer pripeljala do prve postaje gondolske žičnice na Sommerberg Almu. Od koč Tuxer-Joch Haus gremo po grebenu do vrha.

Sestop: Sestopimo lahko po poti vzpona, lepše pa je, če gremo po grebenu proti jugu do Kaserer Schartla in na levo navzdol do Sommerberg Alma, od tam pa se vrnemo do izhodišča.

Časi: Hintertux–Tuxer-Joch Haus 1 h 30–2 h
Tuxer-Joch–Frauenwand 0. 30 h
Frauenwand–Sommerberg Alm 1.5 h
Sommerberg Alm–Hintertux 1 h

Skupaj: 5–6 h

Vodnik: Klier Heinrich, Klier Walter: Zillertaler Alpen. Berverlag Rother, München 1996.

Zemljevid: Lanersbach. ÖK 149, 1 : 25.000.

V Alpe po gorsko svežino

Organizirani vzponi na Velikane Alp - Mont Blanc, Monte Rosa, Matterhorn...

Louis Quatorze

Nos monarha ali Polhograjska Grmada po francosko

✍ Dušan Škodič

Tako so Francozi za časa Ilirskih provinc poimenovali Polhograjsko Grmado. Ime ne pomeni nič drugega kot njihovega kralja Ludvika XIV., tudi Sončni kralj imenovanega. Polhograjska Grmada je 898 metrov visoka vzpetina nad Ljubljano, ki jih je spominjala na profil (verjetno predvsem na nos) njihovega monarha. Četudi so si ime izmislili francoski vojaki, menda nihče ni bil kaznovan zaradi razžalitve oblasti, kljub temu da je bil Ludvik znan kot neomajen absolutist, ki je izrekel stavek: »L' Etat c' est moi!« (Država, to sem jaz!). Morda tudi zato, ker tedaj že celo stoletje ni več tlačil zemlje. Prav zares je moral imeti profil, na katerem bi današnji lepotni kirurgi služili premoženje, če so ga ljudje po tolikšnem času še vedno imeli v spominu. Proslavljena izanska gasilska »bramba« bi rekla, da je imel namesto nosu »gasilsko sekirico«.

Grmada je očitno že od nekdaj vlekla. A že davno pred Francozi se je začelo s Turki. Kres, ki so ga ljudje zažgali na njej, ji je tako kot mnogim slovenskim vzpetinam dal lastno ime, muslimanskim roparjem pa je dal vedeti, da presenečenja ne bo. Oziroma da bo, ker so bili

napadalci včasih ob povratku tudi sami tepeni, dokončno pa je turška kriva sablja omahnila šele po porazu pri Sisku, po celih dveh stoletjih terorja.

Čigav profil je lepši?

Ugledali so jo tudi piparji

Piparji so prišli na vrsto šele mnogo kasneje. Ta skupina narodnjakov je kot protutež podružnici nemškega Alpenvereina leta 1893 ustanovila Slovensko planinsko društvo. Za svoj razpoznavni znak so si izbrali pipe, s katerimi so navdušeno smodili po gorah, a nečesa jim ne moremo oporekati: zaslužni so za ustanovitev omenjenega SPD, iz katerega se je pozneje (čez 55 let) izvalila sedanja Planinska zveza Slovenije. Polhograjsko Grmado so si piparji izbrali za primadono, ki je zapela ódo našemu planinstvu, ko so na njej postavili našo prvo planinsko kočo. Morda je izraz kočja celo nekoliko pretiran, saj je lesejnjačo že zelo hitro preglodal zob časa.

Tudi danes je Grmada privlačen cilj vsej ljubljanski okolici, v resnici pa še dosti širše. Če omenim samo nočni pohod z baklami, ki poteka vsako leto na januarski petek, najbližji polni luni, pa če je sneg ali ne – tema v glavnem vedno je, dokler je ne razsvetli celo

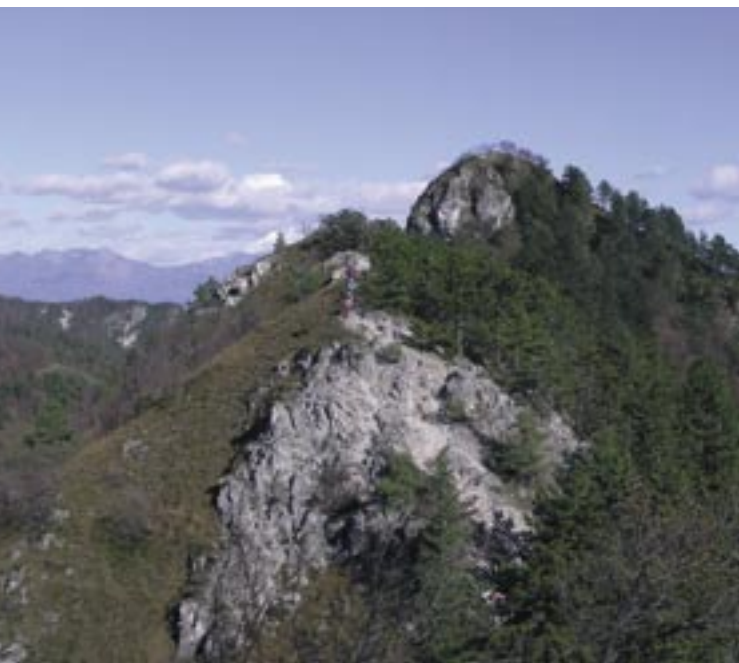
POLETJE 2006

4000+ Štiritisočaki Alp.

04/20 14 875 • 041/ 77 08 23
www.lifetrek.si

LIFETREK
Prava družina

več kot tisoč bakel (!). Na srečo se polhograjski gamsi pred množicami umaknejo, kasneje pa spet vrnejo, sicer bi bilo med tednom bolj dolgčas. Na srečo to ni Šmarna gora (ki ima prav tako svojo Grmado), ki trpi ne glede na petek ali svétek. Živali pa se, ne ozirajoč se na ortodoksne zaščitnike, na marsikaj navadijo, pa če jim je to všeč ali ne – zaščitnikom namreč.

Vrh Polhograjske Grmade

Andrej Stritar

Na Šmarni gori čisto brez težav živi trop muflonov, na sosednji Rašici pa trop gamsov, ne da bi stotine obiskovalcev, ki se tam zadržujejo, to sploh opazilo. Še več, mnogi vanje niti ne verjamejo, le vprašajte jih.

Nejevera je pač tipična človeška lastnost, pa naj se vsakodnevno še tako utapljam v poplavi rumenega tiska. Prav tu v Polhograjskih je bila odkrita tudi kraljeva roža ali po ljudsko rumena jožefica, ker cveti okoli sv. Jožefa (19. marca). Danes je bolj znana po imenu blagajev volčín ali krajše blagajana. Nek kmet je rožo s sosednjega hriba prinesel grofu Blagayu, ki je bil lastnik tiste lepe graščine z Neptunovim vodnjakom, ki krasí Polhov Gradec. Ta jo je kot navdušen botanik poslal v Ljubljano muzejskemu kustosu Freyerju, Freyer pa jo je v grofovo (in svojo) slavo razglasil za neznanu in ji dal »odkriteljevo« ime. To je bilo leta

1837. Že leto kasneje se je v Polhovem Gradcu ustavil celo saški kralj Friderik Avgust in si jo ogledal na samem rastišču. Preprostim ljudem se ni dalo dopovedati, da je rastlina strupena, tako kot so strupene vse, ki spadajo v rod volčínov. Mar bi se kralj res ustavljal v tem zakotju in lezel v hrib zaradi neke strupene rože? Bla bla bla ... »Zdravilne« čaje iz nje so si kmetje kuhali, vse dokler jih niso zaradi pretiranega zdravljenja nekaj odnesli na domače pokopališče.

Kraji blagajane

Da je blagajana res lepa in posebna roža, ne gre dvomiti. Že piparji so poskrbeli, da je bila leta 1898 skupaj s planiko zaščitena kot ena od prvih dveh planinskih rož. To je bilo komaj pet let po tem, ko je bilo ustanovljeno Slovensko planinsko društvo, in tako je še danes, vendar rastlina nima več tistega privilegija kot tedaj, ko je še veljalo splošno prepričanje, da je endemit. Svojih pet minut slave je vseeno doživela in še do danes je je nekaj ostalo. Izkazalo se je, da razen v Polhograjskih Dolomitih raste po vsem Balkanu in vse tja do Romunije, posebno veliko rastišč je predvsem na področju Bosne.

Tudi to nam torej pove o tem, s kako nepoznanim (raziskanim) ozemljem smo se Slovenci pozneje povezali.

Zgodovina Grmade je torej zelo pestra. Nam pa ostane le, da jo kdaj pa kdaj obiščemo, poti je na izbiro res dovolj. Večina obiskovalcev najraje opravi vzpon s Katarine nad Ljubljano, ker je najbližji. Verjetno najzanimivejši pristop pa je iz Polhovega Gradca, ki poteka po dolgem in razglednem grebenu. Zaradi pečin, melišč in razglednosti nam kljub skromni višini zvito pusti vtis hoje po visokih gorah. Če bomo prišli s te strani, bomo torej še najbolj spoznali vzpon na »nos« Ludvika XIV. In bolj ko premišljujem, bolj se mi zdi, da bi se njegov znameniti stavek moral pravzaprav glasiti: »Grmada, c' est moi!« (Grmada, to sem jaz!)

Pa bodi dovolj opravljanja, da ne bo še kihnil! ●

Pogovori in spomini

Bohinjska sanjarjenja

✍ Francka Mihelič

Prebuditi se v nedeljskem jutru in se zavdati prostega dne, svobode gibanja brez omejenosti delovnega dne, je posebno doživetje. Odtisi preteklih doživetij v spominu dobijo posebno žive barve, ki dajejo odločitvam in pripravam na izlet živahen utrip. V iskanju odločitve kam, ti nekdanje podobe same utirajo pot.

Obiskati Bohinj je zmeraj lepo ...

Obiskati Bohinj je zmeraj lepo, pravo doživetje - zlasti to zimo, ki nas je radodarno obdabila in nagradila s svojo podobo. Rahle meglice so se v mrzlem vetru podile po Soteski, in se, kot da bi si želele počitka, obešale po pobočjih. Visoke smreke, ki so se nagajivo otrešale, so dodatno okrasile belino ob cesti.

Kot bi trenil sva zavila v serpentine na Nemški Rovt. Vasica je obdana s sadovnjaki, skozi meglo slutiš domačije, iz dimnikov se kadi. Cesta se vzpne v Prečnik. Pod teboj se odpre Bohinjska dolina, zavita v modro sivino zimskega jutra, okrašena z vencem zasneženih gora. Jutranje sonce je že pobožalo vrhove; Debelo peč nad Pokljuko, Viševnik, Draški vrh, Tosc. Triglav se kraljevsko ozira po Fužinskih planinah in preko Bohinjske doline pozdravi jeloviške gozdove. Zagrne naju megla, ki mirno leži na gozdnatih pobočjih. Med vožnjo skozi gozd se zatopim v pogovor z drevesi, odetimi s puhastim snegom. Stojijo mirno, držijo se za veje in čakajo dih pomladi. Pripovedujejo mi, da se veliko pogovarjajo in spominjajo, spominjajo in pogovarjajo ...

✍ Jože Andrej Mihelič

☞ Francka Mihelič

Nad meglami proti soncu

Prostrano parkirišče je polno smučarjev. Mame hitijo zavijati majhne noske in natikati rokavičke, očetje pripravljajo smuči in sanke. Živahni glasovi, majhni, drobni koraki. Spomni te na ročice v volnenih rokavičkih, rdeča lička, noske s svečkami, okrogle učke ob terenskih skokih, prve smučarske rekorde na skakalnicah, potne glavice, polna usta in mirni spanec ob povratku.

Podam se v tok, usmerjen na goro. Nataknem smuči. Hreščeče stopanje po zmrznjeni podlagi me popelje proti Lajnarju. Lahkotna strmina in dobro pripravljeno smučišče te dvigne na greben. Toplota sonca še ni popivnala megle, ki ob močnem vetru prežene smučarje hitro nazaj v dolino. Nadaljujem pot po grebenu na Slatnik. Smučina reže slikovito snežno površino, ki jo veter, sonce ali sneg vedno znova in znova oblikujejo. Neponovljive in brezštevne oblike. Površina je okrašena z mehкими gubami, drevesa so odeta v ivje. Proti vrhu so sunki vetra raztrgali meglo. Nekaj igrih »ti loviš« ob vrhu, nato pa

švistne dol v mrzlo Baško grapo. Obstaneš na otoku v obsežnem meglenu morju. Lebdim, letim ... Modrina neba in bleščeče sonce te povežeta z neskončno globino veselja, številni snežniki in skrivnosti meglenu morja pa te spomnijo, da to niso sanje. Doživljanje lepote je lastno vsakemu posamezniku na njemu lasten način. Tako se zdi, kakor da doživljanje skozi posameznika prodre v neskončne daljave čustvenosti. Spomine zapiše času, ljubezen prihodnjim rodovom.

Nadaljevanje poti je ob čistih pogledih in mehkiem pršiču pravi užitek. Prečenje pobočij proti Možici me razigra ob spustih in opogumi ob vzponih. Nekdanje vojaške poti so globoko pod snegom, na vrhovih ljudje. Pogled po jeloviških gozdovih me spomni na pomlad in na skrivnostni glas ruševca. Prijateljstvo z Ivanom, ki nam je približal njihovo skrivnost bivanja ob prihodih domov s pomladnih potepanj po Bohinjskih gorah, prinaša v našo družino radožive pogovore. Srečanja »na Bistrce« z njim in Anico so nas vedno obogatila.

Na vrhu se preko meglenega morja potopiš v skrivnost triglavskega prestola. Ozreš se naokoli, proti Snežniku, se oslepiš z blešč-ečo gladino morja v daljavi, Triglavu ponovno čez rame pogledaš v Visoke Ture in pomahaš preko Zahodnih Julijcev v Dolomite. Toplo sonce in brezvetrje te zadržita na vrhu.

Spust z vrha me je potopil v mehak pršič strmih gozdnatih pobočij. Sledeč sledem bolj priplavam kot prismočam na izhodišče. Razbremem se opreme, udarim smučko ob smučko. Pa ne, da je že konec? Sonce je še visoko! Prešine me - zakaj ne nazaj. Pogledam po grebenu ... Dravh se je ovil s toplim šalom večerne svetlobe. Ugašajoča svetloba in naraščajoči mraz me spremljata do vrha. Mimo švigajo zadnji zagnani smučarji, ki ne odnehajo do zadnje vožnje žičnice. Zadnji del vzpona snamem smuči in po uhojeni sledi stopim na vrh.

Življenje je neuničljivo

Zahajajoče sonce je popilo megleno morje v Baški grapi. Zasnežena, pa vendar topla pobočja, obkrožajo vas Bačo pod menoj. Obnovljeno ostrešje cerkvice Sv. Lenarta me spomni na pokojnega Albina in na njegov sir, na mamó Angelo, ki ti vsakič, iskreno vesela, toplo stisne roko, na njenega sina Cveta, odličnega alpinista, na njegovo mlado družinico. Uspeva jim, kljub pastem modernega življenja, da ohranjajo živ stik z domom v tej odmaknjeni dolini. Prelepa okolica je v teh ljudeh. Ob delu in doživljanju je prešla vanje, v dušo in se iz nje rodila kot domoljubje. Topel otroški smeh se je naselil na še eni domačiji in jo obudil v življenje. Pri Kendovih je šopek petih otrok okrasil dom. Pred oči mi stopijo svetli laski in rdeča lička male Mance. Pogumna starša prinašata novo upanje za travnike, ki so spet pokošeni, v bačarsko krajino, ki so jo stoletja urejali njuni predniki. Poslovim se od njih, in se, s prijetnim občutkom, da sem jih obiskala, potopim v mraz bohinjskega večera.

Ko še zadnjikrat pogledam v žareče zahajajoče sonce, se nasmehnem. Slišim Bora: »Ati, a ti veš, da bo jutri sonce res spet vstalo?« Kako otrok sam utrjuje zaupanje! Ati mu s smehom in radostnim objemom na to vprašanje reče »da, zagotovo«, ga prime za roko in odpelje jutrišnjemu dnevu naproti. ●

Storžič

Dnevniški zapis

✍ in ✎ ter risba Ivan Vreček

Ne vem, kaj me je gnalo, da sem sredi dneva vrgel nekaj stvari v nahrbtnik, pol litra pijače in pest bonbonov. Kakor da bi nekaj razburilo kozjo kri, ki si ne da mirovati, ko gleda v gorske vrhove. V tiste sinje višave, čez gorske trave, razorane žlebaste stopnice in strme skalne skoke.

Hodim z zmernim korakom in z lepimi mislimi, prevzeto in navdušeno, da misli same od sebe tkejo črtico v planinski dnevnik. Zato grem, da dnevu ukradem čas in ga podarim večnosti. In stopam skozi bukove z znanimi pričakovanji kot že mnogokrat – ko se bom usedel na vrhu gore in sproščeno gledal v obzorje.

Dolgo še odmeva v ušesih pritajeno bobnenje slapu, ki ga dela potok Suha. Šumenje majhnega mogočneža se pomeša z odločnimi koraki na gozdni cesti in kuje udarno melodijo "nekomu", ki se bo v vsej slovesnosti podal do vrha. Odločno, kot na začetku poti, z novo ustvarjeno glasbo v spominu bo grizel vse do vrha Storžiča, le da bo proti koncu zamenjal melodijo, skovano iz prijetnih danosti od napornega užitka. Iz koračnice bo nastala rapsodija in iz rapsodije himna – hvalospjev bogov.

Osvežim si obraz in naredim še požirek vode iz pipe, ki moli iz drevesnega debela in napaja leseno korito za kočó na Kališču že bogve koliko let. Skorajda po prstih hodim po poti pod Bašeljskim vrhom, da ne bi zmotil divjega miru med ruševjem.

Tam gori pa sama modrina – vse polno modrega neba – ki pa se je komajda izvilo iz meglene kuhinje oblakov – kipečih oblakov, ki so se vrtinčili ob pobočju navzgor. Tam nekje se je pokazal križ, med kipečo igro svetlobe in belih vrtincev. Nežno in razposajeno poigravanje gorske trave, ki jo je veter ujel med svoje prste, potem pa bučeče odhitel nekam čez rob, naprej nad dolino Jekarice in čez šijo nad dolino Bistrice, pa je pripomoglo, da je bil v tem novo ustvarjenem svetu trenutek vrha še

Slap Suha pod Storžičem

posebno slovesen. Zopet se je pokazalo nebo, s pajčevino prepredena modrina, dana vsem nam, ki smo bili v tem trenutku na gori.

Pot do vrha je kakor življenje. Vse mi je ponujeno na razgledni stezi. Strma in zoprna zagruščena pot, a ne pregrda in ne predolga, prečenje travnatega pobočja, grebenska steza in prijeten občutek dotika z lepo, čisto skalo, ko je treba po strehi na vrh.

Sedim na skali na vrhu in vse druge so lepše, a so zasedene, jem bonbone in razmišljam o velikem zelenem krogu na južnem pobočju Storžiča. Zeleno oko, ki gleda nekam v južno nebo in se sprašuje, od kdaj in do kdaj – ko ga je neznana roka ustvarila v razmislek in ga odložila na strmih resavah gorske trave. A oddaljeno grmenje nekje nad Julijci je odločilo navzdol. Še zadnji pozdrav soncu ...

Ko se zazrem v tvoje oči, vidim modrino neba in razposajeno vrtinčenje oblakov, pa tudi grmeč oblak v daljavi, ki narekuje, da se je takrat bolje umakniti. In ko sem kot gorska trava na skalni polici, polni planik, svišča in zvončic, ki s svojo mehko kljubujejo vetru in nevihti, bom ponovno želel gor, med pravljичne trenutke ...

Mejdun, če to ni ljubezen! ●

Temperaturne razmere v slovenskih mraziščih

✍ Teja Logar in Andrej Trošt 📷 Iztok Senjur

Kaj so mrazišča?

Mrazišča so konkavne oblike na zemeljskem površju, v katerih se pod posebnimi vremenskimi pogoji ustvari jezero hladnega zraka, kar največkrat opazimo kot meglico nad površjem. Z vidika fiziognomije terena so za nastanek mrazišč torej najprimernejše vrtače, konte, udornice, kraške globeli in polja. V njih se ustvari posebna mikroklima, ki je še posebej izrazita v zimskem času ob anticiklonalnem vremenu, torej ob prodoru mrzlega polarnega zraka iznad Rusije v naše kraje. Temperatura zraka v mraziščih je tedaj od 20 do 30° C nižja kot v okolici. Do takšnih temperaturnih razlik prihaja zaradi intenzivnega ohlajanja zraka v mraziščih, ki je pogojeno z reliefno izoblikovanostjo, dolžino dneva in noči, vpadnim kotom sončnih žarkov, deležem relativne zračne vlage in s prisotnostjo snežne odeje.

Že omenjene konkavne reliefne oblike ob brezvetrju preprečujejo mešanje okoliškega zraka in hladnejšega zraka, ki se usede na dno mrazišč. V vetru oziroma ob spremembi vremena namreč jezero hladnega zraka na dnu razpade in temperature v mrazišču se izenačijo z okoliškimi. Brezvetrje je torej pomemben pogoj za ohranjanje mikroklimе v mraziščih, saj omogoča, da zrak na dnu miruje in se še dodatno ohlaja zaradi dolgih in ob anticiklonalnem vremenu jasnih noči. V takšnih razmerah je najmanjši tudi delež relativne vlage v zraku (od 10 do 20 %). Tedaj je toplotni tok skozi atmosfero v vesolje intenzivnejši. Pomembno vlogo

pri intenzivnosti ohlajanja ima tudi snežna odeja, ki deluje kot sevalec dolgovalovnega sevanja in je hkrati dober izolator, ki preprečuje prenos toplote iz tal v ozračje. Ujeti zrak v mraziščih se tako vso noč radiacijsko ohlaja in je najhladnejši tik pred sončnim vzhodom. Čez dan temperature v mraziščih rahlo narastejo, a se temperaturam v okolici še zdaleč ne približajo. Manjše razlike med dnevnimi in nočnimi temperaturami so v tistih mraziščih, v katera sonce v zimskih mesecih sploh ne posije in se zato jezero hladnega zraka v njih ohrani tudi preko dneva. Kot primer lahko navedemo mrazišče na planini Govnjač na Lepi Komni. 13. januarja 2006 je najnižja jutranja temperatura, izmerjena ob sedmih zjutraj, znašala -36° C, medtem ko je bila najvišja dnevna temperatura ob 15.30 29° C. Večje temperaturne razlike med dnevom in nočjo se pojavijo v mraziščih, v katera sije sonce toliko časa, da se jezero hladnega zraka razgradi. Ponovno se vzpostavi takrat, ko mrazišče prekrije senca, oziroma ob sončnem zahodu.

Mrazišče Mrzla Lepa Komna kjer je bila neuradno izmerjena najnižja temperatura v Sloveniji

Mrazišče Luknja na Komni v jutranjem soncu

Mraziščarji – lovci na temperaturne ekstreme

Za mraziščarje so se okronali tisti, ki jih ekstremni mraz in radovednost privabita izza toplega zapečka in ženeta v mrazišča »lovit« minimalne temperaturne ekstreme. V letošnjem študijskem letu sva se jim pridružila tudi sama, in sicer pod okriljem mladega raziskovalca z Oddelka za geografijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani Mateja Ogrina. Seznanil naju je z delovanjem merilnih naprav, ki jih je treba namestiti v mrazišča, z lokacijami, kjer meritve minimalnih temperatur že potekajo, ter z nekaterimi potencialnimi območji, kjer bi nas nizke temperature lahko še dodobra presenetile.

Merilni napravi, ki ju mraziščarji najpogosteje uporabljamo, sta analogni minimalni termometer (ki ne glede na nihanje temperature zraka vedno kaže le minimalno izmerjeno temperaturo) in digitalni registrator ("datalogger"), v žargonu imenovan gumbek, ki štirideset dni neprestano beleži temperaturo vsakih petnajst minut. Iz teh podatkov lahko po računalniški obdelavi numerično in grafično prikažemo

potek temperatur v obdobju merjenja. Obe napravi je treba ob namestitvi v mrazišče z ustreznimi zakloni ("shelterji") zaščititi pred mehanskimi poškodbami in ju namestiti dovolj visoko (približno tri metre nad tlemi), da ju v primeru snežnih padavin ne zasuje sneg. Sočasna uporaba obeh naprav je učinkovitejša kot uporaba le ene izmed njiju, ker lahko izmerjene temperature med seboj primerjamo. Minimalni termometer je natančnejši, saj njegova napaka znaša $\pm 0,3^{\circ}\text{C}$. Pri digitalnem registratorju pa je napaka pri -40°C od $-0,9$ do $+1,6^{\circ}\text{C}$, pri temperaturi -30°C pa od $-0,7$ do $+1,2^{\circ}\text{C}$.

V že omenjenih mraziščih to zimo meritve temperatur potekajo sistematično, v bodoče pa bomo merilne naprave namestili še v potencialna mrazišča v Kamniško-Savinjskih Alpah (na planini Korošica), Julijskih Alpah (na Kriških podih) in v konkavnih depresijah pod Rodico in severovzhodno od Raskovca.

Da smo z meritvami temperatur, razmerami v mraziščih, potencialnimi novimi lokacijami mrazišč in ekstremnimi vremenskimi razmerami v naravi seznanjeni vsi mraziščarji, svoje prispevke, grafično in slikovno gradivo

objavljamo na Prvem slovenskem vremenskem forumu (<http://www.weather-photos.net/forum/>).

Razmere v slovenskih mraziščih v zimi 2005/06

Letošnja zima se je začela že konec lanskega novembra, ko je po vsej Sloveniji zapadlo zelo veliko snega. Po teh padavinah je nastopilo obdobje mrzlega vremena. Prvi prodor hladnega zraka nad Slovenijo je bil v zadnjih dneh decembra 2005, in sicer je bilo najhladneje 30. decembra, ko so se temperature v mraziščih spustile pod -25°C , v Julijskih Alpah krepko pod -30°C . V januarju 2006 so bile vremenske razmere dokaj stanovitne, saj je nad Slovenijo prevladoval vpliv anticiklonov. Prodor hladnih polarnih zračnih mas je znatnejši padec temperatur povzročil večkrat, kar smo ugotovili tudi z meritvami v mraziščih. Izrazitejša ohladitev je bila sredi meseca in je trajala štirinajst dni. Temperature so večkrat padle pod -30°C , najnižje pa smo zabeležili 25. januarja, čeprav niso bili izpolnjeni vsi pogoji

za intenzivno ohlajanje. V zračnih plasteh, kjer so gorska mrazišča, namreč ni bilo brezvetrja. Kljub temu so merilne naprave v mrazišču na Lepi Komni zabeležile nov temperaturni rekord, in sicer $-41,7^{\circ}\text{C}$, kar je neuradno najnižja izmerjena temperatura pri nas. Poleg omenjenega mrazišča je bila temperatura blizu rekorda še na planini Govnjač, $-40,2^{\circ}\text{C}$, in v mrazišču Luknja, $-40,0^{\circ}\text{C}$.

Istega dne je bila v mrazišču Pod križi na Veliki Planini najnižja temperatura $-33,8^{\circ}\text{C}$, v mrazišču Najen v dolini Planice $-31,0^{\circ}\text{C}$ in na planini Ovčariji $-30,6^{\circ}\text{C}$. Nekoliko višje temperature so bile izmerjene v ostalih mraziščih: v Veliki Padežnici smo izmerili $-26,7^{\circ}\text{C}$, v Rakitni $-27,5^{\circ}\text{C}$, na Babnem polju $-21,5^{\circ}\text{C}$, na Blokah $-23,5^{\circ}\text{C}$, v Retjah $-27,5^{\circ}\text{C}$, na Travniku $-23,5^{\circ}\text{C}$ in v Podpreski $-29,0^{\circ}\text{C}$.

To je le nekaj primerov, ki kažejo, da so mrazišča zares območja temperaturnih ekstremov.

Zahvaljujeva se Mateju Ogrinu, Iztoku Sinjurju, Jaki Ortarju, Mateju Jezerniku in Darku Ogrinu, ki so prispevali podatke o temperaturah in fotografije mrazišč.

Meglisce v mrazišču Vala ob vznožju Snežnika

Golem Korab (2754 m)

Pohod na najvišji vrh Republike Makedonije

✉ in 📷 Toni Dimkov

»Zelo nenavadno! Bila sem že na mnogih gorah, toda Golem Korab je nekaj res nenavadnega!« Tako je uspešni vzpon na Golem Korab doživela Sanja Mitrović iz Sarajeva, udeleženka mednarodnega pohoda 4. septembra 2005. Prvi pisni podatki o osvajanju vrha so iz leta 1931, ko se je nanj vzel slovenski zdravnik Vanko Kanoni. V zimskih razmerah je s sabo nesel smuči in smučal do doline Radike, kar je še danes zelo težko in tvegano.

Golem Korab (2754 m) je najvišja točka Koraba v jugozahodnem delu Republike Makedonije. V smeri sever–jug je gora med Šarplanino na severu in Dešatom na jugu. Ta gorovja so naravna meja med Republiko Albanijo in Republiko Makedonijo, Korab pa je del največjega makedonskega narodnega parka Mavrovo.

Pohod na Korab

Dolga leta se je bilo skorajda nemogoče vzpeti na vrh, saj je bilo to možno le s posebnim dovoljenjem, ki ga je izdajala nekdanja vojska SFRJ. Prvi pohod so organizirali leta 1992 na dan prve obletnice referendumu o neodvisnosti Makedonije. Od takrat je vsako

leto okoli 8. septembra, dneva neodvisnosti Makedonije. Leta 1992 je vrh osvojila majhna skupina planincev, njihovo število pa od takrat vsako leto narašča. Vzponov v letih 2004 in 2005 se je udeležilo že več kot 1000 planincev.

Pohod organizira Planinarsko sportsko društvo (PSD) "Korab" – Skoplje (www.korab.org.mk). Odhod je ob petih zjutraj izpred transportnega centra v središču Skopja. Prevoz pod goro je organiziran z avtobusi. Iz Skopja se potuje po magistralni cesti, prvi postanek pa je čez dobro uro v 90 kilometrov oddaljenih Mavrovih anovih, majhnem naselju v narodnem parku Mavrovo, kjer je znani turistični in smučarski center. Tam se pridružijo avtobusi in avtomobili gostov iz tujine, ki so nastanjeni v planinskih domovih v kanjonu Matka, Popovi šapki nad Tetovom in Tajmištu. Sedem kilometrov od Mavrovih anov se pri mostu čez reko Radiko blizu vasi Ničpur začne 15-kilometrski makadamski cestni odsek do postaje mejne policije Strežimir in še 4 kilometre naprej do zaselka Štirovec na višini 1281 meter. Naslednja 2,5 kilometra po cesti je treba že peš, ker je preslaba za avtobuse. Uradni začetek pohoda je pri mejni stražnici Pobeda na višini

1450 metrov. Tu je konec civilizacije in začetek 11-kilometrsko poti do vrha Koraba. Vse od tod naprej je del narave. Na dan pohoda pot označijo vodniki PSD Korab, ki skupaj z mejno policijo spremljajo kolono pohodnikov.

Prvih 250 višinskih metrov je pot speljana skozi gost gozd ob potoku Belandža. Nad gozdom je Belandža bačilo, 1700 m, kjer se običajno prvič počiva in dolije vodo, ki je je na Korabu dovolj. Običajno se za pohod s sabo vzame hrane za en dan in 1 do 1,5 litra vode. Nad Belandža bačilom se začne pravi vzpon. Steza je zelo strma, tako da vzpon vzame sapo tudi izkušenim planincem. Tu Korab začne odkrivati vse svoje skrivnosti in lepoto. Hodi se v koloni po eden. Zelo pomembno je upoštevati navodila vodnikov PSD Korab in obmejnih policistov, ker se zaradi obmejne cone ni priporočljivo oddaljevati od kolone. Že na prvem sedlu se odpre odličen razgled. Na levi se vidijo Mala Korabska vrata in Kobilino polje, na desni pa vrhovi Nistrovskega Koraba. Razgledi so Korabov glavni adut, včasih je vse videti tako neresnično, kot da ne bi bilo del tega sveta.

Korab je vedno nepredvidljiv. Po eni strani so to prostrani pašniki, kjer zlahka naletimo na črede ovac, po drugi strani pa so njegovi grebeni zelo strmi, podobni skalnim alpskim grebenom. Nad prvim sedlom na višini okoli 2000 metrov se steza nadaljuje večinoma po grebenu. V pogorju je skupno 52 vrhov, višjih od 2000 metrov. Z Malih Korabskih vrat vodita na vrh dve poti. Lažja čez Kobilino polje se vodoravno izogne vrhu Kepi Bard, težja pa vodi čezenj. Vzpon do njegove vršne točke 2589 metrov naredi močan vtis, še večji pa je užitek, ko z vrha pogledate naokoli. Čeprav je ta pot težja, je veliko bolj raznolika in privlačna. Golemega Koraba še vedno ne vidimo, zato pa se odpira pogled proti Kobilinemu polju na levi in Golemim Korabskim vratom na desni. Od vrha Kepi Brad vodi pot navzdol do sedla s sezonskimi jezerci in potočki, kjer spet lahko dotočimo vodo. Tu smo že pod samim vrhom. Zadnji vzpon je najtežji; vrhu se je priporočljivo približati v čim širšem desnem loku.

Golem Korab je najvišja točka Republike Makedonije.¹ 2754 metrov visoko še vedno stoji betonska oznaka, ki označuje mejo med Republiko Albanijo in SFRJ. Z vrha se odpira pogled proti nepreglednim goram Albanije

na zahodu, proti Malim Korabskim vratom na jugu in proti gori Bistra in Mavrovskemu jezeru na jugovzhodu.

Od mejne stražnice do vrha potrebujemo 4–5 ur hoje, premagati pa je treba 1700 metrov višinske razlike. Tisti, ki jim ne uspe priti do vrha do 14.30, se bodo morali vrniti kdaj drugič, kajti takrat se vrh zapre za vzpon, vsi pohodniki se morajo obrniti in se pričeti vračati proti stražnici. Sestop traja povprečno 3–4 ure. V Štirovcu avtobus počaka zadnjega pohodnika, ki se vrne z gore.

Od leta 1992 so organizirali že 14 pohodov na Golem Korab. Po razpadu SFRJ prihaja vse več planincev iz nekdanjih republik in v zadnjih dveh letih so se ga udeležili planinci iz več držav. Največ jih je bilo iz sosednjih držav, tj. iz Srbije, Črne gore in Bolgarije, poleg njih pa so na Korabu že bili planinci iz Slovenije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine, pa tudi Nemčije, Poljske, Rusije, ZDA, Slovaške, Francije, Madžarske, Češke, Južne Koreje, Ukrajine in Uzbekistana, Avstrije, Danske in Grčije ...

“V bivši Jugoslaviji je bilo zelo težko obiskati Golem Korab, ker je bil mejni vrh, kar je še sedaj. Tokrat smo organizirano prišli iz nekaj planinskih društev iz Kruševca, Beograda, Novega Sada, Subotice ... Več kot petdeset nas je,” je pojasnil Dragutin Pajić iz Kruševca v imenu planincev iz Srbije in Črne gore.

“Korab je preprosto čudovita gora. Zelo smo zadovoljni, da smo prišli in se udeležili tega pohoda. Z veseljem bomo prišli še leta 2006,” je komentirala Jasna Žagar iz planinskega društva Lipa iz Seseva na Hrvaškem.

Leta 2006 bo jubilejni 15. pohod na najvišji vrh Republike Makedonije organiziran med 8. in 10. septembrom. Korab je gora, ki je izziv sama po sebi. Izziv, ki se mu je težko upreti. Mnogi makedonski planinci ne zamudijo take priložnosti, tako da jih je že veliko z 10- ali večkratno udeležbo na pohodu. Na Korabu je vse zelo prostrano, nikjer ni ničesar pozidanega, nobene sledi človeka. Taka prostranost zasvoji ne le ljudi, temveč tudi njihova srca in duše. Širokemu prostoru uspe odpreti človekovo dušo in nas naredi še bolj odprte in človeške. Zato je Korab zelo lepa in zelo nenavadna gora. ○

¹ Hkrati pa je tudi najvišja točka Republike Albanije, op. ur.

Ti, kmet, pa ostani doma

✍ Klavdij Weisenbach

Lene rože se bujno razcvetajo na šipah hleva. Še soncu se ne uklonijo ... Danes je pa res dober dan, da se usedem in izlijem na papir nekaj misli in spominov ...

Lastovke so že zgodaj zjutraj z večšim letanjem lovile mrčes in polnile kljunčke svojim mladičem, ki nimajo nikoli dovolj. »Še tele krave pomolzem,« sem si mislil, »prelijem mleko in pomijem posodo. Potem moram skuhati kosilo za mamo in pripraviti nahrbtnik ... Adijo, mama! Mogoče pride Bernarda, pa ti bo pomila posodo. Zvečer se vrnem!«

Ko sem zaklepal garažo, je potrkalo na okno. Spet nesreča na avtocesti! No, grem pa čez Tuhinjsko ...

Parkirišče okoli koč v Kamniški Bistrici je bilo že polno. Odpeljal sem se naprej. Sprehajalci so se mi nejevoljno umikali, češ kam pa rine z avtom! Ko sem ustavil v Koncu in si obuval gozjarje, sta se dva polglasno spotikala ob moje početje: »A se mora res čisto do Konca pripeljati!«

Zložno sem se vzpenjal po gozdu in na melišču me je ogrelo poletno sonce. Kar precej nas utrjuje pot čez Žmavčarje, čeprav neki naravbrižnik pridno podira možice. Pri bivaku je bilo že precej utrujenih gornikov. Nekateri so svoj cilj že dosegli. Hitro sem spil nekaj požirkov pijače in se pognal v steno Skute. Vrh ... Z gornikom mojih let sva razpravljala o vzponu z Bivaka I na Veliko Ponco. Njegova desetletna hčerka pa je gledala le v mobilni telefon in večkrat pritisnila na gumbe. Še fotografijo za spomin – in treba bo dol ...

Pri bivaku ni bilo nikogar več. Privoščil sem si gosposko kosilo: zelenjavne ribe, kruh, malinovec, za posladek pa še tablico čokolade. Kako bi bilo lepo še enkrat prespati tu, na balkonu gorskega vrta! Takrat nas je bilo šest. Našli smo se šele zvečer, pred spanjem. Pred tem je vsak naredil svojo turo. Zvečer smo v soju polne lune občudovali gorsko kuliso pred sabo. »Kaj če bi šli še enkrat gor! Vidi se prav dobro!« Veliki šmaren je bil – toplo pa kakor spodaj, v dolini. »Ga boš požirek?«

»Ne, hvala! Ga nisem vajen!«

»Jaz tudi ne, pa sem ga vseeno prinesel s seboj.«

»No, pa naj bo!«

Potem je steklenica kar krožila. Veliko smo si imeli povedati. Kot bi bili že večkrat skupaj v hribih. Potem smo popadali po pogradih in nihče ni kalil nebeškega nočnega miru. Le luna je razsvetljevala gore ... Davno je že tega.

Pospravil sem mizo in se oddričal po melišču navzdol. Avto me je še čakal, toda medtem je nekdo po njem z žeblijem zarisal globoko črto. Tako da boš vedel, kje puščaš avto! Povožil si travo in prevrnil nekaj kamnov!

Spet sončen dan. Z avtom sem prišel do Blata, namenjen proti Krstenici. Nasproti se mi je pripeljala niva čuvaja Triglavskega narodnega parka. »Mar boš kar tukaj pustil avto? A ne vidiš znaka?« Parkirišče je pa že polno ... Vsi smo izkoristili lep oktobrski dan. Pa še brez plačila cestnine – saj drugače me tako ali tako ne bi bilo tam. Komaj še najdem dovolj prostora, da parkiram tam, kjer se menda sme. »Drugič pa bolj zgodaj vstani! V gore se hodi ob zori!« O, človek, tebi ni treba zjutraj skrbeti za živino in še za marsikaj ... »Če bi imel možnost, bi prespal v bivaku – pa še lepo bi mi bilo!« sem si mislil.

Spet sem imel težave z iskanjem poti do lovske koč. Iskati je treba dobre prehode ... Čut me ni izdal in kmalu sem bil pred lesenimi strehami planine. Kar naprej, na Jezerca! Škednjovec bo danes nedosegljiv ... Grem pa na Prevalski Stog! Tudi na Ogradih, na Toscu, na Mišeljskem vrhu in Škednjovcu so bile črne pike. Nebo nad razkošjem te skalne arhitekture pa modro.

Dol grede sem si skušal zapomniti začetek potke na Krstenico. Upam, da jo bom naslednjič našel. Če ne bodo te ceste kar zaprli, saj pravi gorniki menda hodijo peš iz doline. Ti, kmet, pa, če nimaš časa, ostani doma!

Zvečer sem si ogledal posnetek oddaje Gore in ljudje o Bivaku I. Lepo je bilo tam. Verjetno nikoli ne bom gledal iz tega bivaka

Prisanka v soju lune. Sanjam pa le! V vpisni knjigi sem bral občutke o vzponu na Oltar. »Samo za odrasle!« je nekdo pripisal spodaj.

Zdaj so mi vzeli še to oddajo. Bila je edina, ki je bila vedno na mojem programu. Žalosten sem.

»Spet so parkirali na našem travniku in se sprehajajo s psi. Vse krtine so razkopali, iščoč krte in voluharje. Ti boš pa od psov pokakano travo polagal živini. Rekla sem jim, da ne delajo prav, pa me nihče ni hotel slišati!« mi je govorila mama.

Vsak petek se pripelje naš vikendaš Tone in pusti svoj avto na travniku. Okoli svoje hišice ima ograjo in lepo prstriženo travico.

»Zakaj pa na mojem puščaš avto? Na svoje zapelji!« Začne se pregovarjanje.

»Saj dobiš subvencije, klavne premije, pa še trošarino! Zato se pa voziš z dizlom!« mi zabrusi nazaj.

Bolje, da utihnem, si mislim. Ti v dolini so vsega sposobni. Ena njegova plača za mojega dizla ... Če bom tečnaril, mi bo zaprl cesto v Vrata, v Kot, Ravensko Kočno, na Jermanco ... ali pa me bodo obrali za cestnine in parkirnine, pristojbine in takse.

Če bo šlo tako naprej, bom res lahko ostal doma, da jim ne povozim trave in ne prevrnem kamenja.

Kmet povsod dela zgago. Še s traktorjem bi se rad peljal v Laz, da bi naložil drva. Treba ga je kaznovati! Pohodil je grmičevje in s karterjem prevrnil kamen. ●

Pelc nad Klonicami iz Zadnje Trente

📖 Oton Naglost

Velika planina, raj motornih sankočev

✎ Marko Petek

Lep petkov dopoldan naju spodbudi, da se kljub pozni uri odpraviva na Planino. Vzajem turne smučiči, ki jih letos kar ne morem oziroma nočem sneti z nog, Tjaša pa krplje. Prvo presenečenje je, ko se brez kakršnih koli zapletov pripeljeva prav do Rakovih ravnin, do kamor je kmalu po sneženju splužena zimska idila.

Nekoliko sva nervozna, ker sva vstala pozno, želela pa bi se povzpeti še na Rzenik in se na Rakove ravnine vrniti čez Veliko planino. Kljub temu naju pot vodi proti Ušivcu in naprej. Celo pot jih poslušam, ker sem pozabil, da se pot proti planini Dol precej vleče, poleg tega sem obljubljal prekrasen pogled na kamniške gore, ki pa jih večinoma zastira drevje. Nervozna se poleže že na Dolu, kjer nama idila zamegli razum in kar pozabiva na čas. Kakšen mir. Skoraj brez besed zagrizeva v strm gozd proti planini Rzenik. Ko trenutek prekrijeta mračna senca gozda in strm breg, se spomniva na čas. Brez nepotrebnih besed se obrneva, snamem kože s turnih smučiči in nepopisno uživam v nekaj zavojih, ki me ločijo od Dola. Na ravnici si privoščiva počitek in malico.

Ropot in smrad ...

Očarana se v miru odpraviva proti planini Konjščici. Strm vzpon poplača planina, kjer narediva nekaj fotografskih posnetkov neokrnjene narave, kljub temu da jo krasi nekaj pastirskih bajt. Nadaljujeva. Ker se slepo prepustim utrti gazi, se kmalu znajdeva izven poti. Obideva nekaj nizkih vej in kmalu najdeva pravo smer. Ta del se mi zdi res eden lepših na Planini. Mir in samoto med vrtačami prekine grozen in popolnoma vsiljiv zvok. Povzpnem se na bližnji hrib in kmalu mi je jasno, da sva na Veliki planini, kjer je civilizacija postavila svoja pravila. Motorne sanke spremenijo frekvenco v mojih ušesih in hitro postanem nemiren. Namenoma ignoriram voznika in se zazrt v svoje misli odpravim na Gradišče. Nisem edini, ki godrnja. S turnimi smučiči gre včasih lažje kot s krpljami. Tjaša se odpravi proti pastirskim bajtam, sam pa stojim na najvišji točki in si skušam z razgledom umiriti živce. Prekrasna je planina pozimi, razmišljam v zavojih z Gradišča. Pred Domžalskim domom mimo naju »prileti« motorni sankoč po snežni idili, ki jo je pred njim pohodil teptalec snega. Za seboj vleče prikolico

✎ Vladimir Habjan

samo zato, da lahko reče, da je tovorni. Spustim se po hribu proti Črnuškemu domu in zaradi hrupa se nič hudega sluteč lahko izognem teptalcu. Nekateri se raje pripeljejo v zatohlem prevoznem sredstvu, kot da bi si prečistili pljuča na svežem zraku. Ustaviva se v Jarškem domu. Povabim jo na čaj, a se mu odreče zaradi časovne stiske. Peljem se čez Malo planino, Tjaša pa za mano raca s krpljami.

Ta pa kar po strehi!

Bojan Pollak

Dan kaže prve znake slovesa, ko nama v ušesih spet zabrni znani hrup. Tokrat jih je več. S Kranjskega Raka proti Ravnam se ljudje podijo brez občutka krivde in brez vesti do narave, ki jo drugi spoštujemo, negujemo in smo veseli, ker nam da spokoj. Večkrat sem že slišal zgodbe o motornih sankalcih, ki divjajo po skritih zasneženih poteh in ogrožajo mimo-idoče, vendar je to le tehnična plat. Nisem mogel verjeti, kako moteče je to. Moteče že za ljudi, ki smo otopeli od vsakdanjega stresa. Priznati moram, da sem okamnel na Mali planini in se do Gojske planine spraševal, kako je to mogoče. Kako jim to dovolijo? Na robu planine se ustavim in zazrem v dolino. Ni jih težko najti, le hrupu sem sledil. Misli odplavajo v skrajnost. Želim, da bi lahko vplival na to divjanje. Spreleti me groza, da sem nekdo, ki stoji na Ravneh in otrplo gleda podivjano hordo, ki se brez vesti podi po zasneženih idiličnih zelenicah ter ubija duha. Razumem, kako je dober občutek v misli, da tehnologija obvladuje svet. Toda kolikor je dober občutek, toliko je skrita resnica, ki jo megli razum.

Še nekaj časa zrem v motorne sankalce, onemogel od misli, dokler se ne poženejo kot vagoni smeti naprej po planini. Za njimi osta-

jata le oblak dima in obmolkla narava, kjer tudi ptiči pozabljajo, da prihaja pomlad.

Civilizacija se širi in ljudje iščejo prostor za oddih, ki pa ga zmanjkuje. Manjka ga le zato, ker nekateri mislijo, da imajo več pravic kot večina, in si tako dovolijo več. V tem primeru se sprašujem, kakšen je pomen mota »Velika planina – zaklad narave.« Vsak otrok že iz risank ve, da so zakladi vedno strogo varovani. Kaj pomenijo pravila? Pravijo, da so zato, da se jih krši. Tu ni nikogar, ki bi jih nadziral. Ljudje pa so kot majhni otroci, ki preizkušajo meje človeštva, in če jih nihče ne udari po prstih, gredo pač še dlje in potem še dlje do skrajnosti, kjer ni več poti nazaj.

Pozivam odgovorne, naj ne prodajajo prazne slame in zakladov, za katere ima vsak zemljevid. Sedaj ščitijo naravo ljudje, ki jim sploh ni mar zanjo. Tako se lahko odpraviš s planine Kisovec na Veliko planino in te eden od bajtarjev preganja, ker se je tvoj pes podelal na travo, sam pa do gležnjev stojiš v kravjaku. In to isti človek, ki se vsak dan pripelje na planino s starim džipom. Tu se začne selekcija. Hodim med ljudmi in z ljudmi, ki se odpravimo v gore, ker nas poplačajo s svobodo, mirom, in to ne da bi sami od njih to zahtevali. Naj ne hodijo tja tisti, katerih smisel sta le cilj in dosežek. ●

Izšla je zloženka o Alpski konvenciji

»Obiskovalci gora spoštujemo Alpsko konvencijo«

✉ Milan Naprudnik

Varstvu gorske narave namenjajo evropske države posebno pozornost. Pred kratkim je tako začel veljati mednarodni sporazum o varstvu Karpatov – Karpatska konvencija, v Italiji pa so sprejeli poseben medregionalni dogovor o varstvu celotne verige Apeninov. Države na območju Alp so že leta 1992 podpisale Sporazum o varstvu Alp – Alpsko konvencijo. Konvencija se izvaja prek protokolov za posamezna področja, v katerih so se podpisnice zavezale uveljavljati sprejete ukrepe, ki so z ratifikacijo v parlamentih držav podpisnic dobili tudi status mednarodne pravne obveznosti.

Uresničevanje Alpske konvencije se izvaja na državni in lokalni ravni, preko mednarodnih združenj za posamezna področja in preko nevladnih organizacij – civilne družbe, med katere sodijo tudi planinske organizacije. Ob oceni, da se Alpska konvencija ne izvaja dovolj učinkovito, so podpisnice novembra 2004 sprejele »Večletni program dela Alpske konference 2005–2010«. V »izjavi ob sprejemu« vabijo podpisnice tudi opazovalce s statusom, med temi je tudi CAA – Združenje planinskih zvez alpskih držav, da dejavno sodelujejo pri izvajanju večletnega programa dela, med »Prioritetami za izvajanje« pa so poudarjene aktivnosti s področja informiranosti in odnosov z javnostjo.

Tudi vodilna načela za trajnostni razvoj evropske celine, sprejeta na evropski konferenci ministrov, odgovornih za regionalno planiranje

(CEMAT, september 2000) med ukrepi za razvoj namenjajo posebno pozornost gorskim območjem, ki opravljajo ekološke, gospodarske, družbene in kulturne funkcije. Načela obvezujejo države članice, da sprejmejo takšno politiko (strategijo) prostorskega razvoja, ki bo obvezovala načrtovalce posameznih panog (sektorjev) za ohranjanje naravnih vrednot v gorskih območjih.

Izvajanje Alpske konvencije v Sloveniji

Uradni krogi (Ministrstvo za okolje in prostor) zatrjujejo, da v naši državi z ratifikacijo protokolov v državnem zboru ni potrebno spremeniti oz. dopolniti zakonov in predpisov ter sprejetih programov s področij kmetijstva, gozdarstva, prometa, energetike, turizma, varstva okolja in narave ter urejanja prostora, za kar Republiko Slovenijo formalno zavezujejo osnovna določila Alpske konvencije. V praksi pa so vse bolj pogosti pritiski lokalnih dejavnikov in predvsem investorjev za posege v prostor, ki niso v skladu z ukrepi sprejetih protokolov Alpske konvencije, pa se kljub temu izvedejo. Posledice takšnih posegov v alpski prostor občutijo tako domačini kot obiskovalci gora, ob pogledu na počitniške hiše, predelane iz pastirskih stanov, in na nove lokacije gostinskega turizma, ki ga spodbujajo nove ceste in žičnice, spremlja pa hrup terenskih vozil po

gozdnih cestah in motoristov po planinskih poteh in gozdnih vlakah ter smrad iz divjih odlagališč odpadkov v naravnem gorskem okolju.

Za uresničevanje sprejetih protokolov Alpske konvencije si poleg PZS zelo prizadeva uprava Triglavskega narodnega parka, ki je aktivna tudi v »Omrežju zavarovanih območij v Alpah«. Slovenske občine, ki sodelujejo v »Omrežju Alpskih občin« nimajo podpore slovenskega državnega vrha, še manj podpore pa imajo nevladne organizacije s področja varstva narave ter organizacije, ki delujejo na področju zaščite Alp (CIPRA Slovenija, EUROMONTANA).

Planinske zveze in Alpska konvencija

Planinske zveze alpskih držav imajo že zelo dolgo tradicijo pri prizadevanjih za ohranjanje narave in so aktivne tudi na področju izvajanja alpske konvencije.

PZ Nemčije je sprejela desetletni program trajnostnega razvoja gorskih območij. Pri njegovem oblikovanju so kot svetovalci sodelovali strokovnjaki resornega ministrstva dežele Bavarske;

PZ Švice je sprejela »Memorandum o razvoju gorskih območij«, ki je bil pripravljen skupaj z zveznimi uradi za okolje, promet, energijo in zdravstvo.

PZ Avstrije je sprejela »Dolgoročni program uresničevanja Alpske konvencije v planinskih vrstah«, ki ga izvaja pretežno iz sredstev državnega proračuna.

PZ Francije je z ministrstvom za okolje podpisala poseben »Sporazum o udeležbi planinskih organizacij pri uresničevanju Alpske konvencije« in ga izvaja ob podpori resornega ministrstva.

PZ Liechtenstein-a je sprejela »Program varstva okolja gorskih območij«. Deželne planinske zveze Italije in Avstrije so na območja Alp sprejele posebne programe.

Planinska zveza Slovenije (PZS)

PZS je v svoj program vključila področje varstva gorske narave leta 1970, in izvedla tečaj za predavatelje varstva narave ter pristopila k izobraževanju varuhov gorske narave (gorskih stražarjev) v planinskih društvih. Aktivnosti so se nadaljevale z izdajanjem priročnikov in letakov o prirodnih prvinah gorskega okolja, s sprejemom navodil za ohranjanje naravne in kulturne dediščine (Slovenski

gorski svet in planinska organizacija), s sprejemom programov za ekološko oskrbo planinskih koč z energijo, čiščenje odpadnih voda in ustreznega ravnanja z odpadki. Leta 1999 je PZS sprejela »Vodila – človek se mora v gorah vesti kot gost« z usmeritvami za zmanjšanje množičnih izletov, uporabo javnih prevoznih sredstev, naravovarstveno sanacijo planinskih poti ter leta 2003 tudi dopolnila statut PZS za področje varstva narave in pospešila aktivnosti Komisije za gorsko naravo.

PZS je članica UIAA (Mednarodnega svetovnega združenja planinskih zvez), aktivno sodeluje v CAA (Združenju planinskih zvez alpskih držav), več kot štiri-desetletja pa sodeluje tudi na vsakoletnih srečanjih »Treh dežel«, kjer se povezujejo planinske zveze avstrijske Koroške, italijanske Furlanije – Julijske krajine in PZS. Po letu 2000 so sodelujoče planinske zveze v skladu s cilji Alpske konvencije namenile srečanja razvojnim problemom gorskih območij in položaju človeka – domačinov, ki še vztrajajo v gorskih vasicah ter vedno večjemu številu obiskovalcev. V letu 2004 je območja Alp obiskalo nad 100 milijonov obiskovalcev. (slovenske gore je leta 2004 obiskalo več kot 2 milijona ljudi)

Teme zadnjih srečanj »Treh dežel« so bile:
»Življenje v gorah« – 2002, Italija, Na Ravenci,

»Trajnostni razvoj v Alpah« – 2003, Slovenija, Vrata,

»Naloge planinskih zvez pri uresničevanju Alpske konvencije« – 2004, Avstrija, Radenthein – Doebriach.

Zloženka o Alpski konvenciji

Na srečanju »Treh dežel« – 2004 so se sodelujoče zveze odločile za izdajo informacijske zloženke, namenjene vsem obiskovalcem gora. CAA je sprejela pobudo, Avstrijsko ministrstvo za okolje, ki v obdobju 2005–2006 predseduje Alpski konferenci (najvišji organ Alpske konvencije), pa je prevzelo stroške priprave in tiska zloženke – INFO COMIC – v štirih uradnih jezikih Alpske konvencije (francoščini, italijanščini, nemščini in slovenščini) v 100.000 izvodih. Zloženka je izšla januarja 2006 in bila razposlana planinskim zvezam alpskih držav, da bi jo posredovale planinskim društvom, turističnim organizacijam in organom s področja športno rekreacijskih aktivnosti.

Besedilo zloženke je pripravil dr. Milan Naprudnik, član Komisije PZS za varstvo gorske narave, ob sodelovanju dr. Ane Barbič, planinskih zvez avstrijske Koroške, italijanske Furlanije Julijske krajine, karikature je prispeval Božo Kos, organizacijo izvedbe pa je prevzel Peter Hasslacher iz Planinske zveze Avstrije. ●

Tak je kot njegova knjiga

Miro Štebe, pisec Preizkušenj

✉ Mojca Luštrek

Knjige Mira Štebeta Preizkušnje, ki je konec lanskega leta izšla pri radovljiški Didakti (na kratko je bila predstavljena v januarski številki Vestnika), sem se lotila z dvomi, saj bi bilo tako pisanje kaj lahko hvaležno gojišče samopoveličevanja, samopomilovanja, solzavosti, senzacionalizma. Pa ni nič od tega. Kljub hudim – tudi tragičnim – avtorjevim (pre)izkušnjam vejejo iz nje tolikšne ljubezen, volja in vera, da sem si ga želela spoznati.

Človek, ki omahne v malodane gotovo smrt, ima – tako in drugače razbit ter z luknjo v glavi in spominu – med ponovnim sestavljanjem dovolj časa in vzroka za razmislek o sebi in svojem početju. »Pogosto sem si govoril,« piše, »da drzni zmagujejo, potem pa sem se »skromno« popravljaj, da imamo norci srečo.«

Po vrnitvi iz Hindukuša ste kljub njegovim lepotam in mogočnosti pogrešali prijaznost, celo pohlevnost naših hribov. Čeprav alpinist, z ljubečimi opisi narave razkrivate tudi dušo »navadnega« planinca. Pred kratkim je vrhunska alpinistka izjavila, da alpinisti oznake planince nimajo ravno za kompliment. Ali gre res za tako različna svetova?

Načeloma sem proti kakršnemukoli posploševanju. Zame se alpinisti razlikujejo od planincev po tem, da imajo več znanja, predvsem tehničnega, za gibanje po zahtevnejših poteh in za preživetje v težjih razmerah, kot pa se pričakuje od planincev. Ponavadi imajo tudi več izkušenj. Vendar poznam planince, ki imajo zelo veliko izkušenj in znanja o gorah in življenju v njih, a se nikoli niso poskusili v plezanju, pa tudi plezalce, ki dokaj malo vedo o visokih gorah in o preživetju v njih. Vedno so se nekateri imeli za nekaj več, vendar sem njihovo samooceno običajno jemal z rezervo. Prav zanima me, s kakšno pravico je alpinistka tako podcenjevalno govorila o planincih. Spomnim se, kako so včasih nekateri zviška gledali na dosežke svojih predhodnikov,

šodrovcev*. Mislim, da si tudi šodrovci zaslužijo priznanje za tisto, kar so v svojem času dosegli v gorah. Prav tako si zaslužijo priznanje dobri plezalci, ki na balvanih, umetnih ste-

Primož Hieng

nah ali ledenih slapovih premikajo meje mogočega. Sploh pa se mi zdi, da so alpinisti, kakršni so bili v moji generaciji, že izredno redki. Zdaj so razmere precej drugačne, vendar mi je žal za starimi časi. Tedaj je bilo med alpinisti kar nekaj skupin, ki so se imele za elito, zato je bilo veliko tekmovalnosti med alpinističnimi odseki iz različnih predelov Slovenije. Najbolj pa me je prizadela takratna elita gorskih vodnikov, ki nekaj časa skoraj niso dovoljevali mladim v svoje vrste. Obžalujem, da tudi sam nisem dosegel najvišje stopnje planinske izobrazbe. Šele kasneje so se razmere popravile. Včasih je bila za obiskovalce gora pomembnejša pripadnost neki stopnji planinske usposobljenosti. Gorski reševalci so s ponosom nosili na prsih svoje značke in mnogi so si jih tudi zelo želeli, zdaj pa vidim, da moji kolegi reševalci dostikrat znake reševalne službe raje skrijejo, in jih lahko ločim od drugih obiskovalcev gora le po kosih opreme, za katere vem, da so jih gotovo dobili kot člani GRS. Prav tako so včasih veliko bolj z veseljem razkazovali na primer značke planinskih vodnikov ali gorskih stražarjev. Vendar so nas starejši alpinisti učili tudi skromnosti in v Kamniku so te ošteli, če si se po nepotrebem »bahal« z alpinistično opremo. Hkrati so nas učili, da nam to, da smo dosegli stopnjo alpinistov, nalaga tudi obveznosti, predvsem pa skrb za manj usposobljene.

* Slabšalni izraz za plezalce v manj zahtevnih smereh ali za neizkušene planince.

Nealpinisti pa alpinistov marsikdaj ne razumejo in jih celo obsojajo. Pogosto je slišati očitke o sebičnosti in neodgovornosti do družin. Vi ste si sami večkrat očitali predvsem zadajanje skrbi staršem. Je klicu gora sploh mogoče zares pobegniti, ga »odgovorno« preslišati?

Spet je to stvar posameznika. Včasih so govorili, da ti stena da, česar ti ženska ne more, in da ti ženska lahko da, česar ti stena ne more. Poroka naj bi bila »smrt« za alpinista. Poznam

Jugoslovanski vrh (3355 m)

Marko Grad

kar nekaj alpinistov, ki so imeli srečo in so znali uspešno uskladiti ljubezen do gora in do ženske. Vsem pa to ne uspe in marsikdo se res odreče hribom, nekateri pa tudi družinam. Tudi sam sem se po poroki in še zlasti po izgubi sina Matevža hribom precej odpovedal, vendar jih nisem pozabil. Vedel sem, da so gore in stene

še tam. Da me čakajo. Pogosto sem jih opazoval in si mislil, da bo spet prišel čas, ko se bom lahko vrnil k njim. Prav gotovo je alpinizem do neke mere egoistično početje, toda egoistično je lahko tudi igranje nogometa, dirkanje z motorji ali celo zbiranje znamk. Težava je v tem, da je alpinizem bolj nevaren kot večina drugih konjičkov, vendar ima tudi takšno početje svoj smisel in poseben čar, ki pritegne nekatere posameznike, da se mu predajo.

Alpinizem je odkrivanje sveta, narave, lepote in samega sebe, pa tudi tekmovanja z drugimi in s seboj. Tudi z goro? Vi pravite, da ne, ker jo spoštujete. Pa jo vsi? Ste v svojem življenju srečali več »zaljublencev« ali več »norcev«?

Vsak človek dojema gore in alpinizem, tako kot tudi življenje, po svoje. Težko je vse stlačiti v dva predalčka. Res pa je, da je pri enih bolj izražena ena usmerjenost, pri drugih pa druga. S tem ni nič narobe. Kaj bi bilo, če bi vsi ljudje razmišljali enako? Prav gotovo je v vsakem, ki zahaja v gore, nekaj zagledanosti v njihove lepote, v njihovo veličino, pa tudi vsaj malo tekmovalnosti. Vedno poskušamo ovrednotiti sebe in druge ter tako določiti ceno svojemu početju. Je pa res, da je meni večinoma več pomenilo bivanje v gorah, da mi je bilo veliko do dobrega počutja in da sem v hribe raje hodil »uživat«, kot pa da bi se gnal za skrajnimi težavami ali da bi hotel biti najboljši. Nekaj časa sem celo pripadal skupinici gornikov, imenovani Pudl – Planinsko uživaško društvo Ljubljana. To ime smo si dali kar tako, iz golega veselja, med nekim izletom v Durmitorju, in res je bilo v našem druženju vedno na prvem mestu uživanje.

»K hitrosti jih je spodžigalo tudi to, da so hoteli na pomoč enemu od svojih,« ste napisali o tovariših, ki so vam po skoraj usodnem padcu prihiteli na pomoč v steno Kogla in vam rešili življenje. Tovarištvo je nekaj lepega, a ta vaš izraz hvaležnosti bi utegnil kdo razumeti tudi drugače. Narobe?

Res ne bi želel, da bi tisto, kar sem napisal, kdo razumel narobe. Vem, da kamniški reševalci, prepričan pa sem, da to velja tudi za druge, vedno skušajo kar najhitreje priti do ponesrečenca in mu po najboljših močeh pomagati. Pri tem je važno samo to, da je nekje tam gori, v hribih, nekdo, ki potrebuje njihovo pomoč. Včasih odločajo minute. Tudi zato

Vzhodni Tirič Mir (7692 m)

 Matjaž Veselko

je zdaj pomoč helikopterja tako pomembna. Nedvomno pa včasih, če veš, da gre za življenje tvojega prijatelja, nekoga, ki ti je bliže, v sebi podzavestno najdeš še zadnje atome moči in si mogoče še hitrejši, še uspešnejši, kot bi bil sicer. Glede dogajanja ob mojem padcu in po njem v mojem spominu zija luknja. Pripoved sem povzel po besedah tistih, ki so bili zraven, in oceno, kako hitro so bili reševalci pod steno, sem zapisal po njihovem pripovedovanju.

Ko slišimo za kako gorsko nesrečo, navadno ne vemo, kaj ji je botrovalo: nesrečno naključje, prevelika zaverovanost vase, lahkomiselnost, izzivanje, kljubovanje, obup ... Najbrž pa je večinoma kriva premajhna skrb za varnost. Kot gorski reševalec in navsezadnje tudi izpričan izživalec »usode« se s tem najbrž strinjate.

Prav gotovo bi v večini nesrečnih primerov večja skrb za varnost res preprečila tragične posledice. V hribe v glavnem ne hodimo s samomorilskimi nameni. Vsak gre tja, da bi se imel lepo. Velikokrat slabim odločitvam botruje neznanje, nevednost. Nepoznavanje ali celo izzivanje zakonitosti gibanja po gorah in tudi nepoznavanje gora samih je včasih prehudo. Vodniki, reševalci in izkušeni planinci lahko veliko naredimo za osveščanje drugih. Če se dobro zavedaš, da s svojo opremo in telesno (ne)pripravljenostjo, z (ne)poznavanjem izbra-

nega cilja tvegaš, so tvoje odločitve lahko precej bolj pretehtane. Žal si marsikdo tudi reče: »Saj bo!« in tvega več, kot bi bilo dobro. Drži pa tudi rek: »Motiti se je človeško.«

Tudi Miro se je nekajkrat hudo »zmotil«. Ne posipa se s pepelom, iz svojih napak pa se skuša čim več naučiti. Ena zanimivejših značilnosti njegove knjige je opazovanje samega sebe. »Vem, kaj je prav, a se tega ne držim,« pravi. »Tudi v vsakdanjem življenju se včasih zalotim, da ne ravnam posebej modro. [...] Žal se v hribih takšne predrznosti lahko kaj hitro maščujejo.«

Gotovo ste prebrali knjigo Franceta Malešiča Spomin in opomin gora, v kateri je tudi zapis o vašem sinku Matevžu. Ali ni nenavadno, da sta lani druga za drugo pri isti založbi izšli kar dve knjigi o nesrečah v gorah? Kaj to po vaše pove o varnostni kulturi Slovencev?

Mislím, da je šlo za naključje. Moj prijatelj France Malešič se že zelo dolgo ukvarja z zbiranjem podatkov o nesrečah v naših gorah in menim, da je po tistem, ko smo izdali knjigo o zgodovini reševanja v gorah nad Kamnikom (tudi zanjo je imel France največ zaslug), začutil, da bi bilo prav rešiti pred pozabo še druge podatke s širšega slovenskega območja. Občudujem njegovo delo in res smo lahko veseli, da imamo takšnega garača, ki se je pripravljen tako potruditi

za mukotržno zbiranje podatkov. Jaz sem svojo knjigo pisal »po potrebi«, takrat ko sem začutil, da moram pisati, ali ko sem imel čas. Bolj resno sem se lotil pisanja, ko se mi je začel »sesuvati« zakon. Tudi ko sem izgubil uredniško mesto pri občinskem časopisu, sem lahko več časa namenil knjigi. Izbira založnika je bila naključna. Šele, ko sem se pogovarjal z direktorjem založbe, sem izvedel, da je Malešičeva knjiga že v tiskarni. Zdi se mi, da odziv, na kakršnega je naletela, samo potrjuje, da smo Slovenci res gorniški narod. Mislim, da je pohvalno, da imamo zdaj toliko knjig s to tematiko. Spomnim se svojih začetkov in tega, kako redke so bile gorniške knjige.

Kar pa se naše varnostne kulture tiče, spet ne moremo posploševati. V GRS se na primer trudimo z opozarjanjem, preventivnim delom – spomnimo se samo vsakoletnih anket med planinci, vendar to pogosto zvodeni, saj je precej posameznikov, ki trmoglavijo po svoje, izzivajo usodo, in prav srečni smo lahko, da se ne zgodi še več nesreč. To zimo sem na primer na spletu spremljal poročila turnih smučarjev o njihovih smelih podvigih po pravkar zapadlem pršiču. Vem, da so uživali, naredili so lepe ture in krasne posnetke, a na vseh koncih so reševalci, vreme-narji in drugi opozarjali, da je nevarnost proženja snežnih plazov četrte stopnje. Ko sem prijatelju s Hidrometeorološkega zavoda povedal, da je nekdo smučal z Viševnika na dan takoj po obilnem sneženju, ni mogel verjeti. Na spletni strani pa si je lahko ogledal fotoreportažo tistega podviga. Krasno, vendar »junak« ni pomislil, da je s tem, ko je tvegaj, spravljal v nevarnost tudi življenja drugih ljudi. Če bi se mu kaj zgodilo, bi morali reševalci hočeš nočeš za njim.

Na koncu knjige se spet vrnete v gore. Ali so vam še vedno izziv ali vas "samo" osrečujejo? Se lahko tudi ljubezen do gora spremeni, kakor se včasih čustva med ljudmi: iz mladostne zaljubljenosti v zrelo ljubezen?

Gore so zame še vedno izziv, me pa seveda tudi osrečujejo. Prav gotovo se tudi ljubezen do gora spreminja. Ko sem še plezal, sem bil predvsem zagledan v stene, zdaj pa odkrivam še druge razsežnosti in lepote gora in zahajam tudi tja, kamor kot alpinist nisem hodil. Nič več ne razmišljam o zahtevnem plezanju, o novih smereh, še vedno pa me mikajo nekatere gore. Če bo po sreči, bom šel letos na Monte Roso pa

tudi pri nas je še veliko gora, na katere bi se rad povzpel, prvič ali ponovno.

Ali še mislite na vrnitev med grenlandske vrhove, ki ste jih osvajali prvi in jim dali slovenska imena?

Nekje sem slišal, da je Grenlandija kot opij. Ko jo enkrat okusiš, jo želiš še. Prav z veseljem bi šel spet na ta veliki severni otok. Ne ravno na tiste vrhove, ki smo jih že preplezali (seveda bi jih še rad videl), bolj me mikajo še druga pogorja, saj je na Grenlandiji res še »dela« za cele generacije alpinistov in tudi običajnih gornikov. Posebej pa si želim, da bi naredil tisto, kar smo morali zaradi »zamude« helikopterja ob naši odpravi črtati: obisk še več eskimskih naselij, ogled fjordov, v katerih se rojevajo ledene gore, in mogoče še kaj.

Kako izbirate cilje in kam greste najraje, tako za dušo?

Veliko mi pomeni, da grem tja, kjer še nisem bil, so pa tudi kotički, kamor se rad vračam, saj je vsakič nekoliko drugače. Mislim, da ne bi zmožel po stokrat, dvestokrat iti na isti vrh samo zato, da bi postavljaj rekorde, čisto rad pa grem na kak hrib, ki ga že poznam, po novi poti. Tudi z mano je tako, kot je zapisal Nejc Zaplotnik: ko prideš na vrh gore, se ti odpre razgled še na druge vrhove in spet si izbereš nov cilj za naslednji vzpon. Kakšnih posebnih načrtov zdaj ne morem delati, vem pa, da me gore čakajo. Verjetno bom čez čas moral začeti izbirati cilje bolj v skladu s svojimi telesnimi zmogljivostmi, izbirati lažje vrhove. Najraje seveda hodim v naše gore. Rad imam manj obljudene kotičke, ki jih je pri nas še kar nekaj. Verjetno pa ni dobro preveč razglašati, kje so. Cilje za svojo dušo mora najti vsak sam.

Miro se ne v življenju ne v gorah večinoma ne drži markiranih smeri, a njegova pot je neizbrisno zaznamovana z veliko »markacijo«, belo od sten in snega, rdečo od Matevževe krvi. Čeprav so mu gore vzele sluh, kos spomina in prvorojenca, pa jih še vedno ljubi in občuduje. To sem spoznala že na prvih straneh njegove knjige in komaj je dobro odprl usta, se mi je samo še potrdilo.

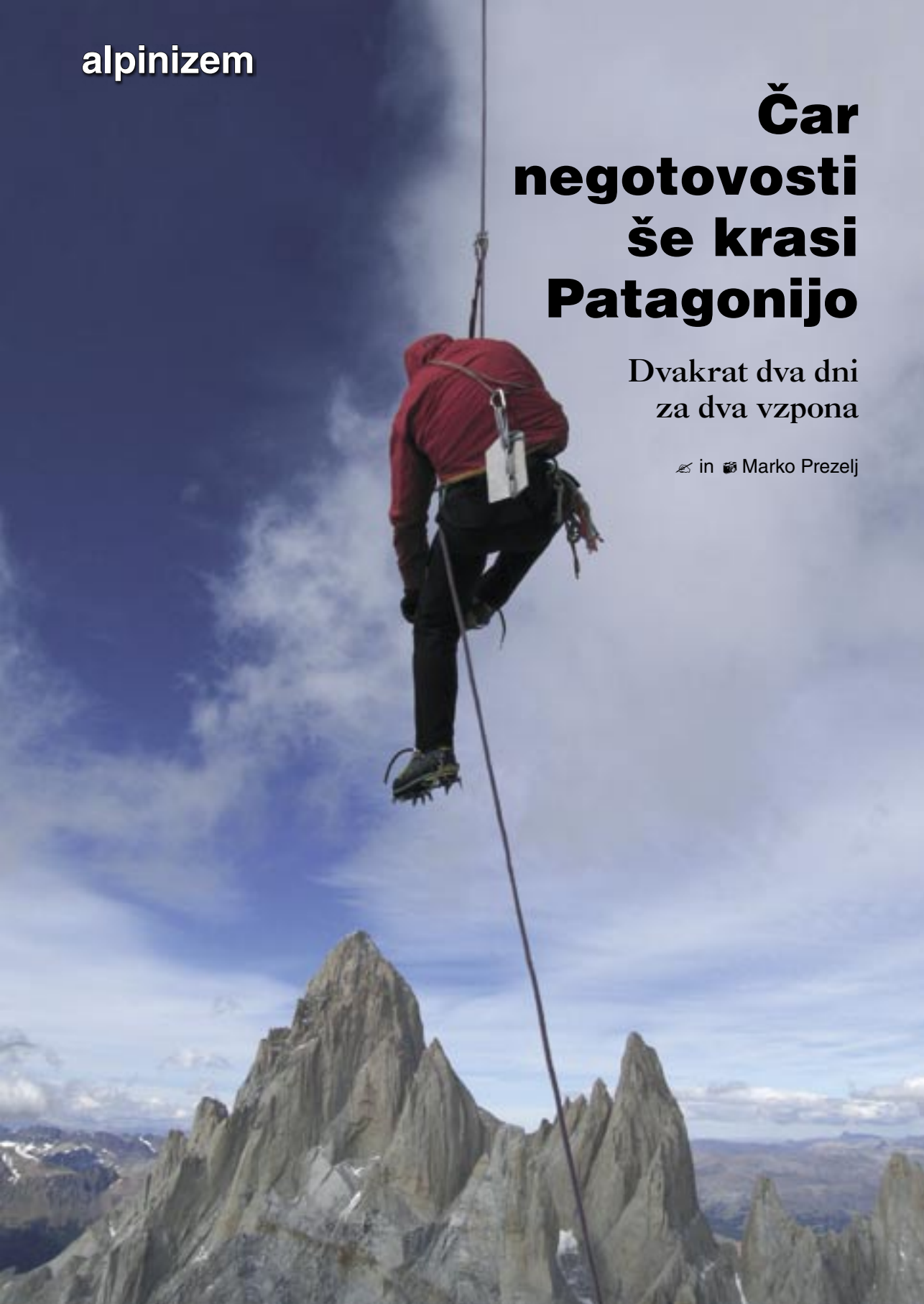
Na koncu pogovora sva se že tikala. »Saj sva oba hribovca,« je pribil, in še, da se mu tako zdi bolj prisrčno. Meni tudi.

alpinizem

Čar negotovosti še krasí Patagonijo

Dvakrat dva dni
za dva vzpona

✍ in 📷 Marko Prezelj

Cerro Torre in Cerro Standhardt z vrisom obeh vzponov

V Patagoniji sem prvič plezal leta 1995, ko sva z Andrejem Štremfljem v čilski gorski skupini Paine spoznavala posebnosti alpinizma na koncu južnoameriške celine. Uspelo nama je dokončati novo smer v severnem stolpu Paina in si ob vrnitvi ogledati gore okoli Cerro Torreja in Fitz Roya. Takrat sem si potihoma obljubil, da ob prvi priložnosti spet pridem. Naključje je hotelo, da je drugi obisk prišel na vrsto šele po več kot desetih letih.

Cerro Torre

»Klic« Patagonije je bil tokrat povezan z zamisljivo o prvi alpinistični odpravi Slovenske vojske, ki je bila dobra dva meseca pred odhodom odpovedana. Ker sem priprave nanjo

Slika na strani 59: Stephen Koch med vzpenjanjem po vrvi, ki se je zataknila ob spustu z vrške gobe Cerro Standhardta. V ozadju Fitz Roz in Poincenot.

Slika na strani 60-61: Stephen Koch in Dean Potter med vzponom na Cerro Torre

vzel resno, vloženega časa in energije nisem želel zavreči. Povezal sem se z Američanom Stephenom Kochom, s katerim sem poleti leta 2001 plezal na Aljaski, naslednjo zimo v Alpah, z njim sem bil tudi pod južno steno Nuptseja, potem pa nisva več plezala skupaj. Že nekaj časa me je vztrajno nagovarjal k vnovični skupni plezariji in tako sva se domenila za Patagonijo. Za izhodišče sva si izbrala ledenik Torre ob vznožju slikovitih gora Cerro Torre in Fitz Roy. Ledenik ponuja izjemno veliko možnosti za uresničevanje alpinističnih idej. Najin najbolj zaželeni cilj je bila dolga kombinirana linija, ki se začne v levem delu južne stene Cerro Torreja in vodi do sedla Esperanza in naprej na vrh prek Ferrarijeve smeri. Imela sva še nekaj ohlapnih idej, ki sva jih bila pripravljena uglasiti z razmerami v in okoli naju.

Prvi dan po prihodu v bazo sva odšla po ledeniku Torre v tabor Norwegos, ki je običajno izhodišče za vzpon na Cerro Torre. Že med hojo po ledeniku sva ugotovila, da so razmere zaradi dokaj visoke temperature neugodne za plezanje v lednih in kombiniranih smereh. Začela sva oprezati za drugimi možnostmi in takoj opazila naravno linijo, ki poteka z ledenika prek prve skalne pregrade (El Mochito) in stebra El Mocha na sedlo Patience ter naprej po smeri Compressor do vrha Cerro Torreja. V taboru sva srečala Američana Deana Potterja, ki je čakal na izboljšanje vremena. Odločil se je, da bo sestopil z nama. Med hojo proti bazi smo ugotovili, da imamo podobne interese. Dean sem predlagal, da se nama pridruži, in to je z navdušenjem sprejel. Želel je opraviti skok BASE s Torreja, zato mu je najina družba za vzpon na vrh kar ustrezala. Po nekaj dneh slabega vremena in premišljevanja o možnih ciljnih smo se torej skupaj odpravili proti bivaku Norwegos. Najino prvotno idejo o kombiniranem plezanju smo še imeli v mislih, a smo se ob opazovanju razmer v okoliških stenah odločili, da bomo poskusili preplezati najvišjo možno smer na Cerro Torre.

Prvi dan čakanja ob balvanih je bilo vreme še nestanovitno. Čas smo si krajšali z urejanjem prostora za šotorček. Zvečer se je zjasnilo in zjutraj smo v mraku sestopili na ledenik in ob svitu začeli plezati. Spodnjih 250 metrov smo plezali po novi smeri, v kateri težave ne presegajo šeste stopnje. Uporabljali smo enojno

plezalno vrvi in vodniško navezavo. Prvi je brez nahrbtnika plezal več raztežajev, z vsó plezalno in osebno opremo na plezalnem pasu, druga dva pa vsak z enim nahrbtnikom in osebno opremo. V vodstvu smo se menjavali po štirih do petih dolgih raztežajih in pred poldnevom splezali na vrh El Mocha. Vreme se je v pol ure zelo poslabšalo. Nadaljevali smo vzpon in se na severni strani spustili na sedlo med El Mochom in Cerro Torrejem, od tam pa smo plezali po snegu in ledu do skalne zapore pod sedlom Patience. Ozek trak odstopljenega ledu in mokrega snega je obetal nezanesljiv prehod na sedlo, na katerem se začne zahteven del smeri Compressor. Strm kombiniran raztežaj je terjal od mene popolno koncentracijo, vendar niti ta ni preprečila osemmetrskega padca na koncu raztežaja, ko je zmanjkalo razčlemb. Na sedlo smo priplezali v vetru in dežju. Opustili smo prvotno željo po nadaljevanju in poiskali neudobno zavetje v ozki krajni poči, v katero je nenehno kapljalo. Dolga noč je bila mokra in hladna, zjutraj pa je bil zaradi še močnejšega dežja sestop edina izbira. Naslednje jutro smo se prebudili v jasen dan. Posušili smo opremo in obleko ter se pripravili za vnovičen poskus. Spodnji del zdaj že znane smeri smo preplezali še v temi in nato ob enih popoldne prišli do sedla. Vreme je bilo skoraj idealno – sončno in brez vetra. Začetne poči so bile po celodnevem »sončenju« suhe, a v hladni sencí; to nas je le še spodbudilo k hitremu plezanju. Mrak nas je ujel v zgornji tretjini, v kateri je bilo več plezanja v kombiniranem terenu. V temi smo previdno iskali smer in po 24 urah prišli v vznožje vršnega dela gore. V strm led smo skopali nekakšen »kavč« za počitek. Ob zori smo bili pripravljene na nadaljevanje po vršnem delu. Tam je svedrovcev res obilo, zato smo plezali hkrati vse do znamenitega Maestrijevega kompresorja. Tudi zadnji »provokativni« raztežaj smo preplezali brez težav in po 31 urah plezanja navdušeni »zaplapolali« v močnem vetru na vrhu Cerro Torreja. Dean je nekaj časa iskal primerno odskočišče za skok BASE, a je trezno ugotovil, da vršni del ni dovolj strm za varen skok. Pridružil se nama je pri klasičnem deseturnem sestopu s spusti po enojni vrvi. Za »regeneracijo« smo obiskali Chalten, v katerem si je mogoče v turističnem udobju hitro odpočiti.

Dean Potter, Stephen Koch in Marko Prezelj v skladu z doživetjem »plapolajo« na vrhu Cerro Torreja.

Cerro Torre (3102 m), JV-raz – The long run: 250 m prvenstvene smeri v El Mochitu (do 6a) + 500 m smeri Benitiers (ED-, 6c in A1) v El Mochu + 500 m prvenstvene smeri do sedla Patience (en raztežaj M7, preostalo do 45° v snegu in ledu) + vzpon do vrha po smeri Compressor; kombinacija smeri: 2100 m, 6c/A1, M7, 31 h (20.–21. 1. 2006).

Cerro Standhardt

Sledilo je deset dni za plezanje neugodnega vremena. S Stephenom nisva imela veliko izbire, ker se je bližal čas odhoda domov. V gorah sva nameravala preživeti tudi zadnje dni in prinesiti v dolino opremo, ki sva jo pustila na bivaku Norwegos. Bivak sva dosegla v hladnem in vetrovnem vremenu. Naslednji dan sva si v podobnem vremenu ogledala dostop in možnosti vzpona na Cerro Standhardt. Izbrala sva si novo smer v spodnjem delu in nadaljevanje po smeri Exocet.

Plezati sva začela ob sedmih zjutraj in sva do poldneva, po osmih skalnih raztežajih, prišla do sredine skalnega stolpa. Plezanje do tja je potekalo pretežno po počeh, ki sem jih preplezal ves čas v vodstvu. Z vrha osmega raztežaja sva se spustila v globok kamin. V strmem, na začetku nekoliko previsnem in širokem kaminu je bilo nekaj ledu in snega in v dveh raztežajih sva splezala po njem na vrh stolpa. V previsni del kamina je tekel slap vode in naju zmočil do kože. Na vrhu kamina sva imela pol ure časa za sušenje na soncu. Sneg in led sta bila v poznem

---

popoldnevu neprimerna za plezanje. Odločila sva se, da počakava na nočni mraz.

Ob treh zjutraj sva nadaljevala plezanje. Nekaj megle in vetra naju je opozorilo, da se je vreme spremenilo. Tema je pripomogla, da sva najprej zgrešila vstop v Exocetov kamin. Z jutrom sva ga našla in do poldneva prišla na greben, na katerem naju je pozdravil silovit veter z meglo in pršenjem. Glede na naravo plezanja v zgornjem delu smeri je bilo takšno vreme boljše kot sončno, saj je bil led zaradi nizke temperature dober za plezanje. Pol raztežaja skalnega plezanja naju je pripeljalo do snega in ledu, ki oblikuje slikoviti vrh. Po prečanju do vršne gobe je sledil delikaten in zahteven vzpon na vrh. Potreboval sem skoraj celo uro, preden mi je uspelo preplezati navpičen, nestabilen sneg v zadnjih petnajstih metrih. Z vrha sva približno ob treh popoldne sestopila s spusti po vrvi, ki je bila po dveh dolgih vzponih v skrb zbujajočem stanju. Njen plašč je bil na dveh mestih zelo načet in se je po nekaj spustih povsem strgal ter nato dokončno zataknil v vponki za spust. Zato sva se odločila, da sestopiva po vstopnem delu smeri Exocet namesto naravnost na ledenik. Dolga nagnjena rampa je obetala edini možni umik z opremo, ki nama je še ostala. Najprej sva se morala povzpeti še sto metrov, da sva dosegla rampo. Noč naju je ujela na začetku dolgega poševnega prečanja. Na vrhu ozebnika med vrhovoma Standhardt in Bifido sva našla poškodovano in nekoliko zmrznjeno, a uporabno vrv; po njej sva se spustila v ozebnik in nadaljevala številne spuste po najini strgani vrvi. V šotor sva se vrnila ob štirih zjutraj.

Že čez nekaj ur sva po pospravljanju opreme začela sestop do baze. Daljših počitkov si nisva smela privoščiti, ker sva imela naslednje jutro avtobus v Calafate in še isti dan polet v Buenos Aires. Za nameček sva zvečer po nekajurnem čakanju ugotovila, da je gavčo pozabil s konjema priti po najino opremo. Po hitri intervenciji v Chaltenu, s katero sva dosegla, da je izjemoma ponoči osedlal konje, se je vse dobro izteklo. Naslednje popoldne sva že letela proti domu.

Cerro Standhardt (2730 m), V-stena: Extreme emotions in Exocet, kombinacija smeri – 550 m prvenstvene (6c, A1, M6+) + 500 m 5c, ledna 6 (31. 1.-1. 2. 2006). ●

Stephen Koch v mokrem delu globokega standhardtovega kamina

Maratonsko plezanje na Fitz Roy

Slovaška smer v zahodni steni

✍ in 📷 Boris Lorenčič

Rad imam spontane stvari, ki se zgodijo brez iskanja zapletov tam, kjer jih ni. Tako se najbolj približam temu, da živim po občutku; takšen pač sem, motiviran za stvari, ki me zanimajo, in hladen do tistih, ki so mi tuje. Spontano in hitro se je rodila in potekala tudi letošnja odprava v Patagonijo. »Levi pas, to je špas, nič razmišljat, samo gas ...« prepevata Slon in Sadež ter zadeneta žebeljico na glavico, sicer z motorističnim besedilom, ki ima traškičen konec, a dobro ponazarja strast do ideje.

Taktiziranje

Urban Ažman, Tomaž Jakofčič - Jaka, Miha Valič in jaz smo 10. januarja v optimističnem

duhu odleteli Patagoniji naproti. Skupni ime-novalec naše poti sta bili dobra volja in strast do plezanja, življenja in ljubljenja, saj so bile to tri najpogostejše teme našega druženja in časa za premlevanje zaradi muhastega vremena res ni manjkalo.

Plezalne cilje smo si izbrali v zahodnih stenah Fitz Roya in njegovih sosedov. Vasica El Chalten nas je pričakala z močnim vetrom in nalivom. Naslednje jutro smo se odpravili v bazo Bridwell, ki je tudi izhodišče za Cerro Torre. Z Urbanom sva na začetku taktizirala in se kljub lepemu vremenu 20. januarja odpravila v El Mocho in ne v Fitz Roy. Iz doline vidni trakovi ledu in požleda v zahodnih stenah so naju zvabili v vzhodni steber, v katerem sva

Zahodna stena Fitz Roya v vsej svoji razsežnosti

po štirih urah v sončni pripeki preplezala smer Benitiers. Ob pretegovanju na soncu sva imela odličen pogled na zahodno steno Fitz Roya, v kateri poteka Slovaška smer, ki je bila najin poglavitni cilj. S svojimi 2400 metri je najdaljša smer v Patagoniji. Naslednji dan sva preplezala »šlager« zadnjih sezon, smer Claro de Luna v Ag. Saint-Exupery. Po ne pretežkem plezanju sva stopila na zelo razgleden in slikovit vrh, s katerega – kot povsod v Patagoniji – sva potem sestopila s spusti po vrvi.

V napad

30. januarja smo se v bazi poslavljali od Thomasa Huberja. Prek satelitskega telefona je izvedel, da se obetata dva dneva lepega vremena. Ko je Thomas, ki je imel namen z Andijem preplezati Casarottov steber v Fitz Royu, rekel: »Se vidimo na vrhu!« smo vsi upali, da bo res tako. Dostop do poljskega bivaka na ledeniški moreni pod zahodnimi stenami je po večini potekal po ledeniku Torre in brez odvečnih besed. Vsak s svojimi mislimi smo se odpravljali neznanemu in zelenemu naproti. Popoldan pred šotorom je mineval ob kuhanju in pakiranju opreme. Ta je morala biti skrbno izbrana. Že doma sva bila odločena, da bova z minimalno opremo skušala biti čim hitrejša, saj bova tako imela več možnosti za uspešen vzpon. Poležavanje sredi noči je zmotilo močno grmenje, ki ga je povzročilo padajoče kamenje iz stene Hombre Sentado, po kateri naj bi potekal spodnji del vzpona. Z Urbanom sva molče ležala in komaj čakala glas budilke. Opolnoči se naju je le usmiliti in uro zatem sva se spustila nekaj metrov navzdol na ledenik in po njem do pobočja, ki naju je pripeljalo pod steno. Spodnji del je bil položnejši in močno razbit, požled je deloval kot vezivo, da se vse skupaj ni podrlo. Kljub pričakovanju, da bova ta del preplezala nenavezana, sva se v nekaj raztežajih varovala; kmalu sva priplezala na Sitting Man Ridge. Nadaljevala sva prečenje proti desni in priplezala pod sto metrov visok, od daleč viden pas rdeče skale, ki naju je ločil od začetka velike zajede in strmega dela smeri. Nekaj raztežajev kočljivega plezanja, za pol avta velik kos granita se je zrušil, nekaj grdih besed in že sva bila na veliki polici pod zajedo; na tej sva si ob devetih privoščila

malico in čevlje zamenjala s plezalniki. Zajeda je bila zelo strma, pa še skala ni bila najboljša, zato je bilo plezanje naporno. Potem je smer potekala po proti desni usmerjeni razčlembi, ki je bila vedno bolj požlejena. Tu in tam so viseli ostanki fiksnih vrvi, ki so jih ob prvem vzponu po dveletnem poskušanju in šestdnevnem plezanju pustili Slovaki. Prosto plezanje zaradi z ledom zalitih počí ni bilo več mogoče. Pozno popoldne se naju je končno usmilito sonce. Prečenje kratkega snežišča s plezalniki na nogah se je zame prehitro končalo nekaj metrov niže. Medtem ko sem lovil sapo in prešteval k sreči cele kosti, se je Urban opremil s čevlji in derezami ter varno nadaljeval plezanje. Sonce naju je zdaj prijetno grelo in hkrati »metalo« na naju kose ledu. Plezanje je bilo naporno, saj obilica ledu ni več dopuščala plezanja v plezalnikih. Ko sva priplezala v območje stika s Kalifornijsko smerjo, sva najprej prečila na desno na raz, a sva se kmalu vrnila na levi bok ob veliko zaledenelo zajedo; tam je bilo plezanje težje, a so bile počí bolj kopne. Dolg dan se je prevesil v noč in tako sva si po 22 urah ter 1800 višinskih metrih plezanja utrujena uredila razmeroma udoben bivak na poševni počeni luski sredi stene. Pogled na Cerro Torre ob milijonih zvezd, ki ga obkrožajo, je dobil pravljičen pridih. Občutke sem skušal deliti z Urbanom, vendar ni več kazal zanimanja za naravne lepote. Spal je. Tudi sam sem se kmalu posvetil dremanju na broke, pa me je zmotil čuden šum. Pogledal sem iz vreče za bivakiranje: Torreja ni bilo več, videl sem le oblake, ki so se v taktu sunkov močnega vetra pomikali po nebu. Poln upanja sem se trudil pričakati jutro. Ob močnem vetru sva se kmalu po svitu neverjetno spočita in motivirana zapodila v strme počí. O sestopu ni bilo govora, saj s tako minimalno opremo najbrž ne bi bil izvedljiv. Ker sva veliko plezala tehnično, so bili raztežaji dolgi le toliko, za kolikor je imel vodeči opreme. Raztežaj za raztežajem sva le počasi pridobivala višino in nehala komentirati, kje sva, saj sva se nekajkrat pošteno uštel. »Frrrrrr ... « se je oglašal veter in opletal z nama, plezanje, kakršno verjetno doživiš samo v Patagoniji, pa je z višino postajalo vedno bolj resno. »Noro!« sva si večkrat zavpila; približno ob štirih popoldne sva se znašla na rami, do katere se pride z druge strani Supercanaleta. Še nekaj

»odbitih« raztežajev med ledenimi cvetačami sva morala preplezati do grebena, od tam pa sva v nekaj poševnih spustih dosegla snežišče, ki je vodilo proti vrhu. Zatem je prišel na vrsto edini del dolge poti, ki je minil prej, kot sva pričakovala.

Vojna je dobljena

19.00 je kazala ura, ko sem močno ganjen stopil na tako zaželeni vrh. Doma sva si želela in pričakovala boj, zdaj sva dobila vojno in temu primerni občutki so nama na vrhu poplačali trud. Po kratkem fotografiranju sva začela sestopati na drugo stran gore, ki je nisva poznala: čez vzhodno steno po smeri Franco-Argentina, po kateri se na Fitz Roy povzpne večina plezalcev. Spusti po vrvi so trajali dolgo v noč. Ob dveh zjutraj sva na ledeniku med smehom zvila vrvi in se odpravila proti lučkam, ki so se dvigale. Thomas in Andi sta bila močno začudena, ko sta izvedela, da sva preplezala tako veliko smer in da sva bila na vrhu; izkazala sta se s tem, da sta nama ponudila spanje na sedlu Superior, na katerem sta imela shranjene spalni vreči in kuhalnik. Ob šestih sva nadaljevala sestop in presenetila plezalce v bazi Rio Blanco ravno pri zajtrku; potem sva ga bila deležna tudi midva. Začudeni so nama čestitali in poslušali najino zgodbo. Bili so si edini, da moraš biti v takem vremenu Slovec, sicer ne prideš na vrh ... Približno ob enih sva prispela do najine baze in kamor koli sem sedel, sem zadremal ... Občutki po takšnem vzponu so presegli vsa pričakovanja; res je lepo biti vsaj en dan zmagovalec!

Ker sva imela z Urbanom do odhoda domov dovolj časa, sva napadla še Cerro Torre, a naju je odbil z nalivom in vetrom le 300 metrov pod vrhom. Spust je bil prava drama, zato nama je močno odleglo, ko sva se prezeblja in z le 30-metrskim koncem vrvi spet znašla pri šotoru na ledeniški moreni. Prihod domov sta kot vedno zaznamovali veselje in soočenje s problemi, ki jim s plezanjem pač ne uideš. Ja, življenje je rock'n'roll, nekateri plešejo hitro, drugi pa bolj počasi ...

El Mocho: Benitiers (6c, A2, 500 m), 20. 1. 2006

Aguja Saint-Exupery: Claro de luna (6c, 800 m), 21. 1. 2006

Fitz Roy: Slovaška smer z dostopno varianto Karo-Garibotti (6c, A1, 2400 m), 31. 1.–1. 2. 2006, tretja ponovitev

Odpravo so finančno in materialno podprli: Bavarski dvor d.o.o., Fem consulting d.o.o., Mellos, trgovina Annapurna way, ŠOUM maribor, Treking šport, Prigo d.o.o., Špeding d.o.o., Lumar d.o.o., AO APD Kozjak Maribor, AO Radovljica, Vrh. ●

Jutranji raztežaji po bivaku v Slovaški smeri

Moj prvi stik s Patagonijo

Ensueño in še dve

✍ in 📍 Miha Valič

Odpravarski alpinizem ni navaden šport. Vsi preostali športniki trenirajo in tempirajo vrhunsko pripravljenost za pomembno tekmo, katere datum poznajo že nekaj mesecev prej. Pri nas alpinistih je drugače. Ko opravimo priprave, odletimo na odpravo; po navadi je potrebno vsaj teden dni presedanja po raznih transportnih sredstvih ali hoje, da pridemo pod goro, ki se je želimo lotiti. Tistih nekaj dni, ko smo v najboljši telesni formi, po navadi čakamo v deževni bazi in iz obupa požiramo nenormalne količine hrane. Slabo vreme praviloma traja vsaj štirinajst dni, tako da se vsa težko pridobljena mišična vlakna pretopijo v maščobo. Ko končno le pride lepo vreme, smo že tako navajeni na posedanje

in prestavljanje po baznem taboru, da le stežka dospemo do stene. In takrat se pokaže resnična vrlina odpravarskih alpinistov, da ob porazni telesni pripravljenosti opravijo vrhunski vzpon (če verjamete). Ta fenomen je najbolj opazen ravno v Patagoniji, območju, ki slovi po slabem vremenu, orkanskem vetru, gromozanskih rezkih in pregrešno dobrih sladica.

Na glavo na pete

Kot vsako leto se je tudi letos v bazi de Agostini pod Cerro Torrejem in Fitz Royem nabralo precej Slovencev. Z Jako (Tomaž Jakofčič), ki je bil v Patagoniji že četrto leto

Dostop do Cerro Torreja in Fitz Roya preko ledeniške reke

📍 Tomaž Jakofčič

V spodnjem delu smeri Ensueño, Fitz Roy

 Tomaž Jakofčič

Sestop v megli po smeri Franco - Argentina, Fitz Roy

 Rok Blagus

Patagonska idila

 Rok Blagus

zapored, sva imela v načrtu prečenje grebena od Aguje de la S do Fitz Roya. Zelo visokoleteč načrt, predvsem zame, ki sem šele spoznaval nestabilnost lokalnega vremena. Takoj po prihodu v bazo naju je presenetil hiter dvig pritiska na barometru in tako sva se »kot race v vodo« (kot se je slikovito izrazil Jaka) zagnala proti taboru Polacos, ki je izhodišče za smeri v zahodnem delu Fitz Roya in njegovih manjših sosedov. Odločila sva se, da greva takoj naslednji dan na vse ali nič in začneva grebensko prečenje. Najina zagretost se je nekoliko ohladila, ko sem odkril, da nimam čelne svetilke, zato sva načrt spremenila v enodnevno turo na Agujo Saint-Exupery. Nekoliko pozneje, ko sva že ležala v šotoru, me je Jaka presenetil z vprašanjem: »A si kej vidu moje plezalke?« Da sva se počutila kot tečajnika pred prvim plezalnim vzponom, si lahko mislite, sva pa zato nič kaj tečajniško pretekla ledenik nazaj do baznega tabora v manj kot uri. Naslednji dan k sreči ni bil primeren za plezanje.

Ko sva se znova lotila Exuperyja, naju je nekaj raztežajev pod vrhom presenetila nevihta s sneženjem in nepozabnim vetrom.

Sestop v takih razmerah je ena izmed patagonskih poslastic. Potem smo končno le dočakali malo daljše izboljšanje vremena in preplezala sva izredno lep zahodni greben na Agujo Rafael. Opravila sva prvo ponovitev smeri in se v štiriindvajsetih raztežajih naužila sonca skozi največjo ozonsko luknjo na svetu.

K sreči so v tem času prišli v bazo tudi Stephan Siegrist in brata Huber, ki so dobili kakovostno vremensko napoved prek satelitskega telefona. Vendar nama tudi ta ni pomagala do štirih dni stabilnega vremena, kolikor bi jih potrebovala za najin projekt. Le živčni smo bili malo manj, ko smo čakali. Ravno ko smo v bazi že skoraj popolnoma zakrneli, nam je napoved obljubila dvo- do tridnevno »okno« lepega vremena. Sklenila sva, da je to ravno dovolj za smer Ensueño v SZ-steni Fitz Roya, pridružil pa se nama je še Rok Blagus zaradi zdravstvenih težav splezalca.

Bolje gor kot dol

Iz tabora Polacos smo šli ob enih zjutraj in takoj nas je čakal zahteven, predvsem pa

objektivno nevaren »dostop« čez Sitting Man Ridge. Ko se je zdanilo, smo bili pred vstopom v 1600 m visoko in 45 raztežajev dolgo smer, ki so jo leta 1995 v petih dneh preplezali Italijani z nekaj fiksnimi vrvmi. Prvih petnajst raztežajev je pripadalo Jaki; zaradi poledenelih počti in drobljive skale je imel zelo naporno delo. Pozno popoldne sem prevzel izmeno in do treh ponoči smo se prebijali do tridesetega raztežaja, ob katerem je bil na skici označen prostor za bivak. Med kopanjem poličke v sneg nam je uspelo vreči v dolino posodo za kuhanje, tako da smo dobri dve uri, kolikor je bilo še noči, lahko le prepevali »sibirske narodne pesmi« (šklepetali z zobmi). Zora nas je presenetila z meglo in naraščajočim vetrom. Po trenutkih oklevanja smo se odločili, da je bolje gor kot dol, in Rok se je zagnal v zadnjih petnajst raztežajev. K sreči so bili ti bolj tekoči in tako smo približno ob enih popoldne že stali

na vrhu najmogočnejše patagonske gore, Fitz Roya. Čakala sta nas še spust po »normalki« Franco-Argentina in nočno blodenje po zavitih poteh nazaj v bazni tabor.

V naslednjih dneh smo po večini skrbeli za rehidracijo in nabiranje izgubljenih kilogramov. Nama z Jako je še uspelo poravnati dolg z Aguje Exupery in preplezala sva smer Claro de Luna, ki postaja klasična na tem območju. Lep konec mojega prvega patagonskega izleta sta le malo pokvarila izguba čevlja, ki se mi je snel s pasu, in boleče krevsljanje v plezalkah nazaj v tabor Polacos.

Aguja Rafael: West Ridge Integral (VIII, 850 m), Tomaž Jakofčič, Miha Valič, 20. 1. 2006

Fitz Roy: Ensueño (VII+, A1, 1600 m + 900 m Sitting Man Ridge, 1. ponovitev do vrha), Tomaž Jakofčič, Rok Blagus, Miha Valič, 31. 1.–1. 2. 2006

Aguja Saint-Exupery: Claro de luna (6c, 800 m), Tomaž Jakofčič, Miha Valič, 8. 2. 2006 ○

V smeri Claro de luna, Aguja Saint Exupery

📷 Tomaž Jakofčič

10 let ...

in Boris Bertoncej

Konec meseca maja bo minilo deset let, odkar smo se poslovili od Staneta Belaka – Šraufa; gorskega reševalca, alpinista, gorskega vodnika, prijatelja. Več kot trideset let se je ves razdajal gorskemu svetu, bil je prvi v svoji generaciji in prvi v vrsti najboljših, ki smo jih kdaj imeli v našem alpinizmu. Bil je vzor vsem mlajšim generacijam, ki jim je bil tovariš v navezi, učitelj, predvsem pa prijatelj.

Legendarni zimski vzpon po Čopovem stebru v Severni triglavski steni leta 1968, ko je naveza Belak - Kunaver - Sazonov preplezala steber v nemogočih razmerah, reševalci pa so zaradi velike količine novozapadlega snega po osmih dneh najbližje do njih prišli do Velega polja. Ta zimski vzpon je bil preobrat v slovenskem alpinizmu. Po tem so stvari šle samo še navzgor. Pot v Himalajo je bila odprta. Še deset let trdega dela in nagrada za trud - prvenstveni vzpon po zahodnem grebenu Everesta. Vmes se je zgodil še Daulagiri, s katerim se je »dajal« tudi član argentinske odprave in moj soimenjak Dinko Bertoncej.

Kako smo vedno pričakovali in trepetali z našimi junaki. Vest o srečnem vzponu in pov-

Smer plazu, ki je nosil Šraufa in Jasno

ratku je prišla sredi noči tudi v Paklenico, oživel je ves tabor in vsi so bili veseli tega dogodka.

Plezati z njim je bilo pravo doživetje, saj je veljal za alpinista, ki se vedno vrača iz stene.

Celo Reinhold Messner je dejal na svojem predavanju v Kranju, da je počaščen, ker lahko predava in obišče deželo, kjer živi alpinist, legenda Himalaje, človek, ki se vedno vrača iz stene.

Tudi jaz sem imel to čast in privilegij, da me je sploh vzel na turo s seboj. Vedno sem nestrpno čakal, kdaj me bo poklical, saj je bolje imeti živega alpinista za varovanje, kot pa solitari in se varovati na težak nahrbtnik.

Na vrhu Špika nad Policami je majhen zvon. Na njem piše: Mi smo alpinisti zato, ker ste vi utrli nam pot na vrhove. Generacija, ki je osvojila najvišje vrhove in stene Alp in Himalaje je utrla pot mlajšim, ki že segajo do zvezd nemo-gočega - in prav je tako.

Na Blejski Dobravi počiva naš prijatelj, ki je preminil. Pod tisto skalno ostrogo, kjer v pobočju rastejo trdoživi macesni, pod Kaminsko smerjo in Severnim razom v Mali Mojstrovki. (Mitja Košir).

Z Ajdne ali Stola se večkrat ozre oko na njegov poslednji dom. Spomin pa nehote uide na nepozabne plezarije v Rzeniku, Planjavi, Brani, Skuti, Koglu, Široki peči, Velikem Draškem vrhu, Triglavu ... ●

Junija 2006 bo pri Planinski založbi izšla knjiga,

ki je posvečena spominu na nekdanje dni in ljudi v naših gorah, prav tako pa tudi spominu na 27. aprila preminulega avtorja Vlasta Kopača, ki jo je z velikim veseljem pripravljal do zadnjega dne.

IVERÍ Z GRINTOVCEV

vtor je bil inženir arhitekt, ugleden javni in kulturni delavec, alpinist in gorski reševalec ter častni predsednik Planinske zveze Slovenije.

V knjigi nam Vlasto Kopač s svojo radoživostjo pripoveduje o nekdanjih časih in ljudeh v naših gorah na južnem delu Kamniško-Savinjskih Alp. Vsebina je zaokrožena v navidez preproste zgodbe o ljudeh in dogodkih. Pripovedi ves čas zrcalijo prvobitnost, vmes pa zažarijo posamezne posebnosti, povedane preprosto in mimogrede. Zavemo se, da gre za nekaj starodavnega in dragocenega, kar je avtorjeva beseda otela pozabi.

Vse zgodbe, ki so bile objavljene v Planinskem vestniku od leta 1940 in drugod, je temeljito dopolnil ali celo napisal na novo. Knjigo prepletajo njegove številne izredne perorisbe, ki doslej še niso bile objavljene v njegovi samostojni knjigi. Sedaj je vsaj del njegovega obsežnega dela pred nami.

Kot priznan oblikovalec je knjigo, ki ima 240 strani, tudi sam skrbno oblikoval in jo

opremil s kar 221 različnimi ilustracijami. V njej je 21 njegovih inicialk, 70 njegovih vinjet in 36 risb ter 81 fotografij in 4 barvne priloge. Knjigo je uredil France Malešič, izšla pa bo kot šesta v zbirki Med gorskimi reševalci.

Knjigo Vlasta Kopača **IVERÍ Z GRINTOVCEV**, je mogoče naročiti po prednaročniški ceni 3500 SIT (po izidu bo cena 4400 SIT) na naslov Planinska zveza Slovenije, Dvoržakova 9, 1000 Ljubljana – e-mail: planinska.zalozba@pzs.si – Telefonska naročila: (01) 434 56 84, (01) 434 56 80, fax (01) 434 56 91.

Vsebina: Obledele podobe iz Grintovcev – Pomenki na poseki – Severna stena Turske gore v snegu – Zavetišče pod Skuto – Kako smo po vojni začeli znova – Iglu na Malih podéh – Nekaj etnografskega drobiža iz Kamniških Alp – Velikoplaninska pastirska bajta in nekaj njenih značilnosti – Kapela Marije Snežne na Veliki planini – Pastirska torila z Velike planine – Andrejkova Manca z Velike planine – Gorski vodnik in reševalec France Erjavšek – V spomin Karlu Tarterju – Alpinist in gorski reševalec Pavle Kemperle – V steni Kogla zapisan spomin – Na ogledih v Štruci – Iz Kokre čez Kočno v Konec – Iz preteklosti Velike planine – Kati in Zefa z Dovje ravni – Krajevna imena na prisojni strani Grintovcev – Manj znani izrazi in besede

Čez sive plošče Vežice

Smer Geršak-Grčar

✍ in 📷 Boris Strmšek

Neko junijsko soboto smo se zapodili v Kogel in nato dalje čez Skuto, kjer nas je še pozdravil sneg. Ko smo se pozno ponoči privlekli nazaj v Kamniško Bistrico in prespali v spalnih vrečah kar zraven doma, se je en član ekipe odločil, da je bilo za ta vikend dovolj. Tako smo za Vežico ostali trije. Sredi dopoldneva smo se spotikali po dolini Kamniške Bele proti Korošici. Preden pripelje pot do Rzenika, smo zavili proti Šraj peskom in po ozki dolini proti sivim stenam, ki so se dvigale zgoraj. Čez skok, kjer je treba kar poplezati, navzdol se mnogi kar spuščajo z vrvjo, smo prišli pod Vežico, razvlečeno ostenje brez izrazitega vrha. Bilo mi je kar poznano, čeprav nisem tukaj kaj prida plezal. Nekajkrat sem bil tukaj z Markom Lukičem in Andrejem Grmovškom, ko sta plezala in opremljala smer Last minute, ki je z oceno 8a+ še vedno najtežja več raztežajev dolga smer v slovenskih stenah. Ko smo tokrat prišli pod steno, smo si izbrali precej opevano smer, ki spada menda med najlepše petice v naših gorah. Poteka čez najvišji del stene Vežice. A kar hitro smo ugotovili, da je ostala skica z opisom v dolini, nobeden od nas pa ni vedel, kje smer vstopi. Na srečo je mobilna telefonija izredno koristna zadeva in včasih rešuje.

Čez sive plošče

Sicer sem slišal že za kar nekaj smeri, da so »naj«, vendar sem nato ugotovil, da so sicer prav spodobne, vendar samo ene od mnogih. Kot na primer Sivi ideal v Jerebici – še zdaleč ni tako lepa, kot zatrjujejo nekateri, je pa resna in izredno priporočljiva za ljubitelje pravega alpinizma. Tudi Raz Jalovca je pač ena od priporočljivih smeri, ki bi jih moral preplezati vsak alpinist, vendar nič kaj posebnega. Kakšen omembe vreden lep raztežaj se najde v marsikateri smeri. Vendar toliko lepih raz-

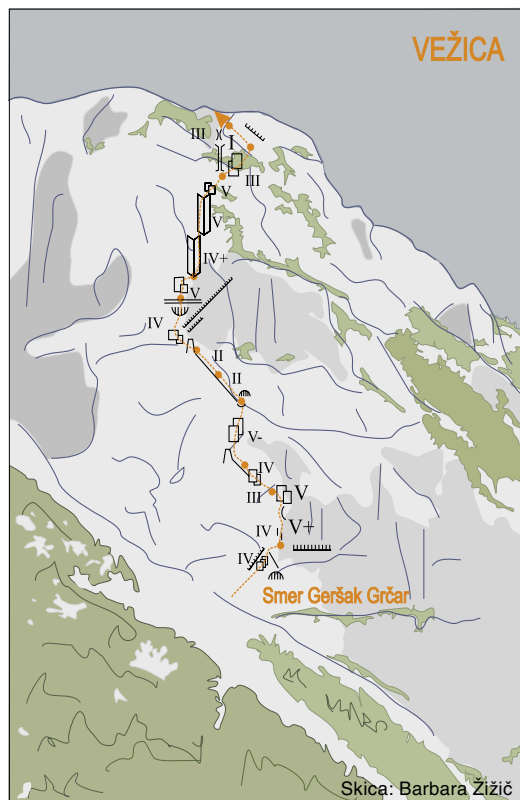
težajev skupaj kot v smeri Geršak-Grčar v Vežici le stežka najdete v naših stenah. Že sam pogled na steno vam daje vedeti, da je tukaj doma plezanje čez zares lepe in kompaktne plošče iz sivega apnenca. Stena sicer daje videz precej večje težavnosti, kot jo boste kasneje našli, vendar pa gre zagotovo za eno najlepših smeri pete stopnje v naših gorah. Še posebej,

ker gre za zelo zanimiv tip plezanja, ko se vam zdi, da se spravljate v neprehodno skalo, nato pa se vam oprimki sproti odkrivajo, prav tako pa na klini, ki vas počasi vodijo čez steno. Nekaj težav vam lahko naredijo le smeri, ki potekajo v neposredni bližini in se nekajkrat prekrizajo z GG-jem. Ne pustite se zavesti.

Ko smo tako zrlí navzgor in se nam najprej niti sanjalo ni, kje bi lahko potekala smer, nas je telefon vsaj nekoliko rešil. Dobili smo nekaj napotkov za iskanje vstopa in v spomin so prišli tudi nekateri podatki iz opisov, ki smo jih prej že nekajkrat prebrali. Poiskali smo travnato gredo, ki reže steno v spodnjem delu od leve proti desni. Pod gredo na levi strani vodi navzgor razbit kot, desno ob njem pa plošče, kjer najdeš lep prehod in nekaj klinov. Nato je treba po gredi še kakšnih 10 m proti desni pod razčlemba, ki nas bodo vodile čez sive plošče. Zrem navzgor in vse skupaj zgléda kar težko. Ni mi prav jasno, kje poteka smer. Verjetno bi bilo z opisom lažje. Pa kaj, tudi prva plezalca ga nista imela. Tako Bojan Pollak o vzponu pred skoraj štiridesetimi leti pravi: »Barbka in Peter Ščetinin sta leto prej preplezala Akademsko smer, za katero pa nismo prav vedeli, kje poteka. In ko sva z Vidom Grilcem takrat plezala tole najino smer, se nama je ves čas zdelo, da je tukaj pred nama že nekdo plezal. Kar videla sva nekakšne črne lise od čevljev, vendar pa se je kasneje izkazalo, da se nama je tako samo zdelo. Sicer pa je šlo plezanje brez težav, prehodi pa so se odpirali kar sproti. Je pa že dolgo od tega in se je seveda težko spomniti vseh podrobnosti.« Sedaj je tam kar lepa vrsta smeri, predvsem v ploščah levo od smeri Geršak-Grčar pa bodo zagotovo nastale še kakšne nove, saj stena še ni povsem obdelana. Delo za moderne plezalce.

Alpinisti gredo do vrha

Varovališča v GG-ju so sedaj opremljena s svedrovci, zato vsaj to nekoliko olajša iskanje in prežene dvome, ali smo še prav ali ne. Je pa že prvi raztežaj čez sive plošče dokaj napet, saj je treba splezati krepko petico. Navpična zajedica z dobrimi oprimki se konča pod previsom, pod katerim je treba prečkati levo čez gladko ploščo na strmo gredino. Sledi raztežaj po gredini proti levi navzgor, z vrha stebrička

pa čez plošče proti desni, kjer nas čaka zelo lepo plezanje. Nato spet lažji del čez gredino proti levi navzgor, na koncu katere pa nas spet obidejo dvomi o poteku smeri. Navzgor vodi na videz težka, a logična zajedica, levo za vogalom pa zgléda kar gladko. Kasneje sem izvedel, da poteka po zajedici navzgor tako imenovana »padalska« varianta. Tukaj so namreč mnogi padali. Jaz sem se kljub temu odločil za izlet okoli vogala, kjer sem našel nekakšno logično nadaljevanje. A sem ga vseeno nekoliko »pihnili«. Po lažjem delu sem šel preveč nazaj proti desni in prišel v sosednjo smer (menda »Tik pred dvanajsto«). In še trenje sem si naredil takšno, da sem komaj vlekel varovališču, a nekoliko drugačni. Pa si nato nisem delal kakšnih posebnih skrbi. Namesto petice sem nato splezal raztežaj šestice in prečil čez čudovite plošče nazaj proti levi, kjer vodi čez plošče navzgor sistem zajed. Po originalu bi pač prišel tja kar naravnost, mi pa smo naredili majhen (in nekoliko začinjén) ovinek. Sprane zajedice iz odličnega apnenca, kjer nas kljub

vsemu čakajo spodobni oprimki, vodijo proti veliki gredi v zgornjem delu stene. Plezanje je tukaj zares uživaško, izpostavljenost pa že kar precejšnja. Daleč spodaj so melišča, proti zahodu pa greben Zeleniških špic. Prva plezalca sta na koncu zajed pod kamini zavila v desno čez plošče, večina pa sedaj pleza kar naravnost čez lažje kamine, ki pa so prav prijetni. Na gredini, ki je okrašena z gruščem in travo, je največjih težav konec, do vrha je treba le najti prehode čez vršno steno. Nekateri se od tukaj sicer spustijo po vrvi nazaj čez steno – vendar, ker smo vseeno pravi alpinisti, plezamo dalje proti vrhu. Možnosti je več, mi pa smo naredili kratek ovinek proti levi in nato plezali navzgor čez zajedu in kamine proti ruševju na vrhu stene. Tukaj se najde tudi kakšno manj prijetno mesto, skala ni več takšne kvalitete, kakor je bila spodaj, vendar pa gre za precej lažje plezanje in čez manjše skoke se počasi približamo vrhu stene. Ko nas pozdravijo zelene trate med ruševjem na vršni planoti, je za nami zares ena najlepših petic v slovenskih stenah. Čaka nas le še iskanje prehodov skozi labirint ruševja čez vrhove Vežice in nato dalje nad Vršiči. Takrat nam je popoldansko sonce nagajivo mežikalo, skica smeri pa nas je čakala v avtomobilu daleč spodaj v Kamniški Bistrici.

Dostop: Kilometer in pol od spodnje postaje žičnice na Veliko planino je na desni strani prostor za parkiranje, od tam pa vodi naprej markirana pot po dolini Kamniške Bele. Pod slapom Orglice ulovimo stezo, ki se odcepi od markirane poti levo in poteka desno od slapu navzgor čez strma gozdnata pobočja. Kmalu pridemo do Skoka, kjer je treba nekoliko poplezati, za sestop pa so opremljena sidrišča in se lahko spustimo z vrvjo. Nad Skokom nas poti vodi nekoliko levo in kmalu smo pod steno, kjer nas pozdravi široko melišče – Šraj peski. Od začetka stene Vežice je do vstopa še kakšnih deset minut. 1.30 - 2.30 h.

Sestop: Ena od možnosti je spust po vrvi izpod velike gredine. Z vrha stene pa krenemo dalje čez vršno planoto Vežice proti Vršičem. Med tema ostenjema vodi navzdol nekoliko neprijeten sestop čez strma skrotasta pobočja. Najbolje se je odpraviti dalje proti Dedcu. Najenostavnejši sestop je med Vršiči in Dedcem, kjer nas navzdol vodi dobro uhojena pot in nato nazaj pod steno do vstopa v smer. V slabi uri bomo nazaj pri vstopu v smer, v dolino pa je še kakšno uro hoje po smeri dostopa.

Vodniška literatura: Kamniška Bela – Repov kot, PZS, 1993. Slovenske stene, Didakta, 2003. ●

Ledno srečanje v Franciji

Vsak začetek leta je v Franciji, v Argentière la Bessée pri mestecu Briançon, tradicionalno mednarodno srečanje lednih plezalcev, katerega se je tudi letos udeležilo 800 plezalcev iz vse Evrope. Tja sta se na povabilo organizatorjev podala tudi Erik Švab (AO SPDT) in Klemen Premrl (AO Tržič). Prvi dan sta v dolini Fournel povezala dva slapova: Davidoff (II/5, 200 m, 1,5 h) in za njim isti dan še slap Caligula (IV/5+, 150 m, 2 h). V najbolj zahtevni in zanimivi steni Tete de Gramuzat v dolini Fressinieres sta naslednja dva dni preplezala dve zahtevni in strmi smeri: Gramuzat directe (IV/6, 320 m, 3,5 h), ki spada med ekstremne klasike tega območja, in nato Central Scrutinizer, ki je z oceno V/6 in višino 300 metrov ena izmed najzahtevnejših v tej steni.

T. J.

Tabor mladih alpinistov v Chamonixu

Med 11. in 20. marcem se je v Chamonixu odvijal zimski alpinistični tabor za mlade slovenske alpiniste. Glavni namen plezalnega tabora je bil mladim alpinistom pokazati najpomembnejše evropsko središče zimskega alpinizma. Komisija za alpinizem pri Planinski zvezi Slovenije je razpisala dvanajst mest za alpiniste mlajše od 26 let. Na razpis se jih je prijavilo precej več in Podkomisija za vrhunski alpinizem je na podlagi minulih vzponov izbrala ekipo. Nekaj alpinistov je pred odhodom udeležbo odpovedalo zaradi drugih obveznosti ali poškodb. V Chamonix so se tako odpravili David Debeljak (AO Rašica), Špela Dežman (AO Radovljica), Anže Marenče (AO Kranj), Aljaž Tratnik (AO Idrija), Matjaž Jeran, Rok Blagus (oba AO Lj. Matica), Dejan Koren (AO Vipava), Aleš Česen (AO Kranj) in Matej Kladnik (AO Kamnik). Tabor sta vodila Tomaž Jakofčič (AAO) in Tina Di Batista (AO Lj. Matica). Kotizacija udeležencev ter subvencija Komisije za alpinizem je pokrila stroške bivanja udeležencev tabora ter večinoma tudi stroške žičnic. Še tik pred zdajci je bila izvedba tabora vprašljiva zaradi dolgotrajnega obdobja slabega vremena in velikih količin svežega snega. Vremenska napoved za prve dni tabora je obetala izboljšanje, zato se je tabor z dvodnevno zamudo vseeno pričel in uspešno izpeljal. Udeleženci so preplezali naslednje smeri:

Mt. Blanc du Tacul, Gervasuttijev steber (6a, A1, 800 m): Blagus, Jeran; Modica Noury (III, 5+, 550 m): Česen, Koren; Gabarrou Albinioni (III, 4+, 550 m): Kladnik, Dežman, Debljak. Mt. Dolent (Pre de Bar), Madnes Tres Mince (III, 5, 500 m): Marenče, Tratnik, Di Batista, Jakofčič, Česen, Koren, Blagus, Debeljak. Les Droites, Lagarde Direct (IV, 4+, 800 m): Marenče, Tratnik. Aig.

Carree, Frendo Ravel (II, 5, 500 m): Di Batista, Dežman, Debeljak. Pointe Farrar, Farraon (II, 4+, 5c, 400 m): Česen, Koren. Aig. du Midi, Frendojev steber (III, 4, 5c, 1000 m): Di Batista, Česen, Koren; Couloir en S (V, 4, 1000 m): Blagus, Debeljak, Jakofčič, Marenče, Tratnik.

Vreme je bilo večino časa tabora lepo, a zelo hladno. Na žalost so velike količine novozapadlega snega in dokaj slabe ledne razmere nekoliko pristrigle peruti izkušenejšim mladim alpinistom. Ti tamkajšnje gore že poznajo in so prišli v Chamonix z bolj ali manj izdelanimi načrti. Le-te so morali na kraju samem nekoliko spremeniti. Kljub vsemu je bila opravljena odlična zimska ponovitev dolge skalne smeri ter preplezanih nekaj dolgih lednih in kombiniranih smeri. Polovica udeležencev je tokrat prvič pozimi plezala v pogorju Mt. Blanca. Ti so večinoma plezali smeri, ki so zaradi trenutno dobrih razmer in sestopov po smereh deležne številnega obiska, logistično manj zahtevne, a tudi varne pred snežnimi plazovi. Vseeno so naši alpinisti z obiski različnih področij dodobra spoznali pogorje in si o plezanju tam lahko ustvarili jasno sliko. Poudariti velja, da nobene od omenjenih smeri naši alpinisti niso plezali samo do konca težav, kakor je v navadi, temveč do vrha gore ali roba stene.

T. J.

Iz sončne Španije

Klemen Novak (AO Jesenice, GAM Alicante), ki trenutno študira v Španiji in Mario Aldeguer (GAM Alicante) sta pred kratkim preplezala kombinacijo smeri Epolón Central in The Edward's Finish (V+/IV, 600 m) v 1407 metrov visoki gori z imenom Puig Campana. Na dostopu so ju na začetku smeri prehiteli štirje Španci, zato sta na začetku ubrala levo varianto po skrotju in tako elegantno prišla do začetka izrazitega stebra, ki ga odlikuje velika zračnost, dobra skala, sem in tja kak klin in zrna težavnost. Ko se greben konča, je možnost sestopa po skrotju proti desni, ali pa nadaljevanje po razbitem grebenu, za kar se je odločila tudi špansko-slovenska naveza. »Slediš najlažjim prehodom, malo hodiš, malo plezaš, obiraš skrotje in sredozemsko grmičevje, dokler ne prispeš do zadnje strme stopnje, po kateri poteka The Edward's Finish,« sta opisala zadnji del smeri. Po 120 metrih težjega plezanja Edwardovega izstopa sta priplezala na vrh. Novak in Aldeguer sta za celotno kombinacijo smeri potrebovala šest ur. Dejala sta, da je bil sestop kar pester; poln grmičevja, majavega skrotja in iskanja prave smeri.

T. J.

Črni kal

Neutrudna Betka Galičič nam je po dolgem času ponovno poslala nekaj novic o njenih delih. Pravi, da je obnovljena večina smeri v sektorju F

v Črnem kalu. Po dolgotrajnih vrtnarskih delih je narejenih še deset novih, nekoliko lažjih smeri. V sektorju G sta levo od smeri Flancat dve novi, prav tako lahki smeri, začneta in končata se skupaj. Leva je Labodji spev (4c, 18 m), desna pa Tudi angeli jočejo (4c/5a, 18 m).

Desno od smeri NSK v sektorju C je nova smer Jahača (5b, 16 m). Desno od nje oz. levo od Carpe diem je nov Kreš test (5b, 15 m), ki gre na sidrišče Carpe diema. Desno od Carpe diema sta še dve novi: Bingel bongel (5a, 15 m) vstopi po Carpe diemu in se po dveh klinih odcepi desno, Heker (6a, 15 m) pa vstopi desno. Obe smeri se končata na istem sidrišču. Betka opozarja, da v Hekerju manjka prvi klin, ker ji je zmanjkalo elektrike. Pravi, da ga bo v kratkem dodala.

Smer Thorn birds (sektor H) je do nadaljnega zaprta, ker si je na polici sredi smeri začasno bivališče našel krokar. V izogib plezanju po pomoti in krokarjevemu stresu sta bili iz smeri pobrani prvi dve ploščici. Prav tako naj se ne bi plezalo sosednjih smeri Pavijan in Vrtinec rož. V veliki osapski steni sta Internacionalna in Netopir zaprti od januarja do septembra zaradi gnezdenja sokola selca. Očividci poročajo, da plezalci zapore ne upoštevajo ter da zna biti sokol ob motenju precej jezen in celo napadalen. Veljalo bi upoštevati zaporo in pustiti sokola pri miru. T. J.

Klub 8a

Pred kratkim je klub 8a dobil nova člana. Svojo prvo smer omenjenih težav je uspel preplezati Rajko Zajc (AO Kamnik). Najbolj mu je ležala previsna Samsara v Mišji peči. Precej manj kot fantov je deklet, ki so spravile pod sebe katero od smeri z oceno 8a, zato je njih občudovanje še večje. Prav tako v Mišji peči je že nekaj dni pred Rajkom zavriškala Katja Bajec (Akademski AO), ko je vpela vrvo v sidrišče Oktoberfesta. T. J.

Podor v Kotečniku

V Kotečniku je prišlo do nevarnega podora v sektorju Kača. Zgornji del Opice, ene izmed najlepših smeri v sektorju, je skupaj s sidriščem padel na tla. Balvan s sidriščem služi sedaj za priklenjanje psov ter kot opomnik, da tudi varnosti športnih smeri ne gre slepo zaupati. T. J.

Nova smer v Grandes Jorasses

Philippe Batoux in Lionel Daudet sta preplezala novo smer Little big man v zakotni vzhodni steni Grandes Jorasses. Francoza sta pričela s plezanjem 14. marca. Povzpela sta se na Lastovičje

sedlo po Lastovičjem ozebniku (III M5+, 350 m) in od tam začela plezati med klasično Gervasuttijevo smerjo in smerjo Groucho Marx. 250 metrov kombiniranega sveta z oceno M6, A1 ju je pripeljalo na veliko polico pod najstrmejšim delom stene. V tem 350 metrov visokem delu sta naletela na težave do A3, M5, 6a. Na vrhu sta imela še 200 metrov lažjega, a neprijetnega kombiniranega terena z oceno M2. Francoza sta smer plezala devet dni in sicer v t.i. kapsul stilu. To pomeni, da sta v steni imela dva tabora, iz katerih se nista vračala v dolino, temveč sta iz njih napenjala statične vrvi in se vedno znova vračala le do tabora. Smer sta alpinista posvetila možema, ki sta bila majhna po postavi, a velika po dejanjih: Jeanu Christophu Laffaillu, ki je zadnjo zimo umrl na Makaluju, in Damieniu Charignonu, katerega je le dan pred njunim odhodom v steno zasul snežni plaz. Sicer ima stena tudi velik zgodovinski pomen. Gervasuttijeva smer je predstavljala eno najtežjih smeri tedanjega časa in lokalci jo ocenjujejo kot precej zahtevnejšo od bližnjega Walkerjevega stebra. Gagliardone in Gervasutti sta smer preplezala v dveh dneh, 16. in 17. 8. 1942. Težave v smeri so danes ocenjene s 6a, A2, 750 metrov. T. J.

Za kamniško smučko in cepin

Minilo je 18 let, odkar je bilo organizirano zadnje, petindvajseto, nekdanje zelo popularno tekmovalstvo v veleslalomu na Kamniškem sedlu za Štuparjev memorial. Čeprav je takrat zmanjkalo volje in energije za nadaljevanje, je kljub temu ves čas tlela ideja, da bi ga ponovno oživili. V letošnjem letu je ta ideja z novimi generacijami članov AO Kamnik dozorela v realizacijo. Tako je bil v nedeljo, 9. aprila 2006 izveden "Kamniški memorial za smučko in cepin", ki je bil posvečen spominu vseh članov PD Kamnik, ki so svojo življenjsko pot končali v gorah. Vendar tokrat prireditelvi ni imela tekmovalnega značaja. Start je bil nad Pastirci, kjer je bil tudi cilj. Vmes pa je bilo potrebno v treh urah prehoditi oziroma presmučati pot do kočice na Kamniškem sedlu, kjer je bila kontrolna točka, in

© Vladimir Habjan

nazaj. Podelitev diplom, ki so jih dobili vsi, ki so se prijavili in prehodili oziroma presmučali zahtevano pot, je bila nato skupaj z malico v Kamniški Bistrici. Memoriala se je udeležilo 85 pohodnikov oziroma smučarjev. Koča na Kamniškem sedlu je bila zasilno odprta. Prireditelji, AO PD Kamnik in tokratni glavni organizator, Franc Miš, pa pričakujejo, da bo ta prireditev postala tradicionalna.

Bojan Pollak

Z dobro opremo v vertikalno

Alpinistični klub Vertikalna tudi letos pripravila spomladansko tržnico rabljene in nove opreme za športno plezanje, alpinizem in pohodništvo. Odprla

se bo v petek, 2. junija 2006, ob 14. uri v plezališču Turnc pod Šmarno goro (Tacen). (V primeru dežja se dogodek prestavi na 9. 6. 2006.)

Dogajanje

Obiskovalci bodo imeli priložnost za nakup ali prodajo rabljene opreme v komisijki prodaji, sodelovale pa bodo tudi športne trgovine s predstavitvijo novosti. Dogajanje na tržnici bomo popostrili s tekmo v »slepem plezanju« in koncertom skupine Unimog, poskrbljeno pa bo tudi za hrano in pijačo.

Z dodatnimi informacijami vas pričakujemo:

Zlatko Plešnik, 041 704 571, vijko@siol.net

Katja Podergajs, 031 633 874, katja.podergajs@voljatel.net

Maja Belimezov, 041 979 659, belimezov@siol.net

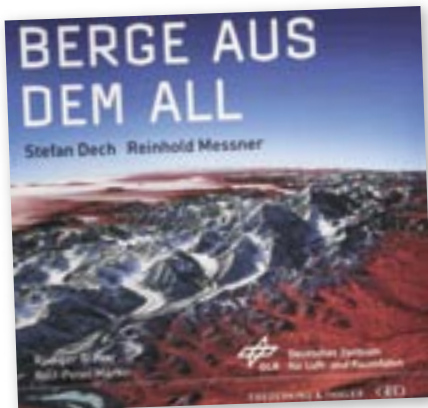
literatura

Odkoder je svet neizmerno lep

Berge aus dem All (Gore iz vesolja), S. Dech, R. Glaser, R. Messner, R. Martin, Frederking & Thaler Verlag GmbH, München, 2005.

Človekova želja po vzponu v višave nima omejitve. Ko postane vrhovi gora prenikzi, uporabi letalo, ko postane zrak predeček tudi za letalo, uporabi satelite in vesoljska plovila (Shuttle). In više ko človek gre, lepši je videti svet pod njim – čudovite oblike, barve, vesoljski mir – vse drobne zemeljske težave z oddaljenostjo izginevajo. Razkošna knjiga, ki jo je izdalo Nemško središče za zračne in vesoljske polete (Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt), samo potrjuje gornjo tezo. Svet dobiva dobesedno nezemeljsko podobo, ko ga pogledamo širše, z velike oddaljenosti ga vidimo takorekoč kot celoto. In ko se izjemni količini podatkov, ki jih zbirajo sateliti ali vesoljska plovila, pridruži še moč računalnikov, nastanejo slike, ki jih brez teh človeških pridobitev preprosto ne

bi mogli videti. Številne tehnike zajema podatkov, od običajnih fotografij preko infrardečih in radarskih podatkov so ob računalniških obdelavah zaživele v bogato opremljeni knjigi kot »dar, ki se človeku odpira iz velike oddaljenosti« (Stefan Dech). Tako 120 slik govori, da razdalja izčisti pogled, odpira druge perspektive, preprosto človeku kar ponuja v razmislek, kakšen

je svet. Majhen in lep iz daljave. Velik in zapleten od blizu? Morda. Knjiga Gore iz vesolja je dar, ki bo vsakogar znova in znova poklical, da se bo za treutek pomaknil nekam v vesolje in opazoval svet pod seboj. Isti svet, na katerem

živi. Morda bo ob povečavah našel svoj vrh, svojo dolino, svojo goro, ali vsaj svojo gorsko verigo. Nešteto gorovij prepleta zemeljski obod in večino so posneli sateliti in predstavili računalniki v kar srhljivi natančnosti. Znova in znova moramo pri slikah omenjati sodobne računalniške obdelave, ki so z raznimi preslikavami in tehnikami denimo omogočile »pogled« tudi od tam, odkoder sateliti sploh niso smeli, in videti tisto, kar so morda deloma zakrivali tudi oblaki. Ena od najiminitnejših slik v knjigi je denimo pogled na celotno verigo Alp nekje iznad osrednje Nemčije. Celotni lok lepo zaokroža zamolklo modrina Sredozemlja na drugi strani. Knjiga je sestavljena po celinah, najprej si ogledamo Evropo, gremo v Azijo, Afriko, se iz Severne Amerike spustimo preko Srednje v Južno, zatem pa prekrizarimo še izgubljena pacifiška prostranstva – Indonezijo, Avstralijo in najvišjo celino na Zemlji – Antarktiko. Naravne skulpture, posnete z višin od 25 do 600 kilometrov nad Zemljino oblo, predstavljajo celotne verige gora (Alpe, Himalaja, Andi ...), posamezna gorovja (denimo Denali na naslov-

nici) ali zelo podrobne dele (krater Vezuva, vrh Everesta ...). Večina komentarjev, ki jih je knjiga doživela v svetu, govori o »podobah, ki jemljejo dih«, o »Zemlji v vsem njenem sijaju« in podobno. Dodatno vrednost pa knjigi, ki je bila medtem že prevedena tudi v angleški jezik, dajejo še literarni in strokovni prispevki ustvarjalcev knjige, nekaterih sodelavcev in znanih planinskih piscev.

Tako izvemo marsikaj o nastanku fotografij, hkrati pa denimo z Reinholdom Messnerjem, Mauricem Herzogom ali Sirom Edmundom Hillaryjem razmišljamo o gorah, o tisti trdnih, visokih gorah tam nekje v vesolju – za Zemljane visoko nad nami, za satelite in bralce (gledalce) knjige globoko spodaj. Globoka, razmišljujoča, filozofska razglabljanja odpirajo nove poglede in kličejo k novim razmislekom. In znova vabijo k pogledom – pogledom na ta lepi svet pod nami. Da pa je pogled še bolj jasen, poskrbi izčrpna razlaga vsake slike – od dneva nastanka, uporabljene tehnike do glavnih poudarkov na sliki, ki gledalcu omogočijo boljše orientacijo. Z lupo ali ostrim pogledom bodo bralci pogosto vzklikali: »Poglej tole! In tisto tam!« Iz razdalje postanejo stvari jasne.

Marjan Bradeško

Goropisni atlas Alp

Atlante orografico delle Alpi. SOIUSA: Suddivisione orografica internazionale unificata del Sistema Alpino, Sergio Marazzi, Priuli & Verlucca, Scarmagno (Torino), 2006.

Knjižni trg je prepoln vsakovrstnih in tudi bolj ali manj razkošno opremljenih publikacij, vendar so med njimi razmeroma redke resnične novosti. Ena takšnih je pravkar

izšli Goropisni atlas Alp Sergia Marazzija, ki je »z razumom in ljubeznijo« pregledal dosedanje delitve in imenovanja Alp ter njihovih skupin in tako sledil potrebi, da bi spremenil »naravni nered« v »kulturni red«. Opravil je izjemno zahtevno delo, ko je pregledal neštete publikacije (od slovenskih so navedene Miheleve Julijske Alpe, Klinarjeve Karavanke, Fickove Kamniške in Savinjske Alpe, večavtorski Vodnik po slovenski planinski poti in Bil sem na Triglavu, žal vedno le prve izdaje iz 70. let 20. stoletja), zemljevidne prikaze in delne razdelitve.

Alpe od prelaza Bochette di Altare, ki jih loči od Apeninov, pa do vzhodnih obronkov pri Dunaju, Gradcu, Mariboru in Ljubljani in do godoviškega prelaza, kjer se začnejo Dinarske Alpe, je razdelil in poimenoval po enotnih načelih. Predstavil je v Italiji do zdaj veljavno, a zastarelo razdelitev iz leta 1926 in delitev Alp ali le njihovih delov, ki je v rabi pri posameznih državnih planinskih organizacijah. Naj posebej navedem le dve delitvi: v italijanski iz leta 1926 so Julijske Alpe obsegale ves Visoki Kras in Gorski Kotar, k Alpam pa so pritevali tudi Nizki Kras od Vipave do južne konice Istre. Izhodišče za zdajšnjo delitev slovenskih Alp pa je leta 1984 pripravil Jurij Senegačnik, 1999 pa v Naravno-geografski regionalizaciji Slovenije, objavljeni v Geografskem atlasu Slovenije, kot soavtor dopolnil Miha Pavšek. Avtor se za sodelovanje zahvaljuje obema navedenima, pa Planinski zvezi Slovenije, Inštitutu za geodezijo in fotogrametrijo FAGG in osebno še Franciju Savencu ter Miroslavu Črnivcu.

Delitev Alp ponazarjajo številni nazorni zemljevidi in pregledne razdelitve na skupine višjega reda: oba dela Alp (Zahodne in Vzhodne Alpe, ki ju ločuje črta od Bodenskega h

Dragi planinci in planinke,
Radio Ognjišče vas po novem razveseljuje 2x tedensko:

- ob četrtek ob 9.30 z rubriko Vabilo na pot
- ob petkih ob 17.00 prisluhnite oddaji Doživetja narave

Vabljeni k poslušanju!

Comskemu jezeru), 5 velikih sektorjev, 36 sekcij, 31 relativnih sektorjev, 132 podsekcij in 30 relativnih sektorjev. Skupine nižjega reda so spet razdeljene na številne skupine.

Za nas je seveda zanimiva predvsem delitev slovenskih Alp, pa še ta je za naš prikaz mnogo preobsežna. Zato le nekaj »lažjih« primerov. Slovenske nekarbonatne Centralne Alpe so uvrščene v Jugozahodnoštajersko robno gorovje (= Kobansko) s Košenjakom, Radelco-Kapunarjem in Kozjakom v ožjem smislu – po zemljevidu sodeč stoji domačija, na kateri je bil rojen moj oče, tako v drugo- kot v tretjeimenuvano območje, saj ju ločuje potok Čermenica, ki teče prav skozi to domačijo. Kaj pa Pohorje? Uvrščeno je v območje Slovenskih Predalp, ki se delijo naprej v Zahodne Slovenske Predalpe (Škofjeloško-Cerkljansko, Polhograjsko in Rovtarsko hribovje), Vzhodne Slovenske Predalpe (Posavsko hribovje) in na Severovzhodne Slovenske Predalpe, ki se delijo na Strojno s Pohorjem in na Vitansko-Konjiško hribovje (Paški Kozjak v širšem smislu). To zadnje je seveda že karbo-

natno. Poglejmo še omejitve Julijskih Alp, ki so seveda del Vzhodnih Alp, v njih pa predstavlja 34. sekcijo »Julijske Alpe v širšem smislu«. Te obse-

gajo območje med Jesenicami, Ratečami, Žabnicami, Pontebbo, Železno dolino, Pušjo vasjo, Glemino, Tarčentom, Nemami, Špetrom Slovenov (Čedad je izključen!), Korado, Soško dolino med Plavami in Mostom na Soči, dolino Bače, Petrovim Brdom, Selško Soro do Železnikov in vzhodnim robom Jelovice (Bled je izključen!). Črta, ki poteka od Mosta na Soči do Žage in po Terski dolini čez greben Muzcev na Karnico in po dolini Rezije do Resiutte (Na Beli), jih deli na Julijske Alpe v ožjem pomenu in na Julijske Predalpe. Delitev »pravih« Julijskih Alp na Vzhodne in Zahodne je ustaljena in jo tvorijo Ziljica, Jezernica, Predel, Koritnica in Soča do Žage.

Avtor uporablja slovenska imena tudi zunaj območja Slovenije, povsod tam, kjer je to smiselno, tako npr. Žabnice, Jezernica, Rudni vrh, Strma peč, Ivanac, Tilment, Južno Beneškoslvensko hribovje itn. Nekaj imen je popačenih, vendar zaradi tiskovne napake (npr. Loska stena, Koritnika, Klanska Skabina) ali pa so nerodno postavljena (npr. ital. Gruppo Lopiča-Muzcev, kar je slov. skupina Lopiča in Muzcev).

Vsekakor gre za zelo pomembno delo, ki bo tudi pri nas našlo interesente in najbrž tudi tako ali drugače odmevalo.

Tone Wraber

Alpinistova želja prerasla »prizemljenost«

Okrog edinega sveta, Matevž Lenarčič, Didakta, Radovljica, 2006.

Človek je na svet pod seboj in na širna obzorja okoli sebe najprej pogledoval z vrhov visokih gora in višje je stopila njegova noga, več novih razgledov je uzrlo njegovo oko. Iskal je višje in dlje, a nikjer konca vedno novih svetov in novih obzorij. Zazrl se je v ptico in njen let, svoboden, neomejen v višino in daljavo. Vedno, ko je s pogledom sledil njenemu letu, je izginila daleč nekje za obzorjem. Torej tam nekaj je, tam mora nekaj biti. Potem ne gre drugače, kot da sledi ptici na njenem zračnem potovanju. Ikarjev sen je zdaj že davno udejanjen, izzivi, podobni Ikarjevim, pa še vedno zvabljajo sodobne iskalce širnih zračnih prostranstev na pot. Visoko in daleč ...

Matevž Lenarčič je eden izmed tistih, ki so se jim vrhovi gora, tudi tistih najvišjih in najteže dosegljivih, zazdeli preblizu zemlje. Seveda mu kot vrhunskemu alpinistu še vedno pomenijo veliko izpolnitev želje po odkrivanju skrajnih meja svojega lastnega bivanja, dale so mu vse, kar je lahko zajel v prgišče svoje duše, a so mu tudi veliko vzele, pravzaprav največ, kar lahko vzamejo – veliko prijateljsko sožitje, ki se je končalo v pogubnem plazju sredi visoke alpske stene.

Tej zemljskosti se je lahko iztrgal le po poti v neki drug element, v široko Helijevo naročje. Najprej kot jadralni padalec, seveda z gorskih vrhov, kajti le od kod bi lahko poletel alpinizmu zapisan človek. Od jadralnega padala do letala je, čeprav se vse dogaja v istem elementu, seveda dolga pot in Lenarčič jo je prehodil s trdnim namenom, da bo v zraku tudi ostal.

Oddaja "Čez hribe in doline"
vsak tretji četrtek v mesecu ob 17. uri

107.5 MHz

**RADIO
UNIVOX**

e-mail: info@univox.si

Njegov curriculum vitae, vznemirljivo zapisan – bolje rečeno: pripovedovan –, je zaradi odkritosrčnosti in literarne doslednosti napeto branje, naslov knjige, v katero je zgodba strnjena, pa zgovorno opozarja na bistvo pisateljskega dosežka: gre preprosto za potopisno pripoved o letenju okoli edinega sveta, ki je, kot avtor večkrat poudari, kljub najrazličnejšim pogledom na zgodovinska umovanja o našem času in prostoru res in še vedno okrogel. Ker pa je realist – kaj pa mu drugega visoko v zraku preostane – še pove, da je tak ali drugačen pogled na Zemljo stvar zornega kota. Zato si je izbral najpreprostejšo in hkrati najbolj ranljivo izmed vseh aeronavtičnih možnosti. Letenje z ultralahkim letalom, brez varnosti zmogljivih potniških udobnežev ali strahotne moči nadzvočnih krilatcev. V tisti mali lupinici je obkrožil našo Zemljo v osemdesetih dneh, tako kot v znameniti Vernovi pripovedi

njegov junak, častitljivi gospod Phileas Fogg.

Med Lenarčičevo realnostjo in Vernovo fikcijo seveda ni in ne more biti nikakršnih povezav, ker gre za dvoje dogodkov s povsem

različnih zgodovinskih ravni, se pa pozornejšemu bralcu predvsem tam, kjer z Matevžem trepeta pred vsemogočno Birokracijo, ne glede njen na sistemski, politični ali geografski izvor, in skupaj z njim preklinja uradniški primitivizem, porodi bistvena ugotovitev. Kako preprosto je bil urejen svet 19. stoletja, ko je imel mister Fogg težave le s prometnimi sredstvi, in kako zapleten je svet 21. stoletja, ko kljub najodobnejšim potovalnim pripomočkom o našem gibanju odločajo učlovečeni paragrafi!

Seveda Matevž Lenarčič, ko govori o svojem potovanju, pripoveduje predvsem svojo lastno zgodbo, ki se je pletla v utesnjeni kabini malega letalca. Ta zgodba pa je eno samo navdušujoče plavanje nad dovršeno raznovrstnostjo našega edinega sveta in hkrati spoznanje, da je pot pomembnejša od vsega preostalega, tudi od cilja, kajti le-ta je zgolj neizbežen konec vsake poti.

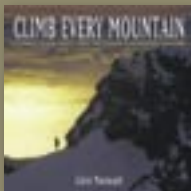
Mitja Košir

**Iz Mladinske knjige Trgovine,
KNJIGARNE KONZORCIJ,
Slovenska 29, Ljubljana**

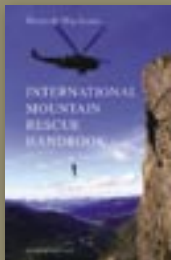
Colin Montearth
**CLIMB EVERY MOUNTAIN:
A journey to the Earth's
Most Spectacular High
Altitude Locations**

Frances Lincoln, april 2006
(232 strani, trda vezava, 300
barvnih fotografij, cena 10.716,00 sit)

Evokativen tekst, čudovite fotografije, knjiga Climb Every Mountain je izredno delo - opisuje 12 Montearth-ovih odprav (Tibet, Butan, Alaska, Mongolija, Nepal, Grenlandija, Patagonija, Nova Zelandija, Karakoram in Antarktika).

O avtorju: Colin Montearth - je eden najbolj znanih in najbolj objavljenih novozelandskih fotografov in piscev ki pišejo o severnem polu, južnem polu in različnih gorskih področjih. Kot že 35 let dejaven alpinist je Colin Montearth sodeloval v številnih gorskih raziskovalnih ekspedicijah po vseh kontinentih.

Hamish MacInnes
**INTERNATIONAL MOUNTAIN
RESCUE HANDBOOK**

Frances Lincoln, maj 2005
(361 strani, mehka vezava, barvne fotografije,
tabele, skice, cena 7.283,00 sit)

Ta ilustriran vodič tehnik gorskega reševanja je postal že standardni priročnik za gorske reševalce po vsem svetu.

Pokriva najrazličnejša področja in teme, ki se tičejo gorskega reševanja: oprema, reševalni psi, sestava snega, reševanje izpod plazov, reševanje z vitli, reševanje s helikopterji in še veliko drugih pomembnih elementov moderne reševanja. Gre za najbolj popolno in dovršeno knjigo o gorskem reševanju danes.

O avtorju: Hamish MacInnes - je svetovna avtoriteta na področju gorskega reševanja in je v ospredju gorskega reševanja že več kot 45 let. Njegove tehnike reševanja, od katerih jih je mnogo opisanih v knjigi International Mountain Rescue Handbook, predstavljajo standarde za številne gorske reševalce po svetu.

Jožeta Žumra ni več

Konec leta 2005 sem izvedel, da je moj prijatelj Jože Žumer resno bolan. Z ženo sva ga šla obiskat v Klinični center. Bil je v veliki sobi, kjer so okrevali bolniki po operacijah na glavah. Bala sva se srečanja z njim, saj sva vedela, da z glavo ni šale. Toda Jože je bil tak kot vedno. S značilnim humorjem nama je pravil zgodbe o svoji zahtevni operaciji. Kot šalo nama je celo razlagal, kako izgublja spomin in ga je nekaj časa skrbelo, da mu kradejo večerjo, a se je potem zavedel, da enostavno vse pozabi ... Potem pa je potožil, da je že sit poležavanja in končno odločno rekel:

»Še malo, da pridem k sebi, potem moram pa začeti delati nekaj ustvarjalnega!«

Ustvarjalnost, kreativnost, to je bil Jože! Njegova neskončna domišljija, njegove velikokrat nore zamisli so bile tisto, s čimer nas je navduševal, nas pritegnil in potegnil za sabo.

Spoznala sva se davnega leta 1973 na Akademskem alpinističnem odseku. Takrat sva bila oba enako zagnana dvajsetletna študenta, ki sva se prišla učiti plezanja v gorah. Tisto jesen in zimo sva nekajkrat skupaj pohajala po Julijcih, poletje 1974 pa je bilo na nek način najino. Preživela sva teden dni v stenah nad Zapotokom v Trenti, s prijatelji zlezla na Mont Blanc in preplezala še nekaj smeri v naših stenah. Vendar so bile njegove plezalske ambicije večje od mojih. Meni je bilo dovolj, da sem se potepal po neznanih krajih, on pa si je želel vedno težjih vzponov. Našla sva si vsak svojo družbo, vendar vedno ostala prijatelja.

Na društvu smo ga vedno občudovali, kako lepo je plezal! Morda se sliši smešno, toda

pleza se res lahko na različne načine. Lahko si posiljen in se nekako grobo prebiješ čez težave, lahko pa si talentiran in elegantno kot mačka preplešeš čez ključna mesta. Tak je bil Jože! Kot, da bi

bil rojen za premagovanje skalnih ovir. V svojem času je v alpinizmu dosegel marsikaj. Pravi spomenik njegovih uspehov mu je v svoji zadnji knjigi postavil Tine Mihelič, naš vzornik, Kugy modernega časa. Takole je zapisal o vzponu v Malem Koritniškem Mangartu:

»Najtežji raztežaj je vodil Jožko, ki ga moram res pohvaliti. Mislim, da je bil v dolgi vrsti mojih soplezalcev največji mojster. To plezanje se je dogajalo v času, ko je bilo že slutiti nove ideje v ple-

zalstvu in Jožko, ki je dvanajst let mlajši od mene, je spadal med pionirje novega vala. V vsej smeri ni napravil nobenega prekrška zoper pravila čistega prostega plezanja.«

Kaj več bi si alpinist Jožetovega kova lahko želel kot tako odkrito priznanje izpod Tinetovega peresa?

V mojem dnevniku Jože ni nastopal skoraj dvajset let. Pred desetimi leti pa se je najino staro prijateljstvo spet obudilo. Jože se je medtem vrnil v svoj Koper, postal učitelj geografije in aktiven jamar. Našo družino je navdušeno vabil v kraško podzemlje. Najinima najstnikoma so bile dogodivščine pod zemljo silno všeč. Nama pa tudi! Kar navada je postala, da nas je za sinov rojstni dan Jože popeljal nekam pod zemljo: v Hankejev kanal, v Brinščico, Martinjsko jamo, Labodnico, Krempljak in kaj vem kam še. Otroka ni bilo treba prepričevati. Navdušeno sta sodelovala v njegovih akcijah. »Joško je car!« Bi si pedagog lahko želel še večjega priznanja kot tako najstniško izjavo?

Njegove akcije pa so bile vredne človeka z domišljijo! Broditi smo morali po potoku na dnu Dimnic in iskati ne vem kakšne hrošče, vlačili smo njegovo fotografsko kramo in prestavljali zapletene sisteme bliskavic in prvih digitalnih fotoaparátov, študirali smo netopirje v jamah, popisovali nemarne podpise jamarjev pod zemljo (enkrat je kisló gledal, ko smo naleteli na velik napis »Joško mona!«), včasih pa smo samo blodili po nepreglednem Matarskem krasu, iščoč vhod v brezno, do kamor naj bi kazale »jamarske markacije« - zlomljene vejice na grmovju, za katere se je seveda izkazalo, da ne vodijo nikamor ... Nepozabno je bilo praznovanje njegovega rojstnega dne julija 1997, ko nas je zbral z vseh vetrov in nam napolnil vikend najprej z vzponom po soteski Gačnika, nato z ogledom utrdb iz prve svetovne vojne v dolini Tolminke, kot vrhunec pa še z dolgim pohodom po osamljenih krnskih gorah, ki ga zagotovo nobeden od velikih in malih takratnih udeležencev do danes ni pozabil.

Nekajkrat smo se morali njegovim idejam tudi upreti. Ni se nam recimo dalo novembra, po prvem snegu, kolovratiti po kaninskih podih iščoč vhode v neznana brezna, ki se menda prav po taki prvi belini rada izdajo ostremu jarmarskemu očesu ...

Po svojih podvigih je bil znan tudi v širši Sloveniji. Marsikdo se še spomni, kako so mediji poročali o odkritju toplih vrelcev na dnu našega malega morja. Kdo jih je našel? Naš Jože! Pa ne pod vodo. Na zemljevidih morského dna, ki so jih naredili Američani, je odkril nenavadne luknje in sklepal, da jih je v debelem mulju na dnu lahko naredil le podvodni izvir. Izkazalo se je, da je imel prav. Le človek z Joškovo kreativnostjo in načinom razmišljanja se je lahko domislil česa takega.

Pogrešali bomo Joškove telefonske klice, ki smo jih dobivali na najbolj nenavadnih krajih sveta, manjkale nam bodo njegove navdušene razlage in zamisli.

Vsem, ki smo ga imeli radi, ga razumeli in občudovali, nam bo neznansko manjkal naš kreativni prijatelj z obale.

Andrej Stritar

Pohod po Otmarjevi desetki

Zadnjo soboto v februarju je Planinsko društvo Vipava v sodelovanju s krajevnimi skupnostmi Podraga, Vrabče in Štjak organiziralo pohod po Otmarjevih poteh. Nastal je po zamisli velikega ljubitelja gora in narave, nekdanjega podraškega župnika Otmarja Černilogarja. Njegova pobuda je bila, da bi pohodniki obiskali 10 cerkva, v vsaki pa bi izvedeli kaj o kulturnem pomenu cerkve, njeni dediščini in zgodovini. Začetek pohoda je bil pri cerkvi sv. Urbana pred Podrago. Udeležence pohoda je pot popeljala do župnijske cerkve sv. Mohorja in Fortunata v Podragi. Po vzponu do treh cerkva v Tabru nad Vrabčami smo se spustili v dolino Raše, kjer je bila najnižja točka pohoda in obiskali cerkve sv. Martina, sv. Tomaža in sv. Antona puščavnika. Po vzponu k sv. Katarini je sledila še zadnja točka poti in sicer do cerkve sv. Jakoba v Štjaku. Pot je bila zanimiva zaradi lepih razgledov, zaradi vzponov in spustov, počitki ob cerkvah so bili polni duhovne energije. Za udeležence pohoda so bila pripravljena postajališča in pogostitev s kuhanim vinom, domačim likerjem, čajem ter pecivom. Pohod, ki je trajal okrog dvanajst ur, je bil letos že drugič in bo odslej tradicionalen.

Vida Durn

Kako poznamo naše gore?

Goro na sliki mnogi občudujejo, a le malokdo obišče. Katera gora je to?

Tokrat bo za nagrado aktivna športna majica Trekmates, ki jo ponuja spletna trgovina z gorniško opremo www.kibuba.com.

Pravila naše igre smo objavili v januarski številki. Odgovore sprejemamo do 25. 5. 2006.

Rešitev iz prejšnje številke:

Aprilska uganka je bila očitno precej težka, saj smo dobili le 19 pravih odgovorov. Na sliki je bila Krnčica, gora zahodno od Krna. Izžrebana je bila Urška Drogenik iz Ljubljane, ki ji bo spletna trgovina www.kibuba.com podarila čutaro Trekmates. Tisti, ki ste se zmotili, ste na sliki prepoznali Krn, Rodico in Tolminski Kuk.

Andrej Stritar

Analiza nesreč in reševalnega dela v letu 2005

Število nesreč v letu 2005, v katerih je posredovala Gorska reševalna služba Slovenije, je najmanjše v zadnjih petih letih. Na zmanjšanje števila nesreč so odločno vplivale vremenske razmere. Kljub temu pa je število nesreč, ki so se zgodile planincem na nadelanih poteh, še vedno enako desetletnemu povprečju. Tudi število smrtnih primerov se ni zmanjšalo in sledi zgledu minulih let.

Začetek leta je zaznamovala obsežna iskalna akcija dveh čeških alpinistov na območju Triglava. Akcija, v kateri sta sodelovali postaji Mojstrana in Bovec, je dobila epilog šele v poletnih mesecih. Tudi pri drugi veliki akciji je šlo za reševanje tujih planincev, tokrat dveh Slovakov v Prisanku. Spet je bilo potrebno sodelovanje več postaj, ki je trajalo več dni. Vzrok so bile izredno slabe vremenske razmere.

Sodelovanje helikopterja v akciji (78) je tudi v letu 2005 skrajšalo bolečine prenekateremu ponesrečencu in olajšalo delo reševalcev. Pojavilo pa se je tudi nekaj problemov. Poleti je možno posredovanje helikopterja tudi do 21. ure, a posadka konča delo ob 19. uri. Pojavilo se je tudi vprašanje, ali mora poleteti helikopter, kadar tisti, ki kliče na pomoč, ni poškodovan, ampak le ne more nadaljevati ture. Odgovor je pritrdilen, saj s tem rešimo nekoga, ki je ogrožen, odlaganje reševanja pa bi bilo verjetno usodno. Spet je prišlo na dan vprašanje plačevanja reševanja nepoškodovanega. GRS res ne zaračunava svojega dela, a policija, če pomaga s helikopterjem, to delo zaračuna. V tujini se za tak primer lahko zavarujemo, v Sloveniji ta možnost še ni ustrezno urejena.

Med smrtno ponesrečenimi gorniki se je povečal delež gornikov iz vzhodnoevropskih držav. To so udeleženci zgoraj omenjenih akcij. Na srečo posledice niso vedno tako tragične. Tuje planinske organizacije in posameznike bo

treba na ustrezen način obvestiti in opozoriti na vremenske razmere in druge okoliščine glede varnosti v naših gorah.

Pogostost nesreč po dejavnosti ostaja v običajnih mejah: nezdodam na poteh sledijo brezpotje, plezanje in turno smučanje. V oči bodejo aktivnosti v zraku, delo, vodne dejavnosti, gorsko kolesarjenje, nesreče na cestah, iskanje pogrešanih oseb – skratka, tiste, ki s planinstvom nimajo neposredne zveze, zahtevajo pa akcije GRS, ker reševalci ZD, gasilci in pripadniki CZ niso niti usposobljeni niti primerno opremljeni za delo v strmih in prepadnem svetu.

Podobno je s pogostostjo vzrokov nesreč, pri katerih že od nekdaj prevladujejo zdrsi in padci v najrazličnejših možnih različicah v kopnem, zasneženem in poledenem svetu. Mnoge nesreče se ne bi zgodile, če bi prizadeti bolj spremljali svoje zdravje, bili ustrezno telesno pripravljene in opremljeni ter na splošno nared za turo, ki se je lotevajo. Nesreča na Prisojniku in še katera nadvse zgovorno svari pred neupoštevanjem vremenske napovedi in brezbriznostjo ob slabem vremenu ali kar vremenskemu obratu ob začetku ture. Marsikdaj dobimo vtis, da se posamezni planinci junačijo, ne načrtujejo ture in slepo drvijo v svojo pogubo. Posebno tragičen in poučen je primer planinca, ki je proti vsem pravilom varnosti s sopotnikom vabil ustavljanje s cepinom na strehi Grintovca, ki se izteka v prepad.

Ugotovitve ob analizi nesreč 2005

Mnogim obiskovalcem naših gora manjka znanja o pravilnem gibanju in nevarnostih v gorah, za to potrebni opremljeni ter telesni in duševni pripravi. Med potjo v gore posebno starejši ne preverijo, kako je z njihovim zdravjem. Z organiziranimi izleti pod vodstvom

Primerjava osnovnih podatkov za zadnjih pet let

	Štev. akcij	Štev. oseb	Poškodovanih	Število obolelih	Število mrtvih	Reševal. ur	Sodeloval helikopter	Sodeloval zdravnik
2001	262	287	139	16	32	8.983	125	157
2002	286	310	160	34	30	8.525	112	161
2003	277	312	156	34	38	7.982	94	165
2004	301	323	160	24	32	8.931	98	156
2005	232	258	117	21	33	8.483	78	109

usposobljenih vodnikov bi bilo v naših gorah zagotovo manj nesreč.

Splošna spoznanja ob pregledu poročil o akcijah:

- V nevarnih okoliščinah se pogosto zgodi nesreča, ker planinci ne znajo hoditi po različno zahtevnem svetu (travnata pobočja, korenine, grušč, kraške škraplje, vrtače, balvani). Zato toliko padcev, zdrsov, sportikov in izgube ravnotežja tudi ob lepem in suhem vremenu. S poznavanjem osnov znanja o tem bi vsak zelo veliko storil za svojo varnost.
- Podobno je z udeleženci planinskih izletov brez ustrezne opreme, uporabe pohodnih palic v prestrmem, skalnatem ali zasneženem svetu, brez svetilke, brez napitka v čutarici, brez informacij o razmerah in vremenski napovedi. Vse to nepripravljene planince postavi pred zahtevno preizkušnjo.
- V Sloveniji še vedno ni v navadi, da bi si planinci pripravili načrt izleta po poti, na katero se odpravljajo. Takšen načrt bi že doma pokazal, da se morajo temeljito zanimati o zahtevnosti poti, njenih značilnostih in trajanju, morebitni potrebni pomoči vodnika ali izkušenega planinca, potrebni opremi, možnih počivališčih in morda koči, prometnih zvezah ter predvidenem času vrnitve.
- Na markiranih planinskih poteh, še večkrat pa zunaj njih, planinci zaidejo, se izgubijo in se ne znajo orientirati. Vsaj ob uporabi planinskega zemljevida, da ne omenjamo kompasa, bi bilo veliko manj iskanja, neprosto voljnih bivakov itn.
- Različne aktivnosti planincev so v izpostavljenem svetu vse prevečkrat izvedene ob nepopolnem in slabem varovanju ali celo brez njega.
- Udeleženci skupinskih pohodov vse prevečkrat radi zapustijo skupine in gredo po svoje. Tak primeri se velikokrat končajo z iskalnimi akcijami ali še slabše.
- Samohodci (zlasti v zimskem času) žal premalo razmišljajo o tem, da bodo v sili ostali brez pomoči.
- Sporočanje o stiskah ali potrebi po pomoči zelo olajša mobilni ali radijski postaja, žal pa slišnost ni povsod in vselej zagotovljena. Kar nekaj težav je reševalcem povzročalo

netočno sporočanje o potrebni pomoči, o kraju, kjer je ponesrečenec, in napake v posredovanju informacij itn.

- Nezgode in nesreče jadralskih padalcev, gorskih kolesarjev in športnikov na vodi bi morale iz preventivnih ozirav analizirati ter obravnavati organizacije, ki gojijo te športe.

Rezultati anket, opravljenih med obiskovalci gora v zadnjih 4 letih

- **Članstvo v PZS:** med anketiranimi je bilo pozimi 75 % članov PZS, poleti pa 50 %. Žal članstvo v PZS še ne pomeni, da so člani boljše pripravljeni in opremljeni za hojo v gore kot drugi – večših je celo nasprotno.
- **Priprava na turo:** poleti je v 8 mesecih pred anketo kar 60 % vprašanih opravilo v povprečju le 3 vzpone (vsaj 3 ure hoje). Pa vendar se jih je večina odpravljala na celodnevno turo po zahtevni poti. Prav pomanjkanje kondicije je vzrok za mnoge nesreče; to je razvidno tudi iz analize nesreč, saj se vidi, da se nesreče najpogosteje dogajajo v popoldanskem času pri sestopu.
- **Znanje o gorah:** skoraj polovica jih je prebrala kakšno strokovno planinsko literaturo, vendar predvsem zemljevide in planinske vodnike.
- **Oznaka težavnosti poti:** redki so vedeli, kaj pomeni oznaka zahtevna oz. zelo zahtevna pot in kakšno opremo bi potrebovali na taki poti.

- **Čevlji:** viden je napredek, kajti le 4 % anketiranih je imelo slabo obutev.
- **Baterijska svetilka:** s seboj jo je imelo le 45 % planincev. Najpogostejši izgovor je bil: saj smo načrtovali turo tako, da se bomo vrnili pred temo. Kot da se njim ne more nič zgoditi.
- **Čelada:** pozna se opozarjanje v zadnjih letih. Čelade uporabljajo le tisti, ki redno zahajajo v gore. Na zahtevnih poteh je imelo čelado le 7 % vprašanih. Pri tem je najhuje z modnimi gorami – predvsem s Triglavom. Na zelo zahtevnih poteh je imelo čelado 34 % planincev. Odstotek so pomagali dvigniti predvsem tujci.
- **Samovarovalni komplet:** na zelo zahtevnih poteh ga je imelo 30 % planincev. Žal take poti pri nas večinoma niso tako tehnično opremljene, da bi bilo na njih preprosto uporabljali komplet. Že pri vzponu na Mangart je treba vponke prepeti najmanj 170-krat. Tudi najtežji in najbolj obiskani del poti na Triglav, od Kredarice do Malega Triglava, je popolnoma nepripraven za uporabo kompleta.
- **Cepin:** kar 66 % vprašanih je izjavilo, da so se naučili ustavljanja s cepinom. Na vpra-

šanje, kako se ustavljaš z njim, niso vedeli odgovora. Tudi to, da jih je imelo cepin s sabo le 35 %, nas ni ravno prepričalo o njihovem znanju.

- **Plazovna žolna:** dejstvo, da jo je imelo s seboj le 15 % anketiranih, pove vse. Najpogostejši izgovor je bil: je predraga, pa tudi nevarnost plazov danes ni velika. Dan pred anketo je bila nevarnost 3. stopnje, na dan ankete pa 2. – po analizah nesreč je največ zasutih prav pri teh stopnjah.

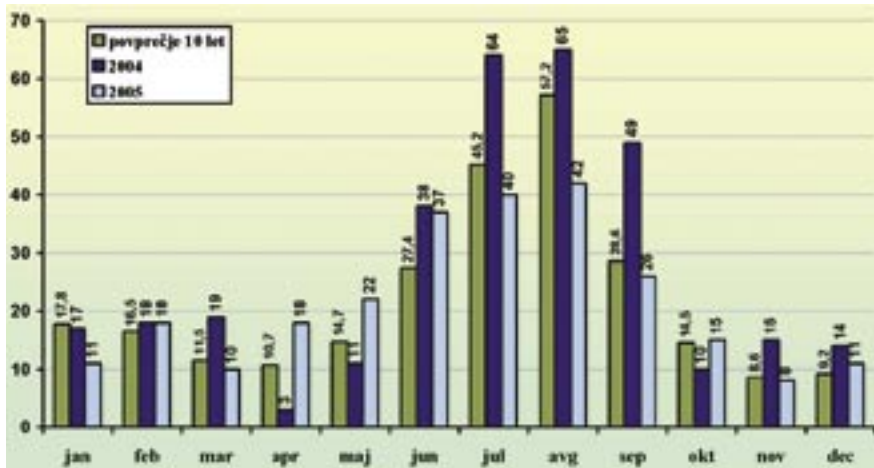
Kako se ljudje odločajo, ali bodo vzeli določen kos opreme s seboj? V glavnem doma, na toplem, ocenijo, da so razmere take, da tega in tega ne bodo potrebovali. Včasih celo takrat, ko stopijo iz avtomobila, ugotovijo, da je sneg južen in ne bodo potrebovali cepina in derez ter jih pustijo v avtu. To, da se razmere spreminjajo z vsakim višinskim metrom, se jim ne zdi tako pomembno.

Ugotovimo lahko, da je le približno 20 % obiskovalcev gora fizično pripravljenih in primerno opremljenih za gibanje v gorah. Preostale smo med anketo seznanili s tem, kam se odpravljajo in kakšno opremo bi potrebovali. Vendar tega nihče ni upošteval: vsi so nadaljevali pot, po večini z besedami: "Hvala, ampak saj bomo šli le do tam, kjer je še varno". Vendar se ljudje navadno žal zavedo nevarnosti šele takrat, ko je že prepozno.

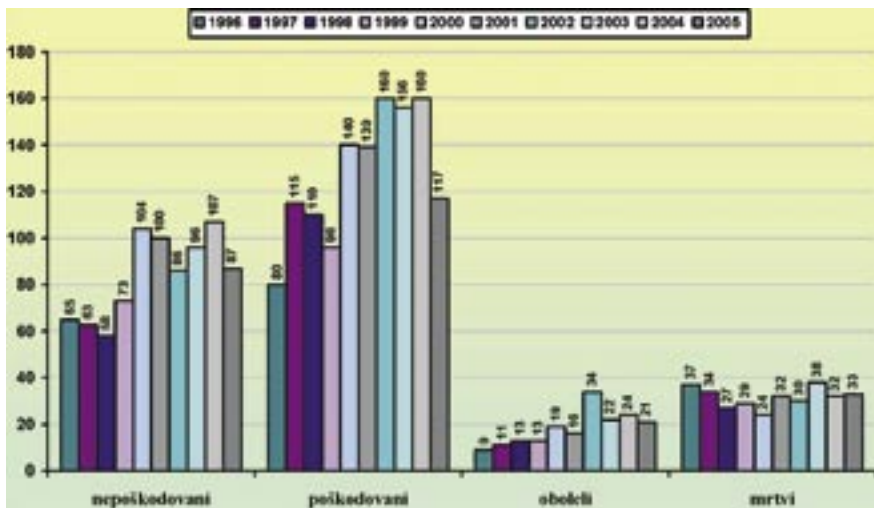
Kaj storiti, da bi se razmere izboljšale? Prvo je vsekakor izobraževanje: tečaji in opozarjanje. Le redka so PD, ki organizirajo kakšen tečaj. Na izletih se da kaj naučiti, vendar niso ravno najprimernejši za to – ko smo obremenjeni z željo po vrhu in utrujeni, zagotovo nismo najbolj dovezetni za učenje. Po drugi strani pa lahko po najbolj optimističnem scenariju pričakujemo, da bo to izobraževanje zajelo le kakih 20 % vseh obiskovalcev. Drugi, torej velika večina, pa bodo ravnali lepo po starem. In pota razmišljanja? Bi morda, po zgledu iz tujine, prepustili vso stvar zavarovalnicam, ki bodo reševale položaj v slogu: zlomil si si nogo – na glavi nisi imel čelade – plačaj reševanje? Ali pa tako, kot so letos storili v Italiji? Tudi pri nas se je kar hitro razvedelo, da če greš na turno smuko v Italijo, moraš imeti s seboj plazovno žolno, sicer plačaš kazen. Torej bo dela in razmišljanja več kot dovolj.

Število ponesrečencev po mesecih

Udeleženci nesreč v zadnjih 10-ih letih

Pregled reševalnih akcij

Zap.	Datum	Kraj nesreče	Udeležene	Starost udelež.	Kraj bivanja	Drž.	PD	Vrsta poškodbe	Vzrok
1	1. 1.	Završnica – SZ od Sivega Rebra, 800 m	Moški	57	Lesce	SLO	Da	Hujša bolezen	Bolezen
2	9. 1.	Polh. Dolomiti – Polhovec, 935 m	Moški	52	Zgornje Gorje	SLO	Da	Lažja bolezen	Telesna nepripravljenost, bolezen, alkohol
3	9. 1.	Polh. Dolomiti – Polhovec, 910 m	Moški	62	Ribnica	SLO	Da	Lažja poškodba	Padeč; zdrs na poledeneli poti
4	9. 1.	Graben med M. in V. Mojstrovko, 2200 m	Ženska	24	Postojna	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; zdrs zaradi spotika
5	10. 1.	Ratitovec–Kosmati vrh, 1543 m	Moški	55	Dol pri Hrastniku	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; zdrs na veji v sipkem snegu
6	30. 1.	Voje – Lušev graben, 800 m	Moški	46	Trbovlje	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; zdrs dereze zaradi odloma ledu
7	30. 1.	Kotovo sedlo, 1700 m	Moški	36	Ljubljana	SLO	Da	Nepoškodovan	Duševna nepripravljenost, izčrpan in premražen
8	30. 1.	Stol–Prižnica, 1800 m	Ženska	41	Ljubljana	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; dereza se ji je zataknila v gamašo
9	7. 2.	Mežaklja, na Tnalu, 800 m	Ženska	57	Lesce	SLO	Da	Lažja poškodba	Padeč; zdrs na poledenelih gozdnih tleh
10	10. 2.	Nanos – strma pot z Razdrtega, 700 m	Moški	50	Sežana	SLO		Hujša bolezen	Bolezen; onemogel
11	12. 2.	Rašica–Gameljne, 500 m	Moški	54	Ljubljana Črnuče	SLO		Hujša bolezen	Bolezen
12	15. 2.	Grintavec – Ovnov čir, 2000 m	Moški	29	Vodice	SLO	Da	Smrt	Nepriprava osebna oprema, padeč, zdrs
13	19. 2.	Mokre peči, 800 m	Moški	30	Podnart	SLO	Da	Smrt	Padeč; zdrs v ledenem slapu, sestopal brez varovanja
14	19. 2.	Peca – nad Tomaževo kočjo, 1500 m	Moški	52	Črna na Koroškem	SLO	Da	Lažja poškodba	Padeč; zdrsnil, čeprav je uporabljal dereze
15	19. 2.	Storžič – Mirova grapa, 2000 m	Moški	33	Radovljica	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; zdrsnil s smučmi med spustom v strmi grapi
16	20. 2.	Trnovski gozd – Poldanovec, 1100 m	Ženska	55	Kanal	SLO	Da	Smrt	Padeč; zdrs na poledeneli lovski stezi
17	6. 3.	Pot na Kališče, 910 m	Moški	46	Kranj	SLO	Da	Nepoškodovan	Bolezen
18	11. 3.	Velika planina, 1550 m	Moški	56	Trzin	SLO		Nepoškodovan	Zašel; taval v megli in temi
19	18. 3.	Konec, 1100 m	Moški	20	Zagorje ob Savi	SLO		Smrt	Padeč
20	3. 4.	Šmarna gora, 450 m	Ženska	71	Ljubljana	SLO		Lažja poškodba	Padeč; nerodno stopila
21	7. 4.	Sankaška pl.–Begunje, 800 m	Ženska	69	Bled	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; zdrs na trdi, s peskom posuti poti
22	8. 4.	Vodiška planina, 800 m	Ženska	46	Tržič	SLO	Da	Nepoškodovana	Zašla v gozdu, tavela v temi
23	10. 4.	Vrh Koble (Prbola), 1300 m	Ženska	21	Ljubljana	SLO	Da	Smrt	Padeč; zdrs na snegu po odločitvi, da prekinejo turo
			Moški	51	Ljubljana	SLO	Da	Nepoškodovan	Padeč sopotnice
			Moški	25	Ljubljana	SLO	Da	Nepoškodovan	Padeč sopotnice
24	17. 4.	Sveti Primož, 820 m	Moški	46	Stahovica	SLO		Lažja poškodba	Padeč; nestabilna hoja, alkohol
25	23. 4.	Mavrinc, 1350 m	Moški	31	Kranjska Gora	SLO	Da	Hujša bolezen	Bolezen
26	27. 4.	Uršlja gora, 1600 m	Moški	57	Maribor	SLO	Da	Lažja poškodba	Izčrpanost; telesna nepripravljenost
27	1. 5.	Nanos, 800 m	Moški	55	Koper	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; zdrs na stezi

Zap.	Datum	Kraj nesreče	Udeleženec	Starost udelež.	Kraj bivanja	Drž.	PD	Vrsta poškodbe	Vzrok
28	8. 5.	Šmarna gora, 550 m	Ženska	74	Ljubljana	SLO		Lažja poškodba	Padeč; zdrs na poti, suho
29	13. 5.	Ostenje v Grohatu, 1800 m	Moški	46	Lenart v Sl. Goricah	SLO	Da	Lažja poškodba	Padeč; zdrsnil med zabijanjem klina, nestabilna lega
30	14. 5.	Debela peč (Lovska koča), 1800 m	Moški	75	Housepipers	GB	Da	Hujša bolezen	Bolezen
31	14. 5.	Pobočje Sv. Jakoba, 650 m	Moški	54	Kranj	SLO		Lažja poškodba	Padeč, zdrs
32	21. 5.	M. Vratnik, 1250 m	Moški	55	Pula	CRO		Lažja poškodba	Padeč, zdrs; neprimerna osebna oprema, telesna nepripravljenost
			Moški	75	Hailsham	GB		Nepoškodovan	Izčrpan; neprimerna oprema in osebna pripravljenost
			Ženska	74	Hailsham	GB		Nepoškodovana	Izčrpana; neprimerna oprema in osebna pripravljenost
33	22. 5.	Polhograjska Grmada, 650 m	Ženska	63	Ljubljana	SLO		Hujša poškodba	Padeč; zdrs, neroden korak
34	28. 5.	Pot na Sv. Jakoba, 650 m	Ženska	53	Kamnik	SLO		Hujša poškodba	Padeč; neroden korak
35	29. 5.	Grmada, 800 m	Moški	78	Celje	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; zdrs na suhi poti med sestopom
36	3. 6.	Pot čez Prag (pod studencem), 2150 m	Moški	22	Washington	ZDA		Lažja poškodba	Neprimerna osebna oprema, nepoznavanje terena, zašel
37	4. 6.	Nanos – strma pot, 1000 m	Ženska	31	Ljubljana	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; sopotnica sprožila skalo
			Ženska	10	Ljubljana	SLO	Da	Lažja poškodba	Padeč, odlom skale
38	4. 6.	Debela peč, 1750 m	Ženska	33	Ljubljana	SLO	Da	Hujša poškodba	Padajoče kamenje zadelo plezalko
39	5. 6.	Stol–Starijski vrh, 1100 m	Moški	50	Kobarid	SLO	Da	Nepoškodovan	Izčrpan
40	6. 6.	Komna–Savica, 750 m	Ženska	65	D	IRL		Hujša poškodba	Padeč; zdrs na stopnicah na poti
41	8. 6.	V. peči, 1000 m	Moški	30	Velenje	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; zdrs na poti
42	11. 6.	Novi vrh–Suha Rodica, 1700 m	Moški	33	Žiri	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč v steni
43	11. 6.	Repov kot – konec lovske poti, 1600 m	Ženska	46	Radeče	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; stopil na kamen, ta pa se mu je spodmaknil
44	18. 6.	Veliki Draški vrh, 1800 m	Moški	29	Maribor	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; odlom skalnega bloka
45	18. 6.	Begunjščica, 2000 m	Ženska	58	Ljubljana Polje	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; zdrs med sestopom na stezi
46	18. 6.	Babe – Miškolinova smer, 1700 m	Moški	44	Celje	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; zdrs med plezanjem v steni
47	19. 6.	Komna–Pl. Na kraju, 1520 m	Ženska	44	Isl	ISL		Nepoškodovana	Bolezen
48	19. 6.	Šmarna gora – pod sedlom, 500 m	Moški	52	Ljubljana	SLO		Lažja poškodba	Padeč; zdrs zaradi nerodnega koraka
49	22. 6.	Sive police, 1650 m	Ženska	57	Ljubljana	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; zdrs na zagruščeni mokri stezi
50	24. 6.	Kozlov rob, 426 m	Ženska	38	Ljubljana	SLO		Lažja poškodba	Padeč; med hojo po razvalinah gradu padla v jamo
51	25. 6.	Koča pri Triglavskih jezerih, 1680 m	Ženska	40	Knežak	SLO	Da	Lažja poškodba	Padeč; zdrs na suhi poti
52	25. 6.	Pl. Pri jezeru, 1450 m	Ženska	23	Homec	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; oplazila in potisnila jo je krava, ki je pobezljala
53	25. 6.	Raduha – pot Bukovnik–Grohat, 1400 m	Ženska	21	Slovenj Gradec	SLO	Da	Lažja poškodba	Telesna nepripravljenost, padeč zaradi spotika ob korenino

Zap.	Datum	Kraj nesreče	Udeleženeec	Starost udelež.	Kraj bivanja	Drž.	PD	Vrsta poškodbe	Vzrok
54	26. 6.	Begunjščica, 1800 m	Ženska	49	Koper	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; zdrs med sestopom na poti
55	26. 6.	Žrelo – pot čez Psico, 1800 m	Ženska	61	Ljubljana	SLO	Da	Hujša bolezen	Izčrpana, slabost
56	26. 6.	Mavrinc, 1400 m	Ženska	54	Ljubljana	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; zdrs na mokri poti
57	29. 6.	Graben pod Luknjo, 1600 m	Moški	27	Praga	CZ	Da	Smrt	Padeč; zdrs, slabo vreme, neznan svet
			Moški	27	Praga	CZ	Da	Smrt	Padeč; zdrs, slabo vreme, neznan svet
58	29. 6.	Pot Mlinarsko sedlo– Zg. Ravni, 2200 m	Moški	35	Maribor	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; odlom skale med sestopom v nevihti
59	30. 6.	Nizki vrh–Strmica, 570 m	Moški	11	Tolmin	SLO	Da	Lažja poškodba	Padeč; spotik na poti med šolskim izletom
60	2. 7.	Trstje, 1700 m	Ženska	51	Selca	SLO	Da	Hujša bolezen	Telesna nepripravljenost, bolezen, slabost
61	3. 7.	Pot Storžič–Žrelo, 2000 m	Ženska	26	Kranj	SLO	Da	Lažja poškodba	Padeč zaradi spotika na poti
62	7. 7.	Pl. Strme, 900 m	Ženska	51	Igsselstein	NL		Nepoškodovana	Nepoznavanje terena, zakasnitev zaradi nevihte in teme
63	9. 7.	Nad Velim poljem, 1900 m	Moški	53	Renče	SLO		Lažja poškodba	Telesna nepripravljenost
			Moški	78	Kamnik	SLO		Hujša bolezen	Telesna nepripravljenost, bolezen
64	10. 7.	Pot Strane–Nanos, 800 m	Moški	63	X	SLO	Da	Smrt	Bolezen
65	11. 7.	Črne vode, 1250 m	Moški	58	Lancashire	GB	Da	Lažja poškodba	Padeč; zdrs na poškodovani poti
66	12. 7.	Bavški Grintavec (na grebenu)	Moški	18	Brasschaat	B		Nepoškodovan	Nepriprava osebna oprema, duševna nepripravljenost, nepoznavanje terena, zašel
			Moški	18	Brasschaat	B		Nepoškodovan	Nepriprava osebna in tehnična oprema, duševna nepripravljenost, nepoznavanje terena; zašel
			Moški	18	Brasschaat	B		Smrt	Nepriprava osebna in tehnična oprema, duševna nepripravljenost, padeč, nepoznavanje terena
67	14. 7.	Zahodna zajeda, 2000 m	Moški	30	Ljubljana	SLO	Da	Nepoškodovan	Odlom; nepoznavanje terena, zašel v zahtevnejšo smer
			Ženska	36	Ljubljana	SLO	Da	Nepoškodovana	Odlom; nepoznavanje terena, zašla v zahtevnejšo smer
68	15. 7.	Pohorje – Rožna dolina, 700 m	Ženska	35	Zg. Kungota	SLO		Hujša poškodba	Bolezen
69	16. 7.	Pod Kotovim sedlom, 1470 m	Moški	65	Kranjska Gora	SLO	Da	Hujša bolezen	Bolezen
70	17. 7.	Nanos – strma pot z Razdrtega, 800 m	Moški	70	Sežana	SLO		Hujša bolezen	Bolezen
71	17. 7.	Dvojno jezero, 1650 m	Moški	69	Guben - Berlin	D		Hujša poškodba	Padeč; stopil na kamen, ta mu je spodnesel nogo
72	24. 7.	Okolica Blejske koče, 1500 m	Moški	5	Ljubljana	SLO		Lažja poškodba	Padeč; spotik na poti, nepoznavanje terena
73	27. 7.	Ojstrica – Kopinškova pot, 2050 m	Moški	23	Mozirje	SLO		Nepoškodovan	Telesna in duševna nepripravljenost, nepoznavanje terena, izčrpana
			Ženska	23	Mozirje	SLO		Nepoškodovana	Telesna in duševna nepripravljenost, nepoznavanje terena, izčrpana
74	28. 7.	Triglav – Slovenska smer, 2000 m	Moški	59	Šentvid	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; med plezanjem stopil na vrvi in omahnil
75	28. 7.	Dvojno jezero, 1700 m	Moški	34	Belfast	GB		Hujša poškodba	Padeč; hodil po škrapljastem svetu
76	28. 7.	Javoršček, 900 m	Moški	47	Komen	SLO		Nepoškodovan	Nepoznavanje terena; zgrešil pot in zašel

Zap.	Datum	Kraj nesreče	Udeleženec	Starost udelež.	Kraj bivanja	Drž.	PD	Vrsta poškodbe	Vzrok
			Ženska	49	Komen	SLO		Nepoškodovana	Nepoznavanje terena; zgrešila pot in zašla
77	28. 7.	Prehodavci	Moški	22	GT Groningen	NL		Lažja poškodba	Padeč; zdrs na suhi poti
78	29. 7.	Čez Juho, 1700 m	Moški	69	Piran	SLO	Da	Smrt	Padeč; zdrs
			Ženska	73	Piran	SLO	Da	Nepoškodovana	Padeč sopotnika
79	29. 7.	Pod Ogradi (vrh Krnic), 1600 m	Moški	41	Ljubljana	SLO	Da	Nepoškodovan	Telesna nepripravljenost, nepoznavanje terena, izčrpan
80	29. 7.	Porezen–Pl. Otavnik, 1170 m	Moški	15	Ljubljana Vrhovci	SLO		Hujša bolezen	Telesna nepripravljenost, izčrpan zaradi vročine, dehidriran
81	30. 7.	Dolič	Ženska	20	Bad Mergentheim	D		Lažja poškodba	Padeč; nerodno stopila
82	31. 7.	Pod H. Vršičem, 2400 m	Ženska	23	Nova Gorica	SLO		Lažja poškodba	Padeč; spodneslo nogo na poti, neprimerna osebna oprema
83	2. 8.	Prehod Durce, 1700 m	Moški	49	Koper	SLO		Nepoškodovan	Padeč; zdrs na gladki, strmi poti
84	2. 8.	Mali Triglav, 2650 m	Moški	49	Neggitd	GB		Lažja poškodba	Padeč; nerodno stopil
85	3. 8.	Škrbina–Gubno, 2000 m							
86	4. 8.	Konjsko sedlo, 1770 m	Ženska	55	Domžale	SLO		Hujša poškodba	Padeč zaradi nerodnega koraka
87	6. 8.	Špik, SV-raz, 2100 m	Moški	46	Kamnik	SLO	Da	Nepoškodovan	Duševna nepripravljenost, nepoznavanje terena, zakasnitev
			Moški	40	Kamnik	SLO	Da	Nepoškodovan	Duševna nepripravljenost, nepoznavanje terena, zakasnitev
88	6. 8.	Triglav – SS, Dolga Nemška smer, 2250 m	Moški	21	Medvode	SLO	Da	Nepoškodovan	Padeč soplezalca, nepoznavanje smeri
			Moški	24	Preddvor	SLO	Da	Nepoškodovan	Padeč soplezalca, nepoznavanje smeri
			Moški	23	Kranj	SLO	Da	Lažja poškodba	Padeč, zdrs v steni, nepoznavanje smeri
89	6. 8.	Javorniško–Bašeljško sedlo, 1350 m	Moški	58	Trzič	SLO	Da	Nepoškodovan	Pozno na pot; neprimerna osebna oprema, nepoznan teren
90	9. 8.	Pl. Jezero–Blato, 1300 m	Ženska	40	Utrecht	NL		Hujša poškodba	Padeč; zdrs na spolzki poti
91	10. 8.	Orlove glave–Vogel, 1680 m	Ženska	48	Hilversum	NL		Hujša poškodba	Padeč; neroden korak na zasneženi poti
92	12. 8.	Rombon – pot Rupa–Črnjela, 1500 m	Moški	40	London	GB		Lažja poškodba	Zakasnitev; ujela jih je noč v neznanem svetu
			Ženska	36	London	GB		Nepoškodovana	Zakasnitev; ujela jih je noč v neznanem svetu
			Moški	14	London	GB		Nepoškodovan	Zakasnitev; ujela jih je noč v neznanem svetu
			Moški	1	London	GB		Nepoškodovan	Zakasnitev; ujela jih je noč v neznanem svetu
93	13. 8.	Žagarjev graben, 1100 m	Moški	10	Caedcea	ISR		Lažja poškodba	Padeč na grušču med sestopom
94	14. 8.	Triglav – SS, Nemška smer, 2050 m	Moški	41	Komenda	SLO	Da	Nepoškodovan	Zašel; v megli se je zaplezal in bivakiral
			Moški	49	Domžale	SLO	Da	Nepoškodovan	Zašel; v megli se je zaplezal in bivakiral
95	16. 8.	Grintavec–Jurjevec, 1950 m	Moški	24	Vilnius	LTU		Hujša poškodba	Duševna nepripravljenost, padeč, zdrs, nepoznavanje terena
96	17. 8.	Vadine–Kranjska koča, 1700 m	Moški	59	Bischofshofen	A	Da	Lažja poškodba	Padeč; zdrs zaradi nerodnega koraka
97	19. 8.	Štajerska Rinka – Steber, 1800 m	Moški	20	Celje	SLO	Da	Lažja poškodba	Padeč zaradi odloma velike skale med plezanjem

Zap.	Datum	Kraj nesreče	Udeleženeec	Starost udelež.	Kraj bivanja	Drž.	PD	Vrsta poškodbe	Vzrok
98	20. 8.	Klek, 1735 m	Moški	47	Škofja Loka	SLO	Da	Nepoškodovan	Zašel v gosti megli na neznanem svetu
			Ženska	46	Škofja Loka	SLO	Da	Nepoškodovana	Zašla v gosti megli na neznanem svetu
			Moški	44	Škofja Loka	SLO	Da	Nepoškodovan	Zašel v gosti megli na neznanem svetu
			Moški	43	Škofja Loka	SLO		Nepoškodovan	Zašel v gosti megli na neznanem svetu
99	20. 8.	Trnovski gozd–Gorenja Trebuša, 110 m	Moški	54	Slap ob Idrijci	SLO		Nepoškodovan	
100	25. 8.	Pod Hudičevim stolpom, 1600 m	Moški	40	Kranjska Gora	SLO	Da	Hujša poškodba	Padec zaradi ugreza v sneg
101	25. 8.	Storžič, 1850 m	Moški	46	Tržič	SLO		Hujša poškodba	Padec; izgubil ravnotežje, ker se mu je čevelj zagodil med dve skali
102	27. 8.	Huda škrbina, 2300 m	Moški	43	Budimpešta	H		Nepoškodovan	Nepoznavanje terena; zašel v megli in dežju
103	28. 8.	Tominškova pot, 200 m	Moški	71	Freinbach	CH	Da	Hujša poškodba	Padec; med hojo se je z nahrbtnikom ujel v varovalni klin na poti I
104	29. 8.	Pot Kriški podi–B. Gamsovec, 2000 m	Moški	62	Compoformi-do – Videm	I		Smrt	Bolezen
105	29. 8.	Vrtača, 1700 m	Moški	57	Beljak	A		Nepoškodovan	Nepoznavanje terena; zašel v megli in izgubil orientacijo
106	31. 8.	Pot Korošica–Ljubelj, 1450 m	Moški	68	Križe	SLO	Da	Hujša poškodba	Padec; zdrs na spolzki blatni poti zaradi neprimerne osebne opreme
107	3. 9.	Okrešelj, 1300 m	Moški	72	Izlake	SLO	Da	Lažja poškodba	Telesna nepriljubljenost; padec zaradi spotika na poti
108	3. 9.	Vrtaška planina, 1480 m	Ženska	46	Dresden	D		Hujša poškodba	Padec; zdrs na razmočenih prstenih tleh
109	4. 9.	Kredarica, 2500 m	Ženska	27	Maribor	SLO	Da	Hujša poškodba	Padec
			Moški	20	Medvode	SLO	Da	Hujša poškodba	Padec zaradi zdrsa v gušču
110	6. 9.	Lubnik, 475 m	Ženska	61	Škofja Loka	SLO		Hujša poškodba	Padec; zdrs na na mokri, spolzki poti
111	10. 9.	Mangart, pod vrhom, 2550 m	Moški	61	Wenzwnbach	D	Da	Lažja poškodba	Padec, zdrs
112	10. 9.	Raduha, prehod Durce, 1800 m	Ženska	53	Mengeš	SLO	Da	Lažja poškodba	Telesna nepriljubljenost; padec, zdrs zaradi nerodnega koraka
113	17. 9.	Hanzova pot na Prisank, 2450 m	Moški	17	S	SLK	Da	Smrt	Neprimerna osebna oprema, neupoštevanje vremena, strela
			Moški	18	Bratislava	SLK	Da	Smrt	Neprimerna osebna oprema, neupoštevanje vremena, strela
114	25. 9.	Kanjon Ribnice, 900 m	Moški	35	Maribor	SLO	Da	Nepoškodovan	Nepoznavanje terena; zašel s poti, bivak v temi na strmem pobočju
			Ženska	32	Maribor	SLO	Da	Nepoškodovana	Nepoznavanje terena, zašla s poti, bivak v temi na strmem pobočju
115	25. 9.	Prisank – Hanzova pot, 2400 m	Ženska	27	Beljak	A	Da	Nepoškodovana	Telesna nepriljubljenost; izčrpana na zahtevni poti, sneg
116	25. 9.	Komarča, 900 m	Ženska	35	Ljubljana	SLO	Da	Nepoškodovana	Neprimerna osebna oprema; zakasnitev zaradi teme
			Ženska	35	Ljubljana	SLO	Da	Nepoškodovana	Neprimerna osebna oprema; zakasnitev zaradi teme
117	30. 9.	Kožljak–Koseč, 1500 m	Moški	40	Turriaco – Turjak	I	Da	Nepoškodovan	Nepoznavanje terena, zašel
			Moški	42	Monfalcone – Tržič	I	Da	Nepoškodovan	Nepoznavanje terena, zašel
118	1. 10.	Plužensko jezero, 500 m	Ženska	59	Bovec	SLO		Lažja poškodba	Padec; z nogo se je ujela v korenino na poti
119	12. 10.	Slap Savica, 750 m	Moški	73		ISR		Hujša bolezen	Telesna nepriljubljenost, bolezen

Zap.	Datum	Kraj nesreče	Udeleženec	Starost udelež.	Kraj bivanja	Drž.	PD	Vrsta poškodbe	Vzrok
120	15. 10.	Mali Triglav, 2700 m	Moški	63	Bled	SLO	Da	Smrt	Padeč; zdrs na poledenelih tleh
121	15. 10.	Sleme, 1800 m	Ženska	11	Poljče	SLO	Da	Lažja poškodba	Padeč; zdrs na poti
122	18. 10.	Nad kočo v Bali, 1500 m	Moški	65	Videm	I	Da	Hujša poškodba	Padeč pa poškodovani poti
123	29. 10.	Nanos – položna pot v Razdrto, 700 m	Ženska	62	Celje	SLO		Smrt	Bolezen
124	30. 10.	Spodnje Ravni, 1500 m	Ženska	67	Škofljica	SLO		Lažja poškodba	Padeč; zdrs na spolzkih tleh; neprimerna osebna oprema
125	30. 10.	Begunjščica–Preval	Ženska	51	Celovec	A	Da	Nepoškodovana	Nepoznavanje terena; zašla brez luči, pomanjkljiva oprema
			Ženska	41	Dunaj	A	Da	Nepoškodovana	Nepoznavanje terena; zašla brez luči, pomanjkljiva oprema
126	31. 10.	Mangart – italijanska pot, 2300 m	Moški	67	Beljak	A		Smrt	Padeč; zdrs na gladki, zagruščeni plošči
127	1. 11.	Planinska pot na Pohorje, 650 m	Moški	51	Bologna	I		Lažja poškodba	Padeč; zdrs, neprimerna osebna oprema
128	5. 11.	Rušica – smer AGA, 1700 m	Ženska		Kranj	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; omahnila med plezanjem
129	12. 11.	Dolina Bale, 1500 m	Moški	54	Križe	SLO	Da	Nepoškodovan	Nepoznavanje terena; zašel v strme, splizke trave
130	12. 11.	Velika planina – pod Zelenim robom, 1500 m	Moški	29	Domžale	SLO		Hujša poškodba	Padeč; zdrs na poledeneli travi
131	13. 11.	Vrh nad Škrbino, 1800 m	Ženska	38	Vrtojba	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; zdrs
132	19. 11.	Poštarski dom Uršlja gora, 1400 m	Moški	55	Maribor	SLO	Da	Smrt	Bolezen
133	15. 12.	Kotliška grapa, 1800 m	Moški	32	Ljubljana	SLO	Da	Smrt	Padeč; zdrs v poledenelem brezpotju
134	25. 12.	Grintovec (vrh–Ovnov čir), 2380 m	Moški	24	Ljubljana	SLO		Smrt	Zdrs zaradi vaje zaustavljanja s cepinom na neustreznem kraju
135	25. 12.	Begunjščica – pod Planinco, 800 m	Ženska	64	Lesce	SLO	Da	Hujša poškodba	Padeč; zdrs na poledeneli gozdni poti
136	25. 12.	Sveti Križ, 1000 m	Ženska	19	Šempeter v Savinjski	SLO		Lažja poškodba	Padeč; zdrs
137	28. 12.	Polhogajska Grmada, 898 m	Moški	22	Ljubljana	SLO	Da	Nepoškodovan	Nepoznavanje terena; zašel v megli in snegu

Pregled iskalnih akcij

Zap.	Datum	Kraj nesreče	Pogrešani	Starost pogrešanega	Kraj bivanja	Drž.	PD	Vrsta poškodbe	Vzrok
1	31. 1.	Dolič, 2100 m							
2	8. 2.	Mariborsko Pohorje – Bellevue, 1000 m	Moški	15	Maribor	SLO		Nepoškodovan	Zašel; ločil se je od skupine, sestopal sam v brezpotju
3	4. 3.	Kolovrat–Kamnica, 450 m	Moški	31	Tolmin	SLO		Nepoškodovan	Zakasnitev
			Moški	54	Tolmin	SLO		Nepoškodovan	Zakasnitev
4	12. 3.	Mokre peči–Lucifer, 800 m							
5	20. 3.	Zgornja Krma, 1700 m	Moški	31	Milje	I	Da	Nepoškodovan	
			Moški	31	Milje	I	Da	Nepoškodovan	
6	29. 4.	Plamenice, 2500 m	Moški	45	Bukarešta	ROM	Da	Nepoškodovan	Nepoznavanje terena; zašel

Zap.	Datum	Kraj nesreče	Pogrešani	Starost pogrešanega	Kraj bivanja	Drž.	PD	Vrsta poškodbe	Vzrok
7	29. 5.	Ratitovec, 1500 m	Moški	63	Ljubljana	SLO	Da	Nepoškodovan	Zašel; taval, ker ni upošteval nasvetov
8	24. 6.	Vrata, 1000 m	Moški	47	Pernegg	A	Da	Nepoškodovan	Zakasnitev
9	26. 6.	Strug, 2235 m	Moški	42	Celje	SLO	Da	Nepoškodovan	Bolezen; skupina se je razšla, preostali brez zveze z GSM
10	20. 7.	Zgornja Krma, 2200 m	Skupina			I		Nepoškodovani	Ločeni skupini brez zveze in slabe slišnosti prek GSM
11	6. 8.	Uršlja gora – Plešivec, 1400 m	Ženska	76	Dravo-grad	SLO	Da	Nepoškodovana	Nepoznavanje terena; zašla
12	18. 8.	Dolgi hrbet – Mlinarsko sedlo	Moški	65	Kaunas	LTU		Nepoškodovan	Izčrpan; telesna nepripravljenost; nepoznavanje terena
13	4. 9.	Pl. Ovčarija – Prodi, 1650 m	Ženska	58	Nantes	F		Nepoškodovana	Telesna in duševna nepripravljenost, nepoznavanje terena; zašla
14	24. 9.	Kredarica, 2515 m							
15	31. 10.	Prisank – južna stran, 1700 m	Ženska	45	Dunaj	A	Da	Nepoškodovana	Nepoznavanje terena; zašla v gosti megli, temi
16	4. 12.	Menina planina, 969 m	Moški	46	Gornji grad	SLO	Da	Smrt	Izčrpan; zašel v megli
17	27. 12.	Pl. Kol, 1636 m	Moški	38	Srpenica	SLO	Da	Nepoškodovan	Zakasnitev zaradi novega snega
			Moški	29	Jesenice	SLO	Da	Nepoškodovan	Zakasnitev zaradi novega snega

Pripravila: Podkomisija za analizo in informatiko pri GRS v sestavi: Pavle Podobnik, Danilo Škerbinek, Jani Bele, Janez Kosec. Fotografije: Arhiv GRS postaj Bovec, Kamnik, Kranj, Kranjska Gora in Tolmin.

PRIVOŠČITE SVOJIM NOGAM NAJBOLJŠE!

TOMAŽ HUMAR PRIPOROČA ASOLO: »Na splošno velja, da čevljev za univerzalno uporabo ni. ASOLO jih ponuja za vsako priložnost in aktivnost.«

Najsi gre za višinske čevlje Manaslu, ki jih cenijo himalajci, ali copate za tek čez drn in strn – ter vse kar je vmes - so se snovalci obutve ASOLO potrudili poiskati optimalne rešitve za ključne zahteve športnikov in rekreativcev, kot so majhna teža, zaščita stopala, odvajanje potu, vodoodpornost, trpežnost, blaženje udarcev, dober oprijem.

POWER MATIC 400 GV

Tehnično dovršeni gorniški čevlji. Sistem za zavezovanje micro pulley sestavljajo vodila vezalk, izdelana iz najboljših materialov v obliki škripca, ki poskrbijo, da se vezalke ne zrahljajo. Podplat power matic je sestavljen iz komponent, izdelanih iz poliuretanskih mas različnih gostot glede na funkcijo, ki jo ima posamezna komponenta. Trše komponente služijo opori stopala, mehkejše pa pregibanju in absorbiranju vibracij. Gumijasti spodnji del podplata je zasnovan v sodelovanju z Vibramom.

PRIPOROČENE NOGAVICE — BRIDGEDALE LIGHT HIKER

Tehnične pohodniške nogavice iz kombinacije vrhunske volne merino in vlaken coolmax®.

VELOCE

Športni copati za aktivnosti na prostem in za vsakdanjo rabo. Spodnji del copata, izdelan v tehnologiji Asosorb, je sestavljen iz komponente, ki absorbira vibracije, blažilca udarcev in ležišča stopala, ki nudi optimalno torzijsko stabilnost. Gumijasti podplat je rezultat sodelovanja Asola in Vibrama.

PRIPOROČENE NOGAVICE — BRIDGEDALE X-HALE

Lahke, dobro podložene nogavice z dobrim zračenjem s sestavo woolfusion®, so primerne za vse vrste športov.

STYNGER GTX

Vrhunski gorniški čevlji z membrano gore-tex®, gumijasto zaščito prstnega dela, nameščeno v istem nivoju z usnjem, in gibljivimi spodbkami za zavezovanje. Spodnji del čevlja je zasnovan iz dveh delov. Tehnologija duo asoflex združuje mehko ležišče noge, ki absorbira udarce, trši del pa poskrbi za stabilnost stopala. Gumijasti spodnji del Energy kombinira gumo različnih gostot glede na obremenjenost posameznih delov podplata. Pri Asobreak zasnovi petnega dela je trenje še posebej izrazito, kar omogoča varnejše sestopanje po strmem terenu.

PRIPOROČENE NOGAVICE — BRIDGEDALE TRAIL

Lahke, večfunkcionalne tehnične nogavice, ki jih posebej priporočamo za obutev z membrano gore-tex®.

CHANNEL

Športni copati z istimi tehnološkimi rešitvami kot Veloce, prilagojeni ženskemu stopalu.

PRIPOROČENE NOGAVICE — BRIDGEDALE WEEKENDER

Zaradi kombinacije vrhunske volne merino s svilo izredno udobne nogavice za dneve, ki jih moramo večinoma preživeti v čevljih.

www.asolo.si

VOYAGER XCR

Vrhunski pohodniški čevlji, primerni za kopne ture tudi v slabem vremenu in trekking. Značilnost modela je zaščita zgornjega dela s troslojno membrano gore-tex® XCR (Extended Comfort Range). Moški in ženski model.

PRIPOROČENE NOGAVICE — BRIDGEDALE TRAIL LIGHT

Skrajšane, zelo lahke večfunkcionalne tehnične nogavice s sestavo woolfusion®, ki ohranja udobje in poskrbi za suha stopala.

APEX in

COMBI

Športni copati za tek čez drn in strn ter za vsakdanjo uporabo. Podplat hyper lite je zasnovan tako, da zagotavlja dobro torzijsko stabilnost, skrbi za ustrezno upogibanje in amortizira udarce.

PRIPOROČENE NOGAVICE — BRIDGEDALE X-HALE

Mrežast sloj v predelu stopala omogoča kroženje zraka. Izpostavljena mesta so zavarovana s podlogo shockzone®.

REACTOR

Športni copati za tek čez drn in strn ter za vsakdanjo uporabo. Podplat hyper lite je zasnovan tako, da zagotavlja dobro torzijsko stabilnost, skrbi za ustrezno upogibanje in amortizira udarce.

PRIPOROČENE NOGAVICE — BRIDGEDALE X-HALE

Mrežast sloj v predelu stopala omogoča kroženje zraka. Izpostavljena mesta so zavarovana s podlogo shockzone®.

PRODAJNA MESTA ASOLO

Ljubljana	ANNAPURNA WAY HERVIS [Vič, City Park] INTERSPORT [Šiška, Šubičeva]
Karnik Kranj	3S ŠPORT HERVIS INTERSPORT [Kranj 1 in 2]
Jesenice Kranjska Gora Kobarid Idrija	HERVIS INTERSPORT SPORTLAND TRULA
Ajdovščina Nova Gorica Koper	INTERSPORT INTERSPORT in SUVEL HERVIS
Novo mesto Krško Celje	HERVIS HERVIS HERVIS in MAXI ROSSI
Velenje Ravne na Kor.	HERVIS KO-MO
Maribor Murska Sobota	HERVIS in INTERSPORT HERVIS

HIGH PERFORMANCE

Proizvajalci opreme pogosto uporabljajo besede kvaliteta, izkušnje, tehnologija... Ko pri Ferrinu uporabimo te besede, mislimo resno!
Naši izdelki to dokazujejo! Že od leta 1870.

Expè

Australis

Stardust Syncro 3

Lightent

FERRINO

CONTEMPORARY OUTDOOR SINCE 1870

www.ferrino.it